

HIVOS JAARVERSLAG 2005

HIVOS *Geen grenzen aan mensen*

HIVOS *Geen grenzen aan mensen*

Alliance 2015

towards the eradication of poverty

**HIVOS
JAARVERSLAG
2005**

Hivos in het kort

Missie

Hivos is een Nederlandse, niet-gouvernementele organisatie die handelt vanuit humanistische waarden. Hivos wil een bijdrage leveren aan een vrije, eerlijke en duurzame wereld. Hivos voelt zich verbonden met arme en gemarginaliseerde mensen -én met de organisaties die voor hen opkomen- in landen in het Zuiden en Zuidoost-Europa. Een duurzame verbetering van hun situatie is de uiteindelijke maatstaf voor het werk en de inspanningen van Hivos. Een belangrijke pijler daarbij is de versterking van de maatschappelijke positie van vrouwen.

Kernwaarden

- menselijke waardigheid en zelfbeschikking
- afkeer van dogmatisme en autoritaire stelsels
- pluralisme en democratie
- onderlinge solidariteit
- verantwoordelijk burgerschap
- respect voor de culturele en sociale identiteit

Werkgebied

Hivos steunt 784 partners in 31 landen in Afrika, Azië, Latijns Amerika en Zuidoost-Europa. Een deel van het programma wordt uitgevoerd vanuit de regiokantoren in Zimbabwe, India, Costa Rica en Indonesië. Zij verzorgen een belangrijk deel van de contacten met partnerorganisaties, zoals advisering en begeleiding.

Werkwijze

Hivos' belangrijkste activiteit bestaat uit het verschaffen van financiële en politieke ondersteuning aan lokale particuliere organisaties. Naast financiering en advisering werkt Hivos aan netwerken, lobby en uitwisseling van kennis zowel op het internationale toneel als in Nederland. Maatschappijopbouw en duurzame economische productie vormen de centrale beleidsterreinen van Hivos.

Rollen

Hivos versterkt lokale organisaties met kapitaal, kennis en contacten. Hivos treedt zelf op in Nederlandse, Europese en mondiale lobby en als speler in de lokale civil society (via de regiokantoren).

Als deelnemer aan coalities en als makelaar van contacten is Hivos onderdeel van een groot aantal netwerken. Kennisopbouw en kennisdelen worden steeds belangrijker voor de uitvoering van het werk.

Thema's

Hivos werkt aan:
Duurzame Economische Ontwikkeling
Democratisering, Rechten, Aids en Gender
Cultuur, ICT en Media

Samenwerking

Hivos werkt samen met tal van ngo's en andere maatschappelijke organisaties, bedrijven en overheden in Nederland, Europa en het Zuiden. Complementaire expertise, werkvelden en rollen, en bundeling van krachten zijn cruciaal in het bereiken van haar doelstellingen. In Europees verband werkt Hivos actief samen met gelijkgezinde ontwikkelingsorganisaties in Alliance2015. Internationale lobby bedrijft Hivos bij voorkeur op herkenbare thema's en in nauwe samenwerking met toonaangevende Zuidelijke of internationale partnerorganisaties, of in het verband van het Eurostep-netwerk.

In Nederland bundelt Hivos haar krachten met maatschappelijke organisaties die deskundig zijn op een van haar beleidsspeerpunten. Daarnaast werkt Hivos samen met verwante organisaties in onder meer het MBN en Partos.

Verantwoording

Hivos is een particuliere organisatie met een maatschappelijke doelstelling die een publieke functie vervult. Het Nederlands publiek (in het bijzonder de humanistische achterban), de overheid, andere financiers en samenwerkingspartners en de partnerorganisaties in het Zuiden zijn de voornaamste belanghebbenden. Hivos werkt ISO-gecertificeerd en bezit het CBF-keurmerk.

HIVOS KERNGETALLEN 2005

in duizenden euro's

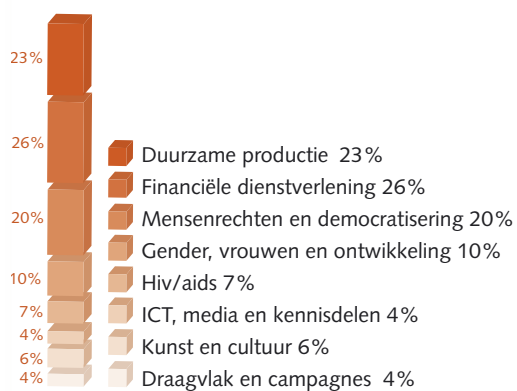
PROGRAMMA UITGAVEN <i>Programma overmakingen aan partnerorganisaties</i>	2005	2004*	NIEUWE PROGRAMMAVERPLICHTINGEN <i>(meerjarig)</i>	2005	2004*	
Duurzame productie	17.183	} 32.333	Medefinancieringsprogramma	71.489	61.020	
Financiële dienstverlening <i>waarvan nieuw krediet</i>	19.854 4.756		4.070	EU-fondsen	3.803	1.864
Mensenrechten en democratisering	14.931		11.679	Overheid (in opdracht)	2.322	1.341
Gender, vrouwen en ontwikkeling	7.855	8.684	Particuliere fondsen	8.374	3.441	
Hiv/aids	5.056	4.895	niet-medefinanciering	14.499	6.646	
Kunst en cultuur	4.442	4.084	Subtotaal medefin. + niet-medefin.	85.988	67.666	
ICT, media en kennisdeling	3.061	962	Overige subsidies	9.464	3510	
Draagvlak en campagnes	2.752	3.462	TOTAAL	95.452	71.176	
Subtotaal	75.134	66.099				
Programma ondersteuning	928	935	PORTEFEUILLE			
TOTAAL	76.062	67.034	Openstaande verplichtingen aan partner-organisaties	65.964	53.573	
PROGRAMMA INKOMSTEN			Leningen/participaties Hivos Triodos Fonds (HTF)	24.351	16.647	
Medefinancieringsprogramma	86% 64.060	88% 60.781	Aantal partnerorganisaties	784	825	
EU-fondsen	2.942	3.411	APPARAAT			
Overheid (in opdracht)	982	3.293	Apparaatskosten	6.724	6.216	
Particuliere fondsen	6.110	1.859	Resultaat	262	291	
niet-medefinanciering	14% 10.034	12% 8.563	Eigen vermogen	7.572	6.339	
Subtotaal medefin. + niet-medefin.	100% 74.094	100% 69.344	Aantal medewerkers	(131,5 fte) 156	(116 fte) 137	
Hergebruik Medefinancieringsfondsen	7.068	3.510				
Overige subsidies	1.116	-				
Subtotaal overige fondsen	8.184	3.510				
TOTAAL	82.278	72.854				

* aangepast voor vergelijkingsdoeleinden

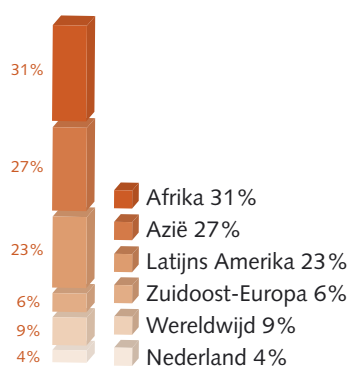
** incl. niet-sector specifiek

Uitgaven

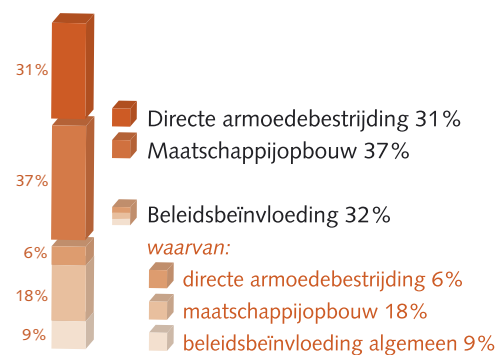
Uitgaven naar beleidsspeerpunt

naar regio

naar doelstellingen MFP

HIVOS NETWERK

	relaties 2004	beëindigde relaties	nieuwe relaties	relaties 2005
Afrika	277	52	33	258
Azië	222	51	38	209
Latijns Amerika	244	46	14	212
Zuidoost-Europa	17	5	3	15
Wereldwijd	51	16	33	68
Nederland	14	5	13	22
Totaal	825	175	134	784

INHOUDSOPGAVE

HIVOS KERNGETALLEN 2005

1	DIRECTIEVERSLAG	11
2	VERSLAG RAAD VAN TOEZICHT	14
3	BELEIDSMATIGE ONTWIKKELINGEN	16
4	SAMENWERKING EN BELANGHEBBENDEN	19
5	NOODHULP EN WEDEROPBOUW	22
6	DUURZAME ECONOMISCHE ONTWIKKELING	25
	6.1 Duurzame productie	25
	6.2 Financiële dienstverlening en bedrijfsontwikkeling	29
7	DEMOCRATISERING, RECHTEN, AIDS EN GENDER	33
	7.1 Mensenrechten en democratisering	33
	7.2 Gender, vrouwen en ontwikkeling	36
	7.3 Hiv/aids	40
8	CULTUUR, ICT EN MEDIA	45
	8.1 Kunst en cultuur	45
	8.2 ICT, media en kennisdelen	46

KERNGETALLEN PER CONTINENT

9	ACTIVITEITEN IN HET NOORDEN	57
	9.1 Samenwerking in Nederland	57
	9.2 Samenwerking in Europa	63
10	MONITORING, EVALUATIE EN INSPECTIE	67
11	INTERNE ORGANISATIE	71

12	JAARREKENING	75
	12.1 Financieel directieverslag	75
	12.2 Balans per 31 december 2005	76
	12.3 Rekening van baten en lasten 2005	78
	12.4 Kasstroomoverzicht 2005 volgens de indirecte methode	80
	12.5 Algemene toelichting	81
	12.6 Toelichting op de balans	82
	12.7 Overzicht van de programmafondsen	86
	12.8 Toelichting op de rekening van baten en lasten 2005	87

	BIJLAGEN	92
	1. Organogram	93
	2. Bestuurlijke organisatie	94
	3. Afkortingenlijst	96
	4. Netwerken en strategische samenwerking	97
	5. Uitgaven per land	98
	6. Overige statistische gegevens	100
	7. Externe evaluaties	101

01 DIRECTIEVERSLAG

Politieke wil

Het is lang geleden dat de positie van ontwikkelingslanden op het wereldtoneel zoveel aandacht kreeg. Vijf jaar na de lancering van de millenniumdoelen maakte de internationale gemeenschap in New York de eerste balans op. Het beeld dat naar voren kwam, is zwart noch wit, grijs tinten overheersen.

Volgens het *United Nations Development Programme (UNDP)* rapport 2005 is de vooruitgang in termen van *human development* nog nooit zo groot geweest. In de afgelopen dertig jaar is de armoede gehalveerd en zijn de resultaten op het gebied van gezondheid, onderwijs en democratisering zonder weerga. Een goed onderbouwde, feitelijke vaststelling van een gezaghebbend instituut, die geheel ingaat tegen de heersende beelden over armoedebestrijding! Het rekent af met het cynisme en het stemt hoopvol.

Tegelijkertijd weet het UNDP te melden dat de ongelijkheid in de wereld nog nooit zo groot is geweest. Wegnemen van de achterliggende oorzaken - ongelijke kansen in een steeds competitiever wereldeconomie - is cruciaal voor echte armoedebestrijding en het bereiken van de *Millennium Development Goals (MDG's)*, zo luidt de conclusie.

Hivos deelt die conclusie. Het gaat om meer dan kwantitatieve doelstellingen en technocratische oplossingen. Uiteindelijk zijn de oorzaken van armoede van sociale en politieke aard, geworteld in ongelijke toegang tot macht en kansen. Dit is de invalshoek van waaruit Hivos en haar partners invulling geven aan armoedebestrijding. Dat doet niets af aan het belang van de MDGs en aan de politieke betekenis van de doelstellingen: er ligt nu een agenda waaraan de internationale gemeenschap zich heeft verbonden. Dat schept verplichtingen.

De politieke druk die wereldwijd vanuit de samenleving is uitgeoefend op de regeringsleiders, tijdens de G8-bijeenkomst in Gleneagles en de VN-top in New York om hun beloftes waar te maken, is veelbetekenend en effectief geweest.

Tegelijkertijd weten we dat beloftes van rijke landen vaak vrijblijvend zijn en niet worden ingelost. Het is winst dat die landen afspraken maakten over schuldenkwijtschelding en zich vastlegden op een forse toename van de internationale hulp. Enige relativering is echter ook op z'n plaats: met deze verhoging zit de internationale bijdrage nog onder het percentage van vijftien jaar geleden! Zo bezien gaat het nu eigenlijk vooral om het terugdraaien van de bezuinigingen die in de jaren negentig zijn doorgevoerd.

Er is dan ook alle aanleiding voor de civil society - wereldwijd - om de vorderingen en de beloften rond de MDGs nauwgezet te blijven volgen. Hivos heeft in Nederland een actieve rol gespeeld in de acties van het Platform Millenniumdoelen, en zal dat ook in de komende jaren met kracht blijven doen.

Wereldburgers in beweging

Of de tijden van krimpende hulp en loze beloftes echt voorbij zijn, zal steeds meer van de burgers in het Noorden afhangen. In het afgelopen decennium namen de internationale hulpstromen vrijwel geruisloos af. Geen massale verontwaardiging. De samenleving in het Westen was daar niet mee bezig. Dat is vandaag de dag gelukkig anders. Via de concerten van Live8 hebben twee miljard mensen wereldwijd kennis genomen van de millenniumdoelen. Miljoenen mensen hebben met SMS-berichten, handtekeningenacties en witte polsbandjes druk uitgeoefend op politici om de MDGs te verwezenlijken.

Ook Nederland heeft zich enigszins ontworsteld aan 'de blik naar binnen'. De internationale betrokkenheid – mede gevoed door de tsunami en de White Band-campagnes – is sterk gegroeid en komt tot uiting in een aanzwellende beweging van doe-het-zelvers en praktische idealisten, die de handen uit de mouwen willen steken. Hivos juicht deze ontwikkeling toe. Internationale samenwerking is een publieke taak, maar het is ook een zaak van de samenleving. De dynamiek die deze 'nieuwe spelers' teweeg brengen is cruciaal voor het draagvlak voor internationale samenwerking. Even belangrijk is de invloed die zo'n brede beweging kan uitoefenen op de besluitvorming over omvang, vorm en inhoud van de hulp. De macht van het getal geldt hier ook. 'Hold your governments accountable' roepen de Hivos partners in het Zuiden. Dat is een opdracht voor de professionele OS-sector, maar ook een mooie uitdaging voor de praktische idealisten. Samen wereldburgers. Daar wil Hivos zich voor inzetten.

Medefinanciering nieuwe stijl

Het nieuwe Medefinancieringsstelsel (MFS) is na forse debatten in de Tweede Kamer met een krappe meerderheid goedgekeurd. Met haar inzet op de 25 % eigen bijdrage introduceert minister Van Ardenne een systeem van marktwerking en concurrentie, waarin goede marketing en een succesvol fondsenwervingsapparaat zwaarder lijken te tellen dan de kwaliteit van de subsidieaanvragende organisatie. Hivos betreurt deze keuze en heeft haar standpunten over het nieuwe MFS in de aanloop naar de politieke besluitvorming luid en duidelijk kenbaar gemaakt. Daarin stond Hivos niet alleen maar dat heeft uiteindelijk niets kunnen veranderen aan de huidige politieke realiteit.

De concrete richtlijnen voor aanvragers van MFS-subsidie zijn inmiddels gepubliceerd. Dat geeft weinig aanleiding tot vreugde. De documenten ademen een sfeer van planmatigheid en maakbaarheid die haaks staat op de weerbarstige werkelijkheid in het Zuiden (en op de resultaten van wetenschappelijk onderzoek). Ontwikkeling is geen lineair proces at zich volledig laat voorspellen in termen van input en output. Maatschappelijke verandering laat zich niet vertalen in management concepten. Vraagstukken als zingeving, identiteit en visie - de kracht van het maatschappelijke middenveld - krijgen in deze technocratische benadering nauwelijks ruimte.

Voor Hivos, die emancipatie en politieke machtsvorming in haar werk centraal stelt, de autonomie van de partners koestert en innovatie hoog in het vaandel heeft staan, voelt het beoordelingsinstrumentarium als een ongemakkelijk korset.

Nog meer kwaliteit

Hivos heeft geen groot fondswervend apparaat maar wel een lange track record als professionele organisatie die op integere en innovatieve wijze telkens kwaliteit weet te leveren. De nieuwe MFS-spelregels zijn voor Hivos een aansporing om nog meer en dieper te investeren in kwaliteit, kennis en innovatie. In de stellige overtuiging dat andere (internationale) donoren deze kwaliteit zullen erkennen en honoreren.

Hiertoe heeft Hivos in 2005 ingrijpende beleidsmatige en organisatorische beslissingen genomen. De werkorganisatie onderging een forse gedaanteverandering. Aansluitend op haar themagerichte beleidskeuzes besloot Hivos de sectorale specialisatie verder te ontwikkelen en door te voeren in organisatorische termen. Sinds 1 juli 2005 is het apparaat ingericht langs sectorale bureaus en lopen de aansturing en het middelenbeheer ook langs deze lijnen. De gehele operatie nam zes maanden in beslag, en kon zich voltrekken dankzij een intensief proces van interne participatie, waar directie, ondernemingsraad en medewerkers met tevredenheid op terugkijken.

Hivos verwacht met deze 'kanteling' meer expertise te kunnen ontwikkelen en haar relatie met partners in het Zuiden verder te kunnen invullen als een kennispartnerschap.

Naar aanleiding van de publicatie van de Code Wijffels voor de goede doelen sector heeft Hivos de discussie over 'corporate governance' opnieuw gevoerd. Reeds eerder had Hivos de relevante onderdelen van de Code Tabaksblat (die gericht was op het bedrijfsleven) overgenomen. In de Code Wijffels komen deze zaken terug, alsmede vele andere bepalingen die vooral gericht zijn op fondsenwervende organisaties. Hoewel Hivos zich eerder definieert als semi-publieke organisatie (en niet als typische fondsenwerfer), kon zij de code zonder terughoudendheid omarmen (zie hoofdstuk interne organisatie).

Hoofdpijnen financiën

Met gepast optimisme kijken wij terug op een goed financieel jaar. De extra inspanningen die Hivos verrichtte om de 'eigen bijdrage' – in MFS termen – te vergroten, hebben tot resultaten geleid. Dat gold zowel de inkomsten uit particuliere bron, die mede door de tsunami activiteiten aanzienlijk stegen, alsook de inkomsten uit de EU en andere (internationale) donoren. Samen bedroegen ze ruim 10 miljoen euro; daarmee kwam de Hivos eigen bijdrage uit op 14%. Deze stijgende trend geeft vertrouwen en bevestigt de Hivos-keuzes ten aanzien van diversificatie van middelen.

In totaal is 82 miljoen euro uitgegeven aan de realisering van de Hivos doelstellingen. Hiervan is 76 miljoen euro gegaan naar ondersteuning van 784 partners en hun programma's.

Daarnaast konden meer dan 60 Zuidelijke partners rekenen op de steun van het Hivos Triodos Fonds (HTF). In 2005 groeide het totale volume van de verstrekte financiële diensten (leningen, garanties en participaties) tot 24,4 miljoen euro, een stijging van 46 procent.

Dit kon worden gerealiseerd door de toenemende belangstelling van het publiek voor het Noord-Zuid Plan, een samenwerkingsverband tussen de Triodos Bank en Hivos. De voor Hivos partners aldus aangetrokken spaargelden stegen van 17,2 naar 18,7 miljoen euro. Voor Hivos blijft dit spaarprogramma één van de belangrijkste instrumenten om draagvlak en steun van het publiek voor haar werk te mobiliseren.

Hivos en partners bereikten hiermee naar schatting 13,5 miljoen mensen en hun families.

Het jaar werd met een positief resultaat van 262.000 euro afgesloten.

Samenvattend kan de Hivos directie terugkijken op een bewogen jaar waarin de werkorganisatie op professionele wijze haar missie uitvoerde en zich tevens wist voor te bereiden op een nieuwe omgeving en nieuwe tijden.

In dit jaarverslag leggen we verantwoording af aan onze *stakeholders* - donoren, donateurs en partners - en geven we een overzicht van het werk van Hivos en haar partners in 2005. Dat alles ten behoeve van meer rechtvaardigheid in de wereld, met betere kansen voor al haar burgers.

Den Haag, april 2006

Manuela Monteiro, *algemeen directeur*

Allert van den Ham, *directeur programma's en projecten*

Jaap Dijkstra, *directeur externe relaties*

02 VERSLAG VAN DE RAAD VAN TOEZICHT

Het jaar 2005 bracht onzekerheden maar ook grote uitdagingen en dynamiek met zich mee. De nasleep van de Tsunami, de veranderingen op het beleidsterrein van ontwikkelingssamenwerking en de reorganisatie van Hivos stonden centraal op de agenda van de raad van toezicht.

Samenstelling van de raad van toezicht

De samenstelling van de raad van toezicht weerspiegelt conform de statuten de humanistische worteling van de organisatie. Drie leden zijn voorgedragen door de constituerende organisaties Humanistisch Verbond, Humanitas en Vereniging Weezenkas. De andere leden zijn afkomstig uit de bredere Hivos-achterban en relevante maatschappelijke geledingen zoals de vakbeweging en de wetenschap. De eisen met betrekking tot samenstelling en deskundigheid zijn in de profielschets van de raad opgenomen.

Begin februari 2005 trad de heer W.J. de Haan op voordracht van Humanitas toe als nieuw lid. De samenstelling van de raad bleef voorts ongewijzigd. Twee leden, mevrouw A.M. Jongerius en mevrouw H.M. Brouwers, zijn herbenoemd. Meer informatie over de samenstelling en de achtergrond van de leden is te vinden in bijlage 2.

De leden zijn benoemd op persoonlijke titel en hebben recht op een vergoeding van 70 euro vacatiegeld per vergadering plus gemaakte reiskosten. De kosten gemoeid met het functioneren van de raad van toezicht bedroegen in 2005 in totaal 6.805 euro.

Verder heeft de raad vastgesteld dat de afzonderlijke leden geen andere (neven)functies bekleden die een belangenconflict met hun taak als toezichthouder van Hivos zouden kunnen oproepen.

Reflectie op eigen functioneren

De raad heeft in 2005 gesproken over haar eigen functioneren, zowel van het collectief als van de individuele leden. Zo is onder meer gekeken naar de aanwezigheid op de vergaderingen en de mate waarin de raad voldoet aan het gewenste profiel. Deze reflectie zal in lijn met de Code Wijffels voortaan jaarlijks plaatsvinden.

Toezichthoudende rol

De raad van toezicht kwam in 2005 zeven maal bijeen. De activiteiten betroffen in de eerste plaats de vervulling van haar toezichthoudende rol. Tevens trad de raad geregeld op als klankbord voor het bestuur (statutaire directie).

Zoals gebruikelijk beoordeelde de raad het functioneren van het bestuur en de individuele bestuursleden. Daarnaast kregen de navolgende onderwerpen bijzondere aandacht.

De reorganisatie die Hivos in 2005 doormaakte was een ingrijpende verandering. De raad van toezicht heeft uitgebreid gesproken over de plannen, de implicaties en de vervolgstappen in dit proces. Met het oog op de personele consequenties was vooral een bijzonder overleg met de ondernemingsraad van belang. In grote lijnen is de omslag, met de invulling van veel nieuwe functies, succesvol verlopen.

De invoering van het nieuwe Medefinancieringsstelsel, dat in 2007 zal ingaan, betekent een andere invulling van de financiering van de particuliere ontwikkelingssamenwerking.

De vereiste om meer externe inkomsten aan te boren en de beoogde concurrentie tussen de organisaties zijn van grote betekenis voor de plaats van Hivos binnen ontwikkelingssamenwerking. Dit was dan ook een terugkerend thema op de vergaderingen.

In dit kader pasten ook de uitvoerige aandacht die de raad besteedde aan nieuwe allianties en andere samenwerkingsverbanden. De raad verleende haar goedkeuring aan de plannen voor strategische samenwerking met de Landelijke Vereniging van Wereldwinkels. Daarnaast werd ook gesproken over interessante nieuwe initiatieven, zoals de samenwerking met Bond, een platform van vermogende particulieren, en de deelname van Hivos aan het blad *Onze Wereld* in een nieuwe opzet. Deze discussie zal in 2006 gecontinueerd worden.

De raad van toezicht stond ook uitvoerig stil bij de gevolgen van de Tsunami in de landen waar Hivos actief is in Azië. De betrokkenheid van Hivos door middel van steun via lokale partnerorganisaties was aanleiding voor verdere discussie over de rol die Hivos bij noodhulp en wederopbouw wil spelen. Dit vormde de achtergrond voor het verzoek van Hivos voor toetreding tot de Samenwerkende Hulporganisaties, waarvan Hivos als 'gastdeelnemer' in de Tsunami-actie een bijdrage ontving.

In 2005 publiceerde de Commissie Wijffels haar richtlijnen voor goed bestuur van maatschappelijke organisaties. De raad heeft besloten de code over te nemen.

Met betrekking tot de thematische werkvelden van Hivos besprak de raad van toezicht de beleidsnotitie over de nieuwe strategie van het Media, Informatie en Communicatieprogramma. Naar aanleiding van de gebeurtenissen rondom de Hivos-workshop kwam de conferentie van de World Summit on the Information Society (WSIS) in Tunis ook aan de orde.

De raad besprak voorts het jaarplan 2006 en keurde de begroting 2006 goed. Tijdens de vergadering van 4 april 2006 stelde de raad van toezicht de jaarrekening 2005 vast en verleende decharge aan de directie (tevens bestuur) voor het in 2005 gevoerde beleid.

Den Haag, april 2005
Namens de raad van toezicht,
Francine Giskes
Voorzitter

03 BELEIDSMATIGE ONTWIKKELINGEN

Internationale samenwerking vereist steeds meer kennis over uiteenlopende thema's en de noodzaak om die thema's steeds met elkaar te verbinden. Dit vormt een belangrijke achtergrond voor de reorganisatie die Hivos in 2005 heeft doorgevoerd. Internationale samenwerking is ook een zaak van steeds meer actoren op uiteenlopende niveaus. Hivos heeft het afgelopen jaar hard gewerkt om op deze ontwikkelingen in te spelen en haar positie te versterken.

In de praktijk betekent dat investeren in twee nauw verbonden zaken: de totstandkoming van een kennisintensieve organisatie en het partnerbeleid. Specialisatie, maar dan wel met het oog op de behoefte van partnerorganisaties.

Kennisdelen

Kennisdelen is een verzamelnaam voor uiteenlopende activiteiten. Het gaat om wetenschappers en ontwikkelingsprofessionals die zoeken naar een manier om meer theoretische inzichten en kennis uit de praktijk met elkaar te verbinden. Maar ook om partnerorganisaties die hun ervaringen uitwisselen over effectieve lobbystrategieën, of hoe zij internet kunnen gebruiken om censuur te omzeilen. Dat gebeurde natuurlijk altijd al. Met haar programma over kennisdelen streeft Hivos sinds 2004 naar het inbedden van deze vormen van uitwisseling in de dagelijkse werkpraktijk en het contact met partners en andere belanghebbenden. Een samenwerkingsovereenkomst met het Institute of Social Studies (ISS) in Den Haag vormt de basis voor het programma over kennisdelen. Centraal daarin staat het zoeken naar mogelijkheden om effectiever steun te kunnen verlenen aan de opbouw van een sterke civil society.

www.iss.nl

Maatschappijopbouw

In het kader van het partnerschap organiseerden Hivos en ISS in 2005 een seminar over de rol van de civil society in landen waar de politieke omstandigheden voor maatschappelijke organisaties ongunstig zijn. Hoe kunnen zij in Guatemala, Iran of Oeganda hun stem laten horen en invloed uitoefenen op het overheidsbeleid? Meer dan 150 deelnemers – Hivos-medewerkers, vertegenwoordigers van 10 partnerorganisaties, staf en studenten van ISS en buitenlandse deskundigen – probeerden hier vanuit hun eigen invalshoek antwoorden te geven voor de uiteenlopende landen en continentale context.

Het eindrapport is te vinden op de website van het programma, www.civilsocietybuilding.net/seminar2005.

Deze website is bedoeld om de kennisuitwisseling tussen wetenschap, praktijk en Hivos-partnerorganisaties te stimuleren.

Het komende jaar zullen Hivos en ISS een aantal onderzoeksprojecten laten uitvoeren door ISS-studenten op basis van de ervaringen van Hivos-partners. Het afgelopen jaar werd al een studie gedaan naar de rol van donoren in het versterken van de financiële zelfstandigheid van lokale organisaties in Oeganda. De resultaten daarvan werden zowel in Oeganda als op een Hivos-bijeenkomst besproken.

Deze activiteiten hebben ook hun weerslag gekregen in de formulering van het beleid van Hivos op het gebied van maatschappijopbouw.

Partnerbeleid

Het aantal partnerorganisaties is ten opzichte van 2004 teruggelopen. Dit is in lijn met het voornemen uit het bedrijfsplan 2003-2006 om in 2006 uit te komen op een aantal van niet meer dan 800 partners. Deze limitering van de groei betekent dat Hivos per partner meer aandacht kan besteden aan kwaliteitsverbetering. Daaronder valt het bieden van ondersteuning aan partners om meer resultaatgericht te werken. In 11 landen organiseerde Hivos workshops over dit onderwerp, dat ook in afzonderlijke contacten een belangrijke plaats kreeg. Organisaties zetten aanvankelijk wel vraagtekens bij de mogelijkheid om hun activiteiten in resultaat termen te 'vangen', zeker op het gebied van bewustwording, kennisoverdracht of lobby. Door hen zelf te betrekken bij het formuleren van de indicatoren waaraan het slagen van projecten kan worden afgemeten, is het nut voor de eigen organisatie veel duidelijker geworden.

In principe kunnen partners niet langer dan 10 jaar op steun van Hivos rekenen. Doordat er jaarlijks partners uitstromen, komen er dus per jaar ook relatief veel nieuwe partnerorganisaties bij; in 2005 bedroeg de vernieuwingsgraad 17 procent van het totale bestand. Relatief jonge en vernieuwende organisaties krijgen zo de kans om zich met steun van Hivos verder te ontwikkelen en vervolgens op eigen kracht verder te gaan. Uitzonderingen, die beschreven worden in het zogenoemde 10+-beleid, worden gemaakt voor partners waarvan het van uitzonderlijk strategisch of thematisch belang is om de samenwerking na 10 jaar voort te zetten. Daarnaast bestaat het partnerbestand voor een aanzienlijk deel uit organisaties die over een stevige verankering in de samenleving beschikken. Hieronder vallen lidmaatschapsorganisaties en basisbewegingen, die in 2005 gezamenlijk 23 procent van het totale aantal Hivos-partners uitmaakten.

Een ander speerpunt vormt de verbetering van de kwaliteit op het gebied van gender: de mate waarin vrouwen een rol spelen binnen de organisatie en de plaats van positieverbetering voor vrouwen binnen de activiteiten die partnerorganisaties uitvoeren. Over deze kwesties heeft Hivos in 2005 een grootschalige meting uitgevoerd over het gehele partnerbestand (zie 7.2).

Hieruit bleek dat 46 procent van de partnerorganisaties (uitgezonderd de sector gender, vrouwen en ontwikkeling) goed of acceptabel scoort op alle gestelde vragen. De komende jaren zal Hivos deze studie gebruiken als 'nulmeting' om vast te stellen wat de doelstellingen voor elk jaar binnen elke sector moeten zijn voor het verhogen van de gender-kwaliteit. Een ander onderdeel van kwaliteitsverhoging betreft het gebruik van moderne informatie- en communicatietechnologie (zie 8.2).

Making Civil Voices Heard

Op basis van een evaluatie van het ICT en mediaprogramma in 2004 is Hivos begonnen met de uitvoering van een nieuw programma voor deze onderwerpen. Dit viel samen met de bundeling van de activiteiten op het gebied van ICT en Media in een nieuwe sector (zie 8.2). Begin 2005 verscheen de beleidsnotitie *Making civil voices heard*, waarin de grote lijnen op het gebied van media, informatie en communicatie uiteen zijn gezet. Belangrijkste punten zijn de forse uitbreiding van de activiteiten op het gebied van (nieuwe) media, zoals het gebruik van weblogs van burgers in landen waar censuur bestaat. Verder zullen de ICT-activiteiten, waarin voorheen de toegang tot internet en verwante thema's centraal stonden, zich uitdrukkelijk richten op het strategisch gebruik van ICT. Dit betekent dat partnerorganisaties deze technieken volledig integreren in alle manieren waarop zij hun ontwikkelingsdoelstellingen nastreven.

04

SAMENWERKING EN BELANGHEBBENDEN

Partnerschappen

Naast samenwerkingsverbanden op het terrein van de sectoren heeft Hivos met een aantal organisaties partnerschappen op strategisch niveau afgesloten. Binnen deze allianties werken beide partijen samen aan gemeenschappelijke doelstellingen, omdat hun expertise of werkveld op dat van de ander aansluit.

Triodos Bank

Al in 1994 begonnen Hivos en Triodos Bank op deze basis samen te werken in het Hivos-Triodos Fonds (HTF), waarin kennis over bankieren en ontwikkelingssamenwerking worden ingezet voor ondersteuning van met name microfinanciering (zie Duurzame Economische Ontwikkeling).

www.triodos.nl

Landelijke Vereniging van Wereldwinkels

In 2005 hebben Hivos en de Landelijke Vereniging van Wereldwinkels (LVWW) de intentie uitgesproken om een strategisch partnerschap aan te gaan. Beide organisaties zijn vanuit verschillende achtergronden sterk betrokken bij het stimuleren van eerlijke handel als instrument van armoedebestrijding in ontwikkelingslanden. De activiteiten vullen elkaar goed aan (complementariteit). Waar Hivos vooral actief is op het gebied van certificering van kleine producenten in het Zuiden en lobbyactiviteiten op dit terrein, zetten de 400 wereldwinkels (met 12.000 actieve vrijwilligers) voor ruim 20 miljoen euro aan 'eerlijke' producten om door verkoop aan het Nederlands publiek. Met het oog op schaalvergroting van de eerlijke handel biedt nauwere samenwerking voor beide partijen grote kansen.

www.wereldwinkels.nl

NiZA

In 2005 formaliseerde Hivos het partnerschap met het Nederlands Instituut voor Zuidelijk Afrika (NiZA). Met NiZA werkt Hivos samen op het gebied van democratisering in de landen van Zuidelijk Afrika waar beide actief zijn. Dit omvat onder meer de uitvoering van het *Preconditions for Elections Programme in Southern Africa (PEPSA)*. Hivos en NiZA hebben ook een fonds opgericht voor initiatieven die de democratie versterken. In Nederland worden gezamenlijk publieksmanifestaties georganiseerd om het publiek te informeren over specifieke landen of thema's in de regio.

www.niza.nl

NCDO

Met NCDO werd in 2004 het Hivos-NCDO Cultuurfonds opgericht. Hivos en NCDO bundelen met dit fonds hun bestaande steun aan Nederlandse culturele organisaties die producties uit het Zuiden stimuleren en toegankelijk maken voor een Nederlands publiek. Dit vormt een aanvulling op de activiteiten die Hivos zelf in het Zuiden onderneemt (zie Cultuur, ICT en Media).

www.ncdo.nl

IntEnt

Hivos ondersteunt de Stichting IntEnt (Internationalisation of Entrepreneurship). Deze stichting biedt hulp aan allochtone ondernemers in Nederland bij het opzetten van nieuwe ondernemingen in het land van herkomst.

IntEnt biedt een uitgebreid pakket activiteiten aan voor de voorbereiding en uitvoering van een bedrijfsidee.

Het gaat daarbij om oriëntatie op het ondernemerschap, begeleiding bij het opstellen van een ondernemingsplan, ondersteuning bij het uitvoeren van een marktverkenning, bemiddeling bij het verkrijgen van financiering en begeleiding bij de start van het bedrijf.

www.ondernemenoverdegrens.nl

ISS

Met het Institute of Social Studies (ISS) onderhoudt Hivos sinds 2004 een partnerschap op het gebied van kennisdelen. Wetenschappers, Hivos-medewerkers en staf van partnerorganisaties werken in dit kader samen aan het programma Civil Society Building (zie Beleidsmatige Ontwikkelingen).

www.iss.nl

Belanghebbenden

Partnerorganisaties

In 2005 organiseerde Hivos een drietal beleidsconsultaties in Belgrado, Quito en Jakarta. Deze bijeenkomsten van partnerorganisaties, wetenschappers, vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties, bedrijven en overheden uit de regio en eigen medewerkers bieden Hivos een waardevolle bron van inzichten. De beleidsconsultaties vormden een belangrijke schakel tussen de continue samenwerking met partners en de formulering van het Bedrijfsplan voor de periode 2007-2010.

Uitkomst was onder andere dat Hivos meer aandacht zou moeten besteden aan de opkomst van verschillende vormen van fundamentalisme. Dat zijn niet alleen op religie gebaseerde stromingen maar ook vormen van nationalisme en etnische bewegingen, die zelfbeschikking en individuele verantwoordelijkheid niet erkennen en gekant zijn tegen rechten van vrouwen en (seksuele) minderheden. In het verlengde van haar activiteiten op het gebied van gender, homorechten (GLBT), vrijheid van meningsuiting en van artistieke uitingen, zal Hivos het thema fundamentalisme de komende jaren uitgebreid aan de orde stellen.

In veel landen speelt ook de discussie rondom decentralisatie van het bestuur, waarbij overheden meer macht geven aan regionale bestuurders. De aanwezigheid van sterke maatschappelijke organisaties ter plaatse kan de positieve kanten van decentralisatie versterken en de negatieve tendensen tegengaan. Daarnaast bleken partners juist bezorgd om de verminderde rol van nationale overheden ten gevolge van vrijhandelsverdragen, die de positie van multinationale ondernemingen en economische grootmachten versterken.

Nederlands publiek en donateurs

Hivos organiseerde in 2005 een aantal publieksmanifestaties waar discussies werden gevoerd over belangrijke thema's binnen het beleid. De bijeenkomst over gender, vrouwen en ontwikkeling naar aanleiding van de evaluatie van de Beijing-afspraken trok behalve beleidsmakers ook honderden geïnteresseerden. Hetzelfde gold voor de Hivos-bijdrage aan de manifestatie Women Inc. in Amsterdam. In beide gevallen werden thema's op het gebied van ontwikkelingssamenwerking en discussies over gelijkheid tussen man en vrouw in Nederland succesvol met elkaar verbonden. Ook het debat en de workshops op het tienjarig jubileum van het Hivos Cultuur Fonds boden bezoekers de gelegenheid zich uit te spreken over de relevantie van kunst en cultuur voor ontwikkeling.

Overheid en politiek

Als een van de medefinancieringsorganisaties is Hivos betrokken bij de beleidsdialog met de minister voor Ontwikkelingssamenwerking. Daarnaast wordt regelmatig met afdelingen van het ministerie van Buitenlandse Zaken overlegd en informatie uitgewisseld naar aanleiding van actuele zaken of in het kader van de jaarplannen, jaarverslagen en andere rapportages. De Regiokantoren spelen een belangrijke rol in de samenwerking met de Nederlandse ambassades in landen waar ook het bilaterale programma uitgevoerd wordt.

De politieke agenda voor ontwikkelingssamenwerking stond in het teken van de Millenniumtop en het aankomende Medefinancieringsstelsel. Over het MFS overlegde Hivos met verschillende kamerleden, de andere medefinancierings-organisaties en binnen Partos, de brancheorganisatie voor particuliere ontwikkelingsorganisaties.

Hivos medewerkers

Hivos beschouwt de eigen medewerkers als belanghebbenden. De medewerkers hebben actief deelgenomen aan het intensieve proces van de reorganisatie. Werkgroepen van uiteenlopende samenstelling spraken over de verschillende aspecten van de nieuwe organisatie en brachten daarover advies uit. In de tweede helft van 2005 werden werkgroepen opgezet in het kader van de totstandkoming van het nieuwe Bedrijfsplan 2007-2010.

Als lopende activiteit worden regelmatig lunchlezingen gehouden over kwesties van beleid, naar aanleiding van het bezoek van partnerorganisaties, of in het kader van samenwerkingsrelaties in Nederland. Ook dragen medewerkers soms spontaan actuele onderwerpen voor discussie aan, zoals het referendum over de Europese Grondwet. Informatie-uitwisseling en discussie vinden ook plaats op HoRoscope, het Hivos intranet. Dit vergemakkelijkt de communicatie tussen medewerkers op het hoofdkantoor en de vier regiokantoren.

Als onderdeel van het programma voor kennisdelen wordt regelmatig een Open Kennismiddag georganiseerd, met een aantal korte presentaties over actuele ontwikkelingen in 'Hivos-landen', bijzondere projecten of samenwerkingsverbanden of activiteiten in Nederland. Ondanks het eeuwige tijdgebrek kan iedereen zo toch iets meekrijgen over de laatste machtswisseling in Ecuador of Kirgizië, publiek-private samenwerking in de rijstketen en de resultaten van een onderzoek naar fundamentalisme in Indonesië dat eerder op een regionale beleidsconsultatie werd gepresenteerd.

Manuela Monteiro en Peter Hermes (NiZA) bezegelen het samenwerkingsverband.

05 NOODHULP EN WEDEROPBOUW

De Tsunami van 26 december 2004 heeft met ongekende kracht vernietiging en leed teweeggebracht in onder meer India, Sri Lanka en Indonesië. Onmiddellijk heeft Hivos steun toegezegd aan lokale partnerorganisaties om aan de slag gegaan met het verlenen van noodhulp en wederopbouw. In totaal heeft Hivos ongeveer 20 organisaties en initiatieven gesteund. Deze varieerden van noodhulp en rehabilitatie, uitgevoerd door lokale vissersorganisaties, tot radioprogramma's (voor bewustwording en verstrekking van essentiële informatie); van het tegengaan van corruptie tot het versterken van capaciteit van lokale organisaties. Het Hivos regio-kantoor in Jakarta speelde in veel activiteiten een centrale rol. Voor Hivos telt in het geval van noodhulp vooral de beoordeling die lokale partnerorganisaties maken van de behoeften ter plaatse. Hivos benadrukt ook de rol van maatschappelijke organisaties bij de uitvoering van de hulp en van de overbrugging naar meer structurele ontwikkelingsactiviteiten. Capaciteitsversterking van de civil society past daarom ook in het noodhulppakket.

Eind 2005 bedroegen de totale financiële verplichtingen 8,5 miljoen euro, met additioneel nog ruim 3 miljoen in voorbereiding. De centrale rol die Hivos en haar partnerorganisaties konden spelen in de betreffende regio's werd erkend door institutionele donoren. Eind 2005 had Hivos toezeggingen gekregen van ruim 6,9 miljoen euro van onder andere de Samenwerkende Hulp Organisaties (SHO, 3 miljoen euro) en andere donoren (ngo's, bedrijven en Alliance2015 partners).

Dankzij deze steun, de enorme inzet van partnerorganisaties en eigen medewerkers heeft Hivos direct na de ramp onder meer bijgedragen aan het verstrekken van voedsel aan ruim 45.000 getroffen in India en in Sri Lanka en medische zorg voor 30.000 mensen in kampen in Indonesië. Ook werden 100.000 mensen bereikt met essentiële informatie via een radioprogramma in Indonesië, kregen 7.000 kinderen in Sri Lanka nieuwe schoolspullen en werden tijdelijke en permanente woningen gebouwd. Een aantal belangrijke Hivos-partners in de getroffen landen bestaat uit belangorganisaties van vissers. Door de noodhulp konden veel van hun leden hun boten en bootmotoren repareren. De steun van Hivos was ook gericht op het versterken van lokale organisaties.

Noodhulp kan ook leiden tot onbedoelde effecten die de getroffen bevolking op termijn niet vooruit helpen. Zo wilde de Europese Commissie oude vissersboten vanuit Europa naar de door de Tsunami getroffen gebieden zenden. Die schepen waren echter ongeschikt en zouden ook concurrentie betekenen voor de lokale scheepswerven. Samen met Eurostep en de South Asia Alliance for Poverty Eradication (SAAPE) heeft Hivos daarom met succes een lobby gevoerd tegen dit initiatief.

Buiten Azië heeft Hivos ondersteuning verleend voor noodhulp- en rehabilitatieprogramma's aan organisaties in Midden-Amerika en het Caribisch gebied na de orkanen Stan en Dennis. Daarbij werd zoveel mogelijk met Alliance 2015-partners samengewerkt. In totaal werd 865.000 euro uitgegeven. Met steun van Hivos hebben lokale organisaties daar zowel noodhulp verleend (waaronder medische en voedselhulp) als een start gemaakt met rehabilitatie (waaronder het herstellen van infrastructuur).

De meeste activiteiten, zowel in bovengenoemde landen als in Azië vinden nog doorgang tot eind 2006/2007.

In 2005 heeft Hivos de Gedragscode van het Internationale Rode Kruis en ngo's op het gebied van noodhulp formeel onderschreven. De bepalingen daarin komen nauw overeen met de uitgangspunten van Hivos, onder meer door de nadruk op de nood van de getroffen en versterking van lokale capaciteit. Hivos gaat uit van de concepten van *Linking Relief to Rehabilitation and Development* (LRRD) en *Disaster Prevention and Preparedness* (DPP). Na een eerste (veelal korte) fase waarin de hoogste nood gelenigd wordt, komt de (langere) fase van wederopbouw die aansluiting moet vinden bij de kerntaak van Hivos, structurele ontwikkelingsamenwerking.

De gebeurtenissen in 2005 hebben belangrijke conclusies opgeleverd voor beleid en praktijk op het gebied van noodhulp en wederopbouw. Hivos zal haar beleid in 2006 verder vorm geven door meer capaciteit te creëren voor de ondersteuning aan partners bij het formuleren van hulpvragen, het benaderen van mogelijke fondsen, het lokaal coördineren van hulp, het opstellen van verantwoordingen aan het Nederlandse publiek en andere belanghebbenden. Ook training en uitwisseling met de Alliance2015-partners zal de rol van Hivos op dit gebied kunnen versterken.

In de periode van noodhulp en wederopbouw na de Tsunami was Hivos als gastdeelnemer betrokken bij de SHO. Toetreding van Hivos tot dit verband bleek in 2005, gelet op de huidige criteria, niet mogelijk. De geplande herziening van de SHO criteria in 2006 biedt daarvoor mogelijk wel perspectief.

UITGAVEN 2005 in het kader van noodhulp

Tsunami		
India		1.843.365
Sri Lanka		1.659.511
Indonesië		1.883.743
	Totaal	5.380.819
Orkaan Dennis		
Regio Midden-Amerika/Caribisch gebied:		350.000
Orkaan Stan		
Regio Midden-Amerika:		514.550
Totaal		6.245.369

06

DUURZAME ECONOMISCHE ONTWIKKELING

Ondernemende mensen, ook onder arme en gemarginaliseerde groepen, kunnen zelf hun positie verbeteren en bijdragen aan armoedebestrijding. Ze moeten alleen wel de mogelijkheid krijgen om hun product te vervaardigen en te verkopen tegen een redelijke prijs. Een relatief bescheiden startkapitaal, kennis of netwerk kan veel producenten en bedrijfjes van de grond helpen tillen. En daarmee een bijdrage leveren aan armoedebestrijding die gedragen wordt door mensen zelf. Toegang tot kwaliteitsmarkten – voor (agrarische) producten die aan sociale of milieueisen voldoen – biedt hun belangrijke kansen, terwijl dat ook de duurzaamheid van productieprocessen bevordert. Hivos wil daarom economische activiteiten stimuleren die milieuvriendelijk zijn, de positie van vrouwen verbeteren en in betere arbeidsomstandigheden plaatsvinden. Hivos werkt aan Duurzame Economische Ontwikkeling binnen twee sectoren: Duurzame productie (6.1) en Financiële dienstverlening (6.2).

6.1 Duurzame productie

Koffie, rijst en andere producten

Kwaliteitsmarkten, zoals voor biologische producten en fair trade, bieden kansen voor kleine producenten van koffie, rijst, vruchten en andere producten. Het afgelopen jaar groeide vooral de hoeveelheid koffie die onder kwaliteitskeurmerken, met name Utz Kapeh, werd verkocht. Hivos en andere organisaties binnen de Koffiecoalitie hebben hiervoor hard gelobbyd, en met succes. Bijna alle grote supermarktketens verkopen nu koffie die aan minimale sociale en milieueisen voldoet, evenals grote koffiebranders. Douwe Egberts/Sara Lee, die 60 procent van de koffie in Nederland verhandelt, heeft toegezegd om het aandeel Utz Kapeh-koffie te verhogen van 4 naar 12% voor oktober 2006.

Met betrekking tot de supermarktketens voerde Hivos onder andere campagne om Aldi en Lidl over te halen om gecertificeerde koffie te verkopen.

www.utzkapeh.org | www.fairtrade.net | www.koffiecoalitie.nl

In totaal voldoet nu een vijfde van de Nederlandse markt aan de Utz Kapeh standaard. Jaarlijks neemt dit aandeel met 20% toe. Dat betekent dat die koffie wel beschikbaar moet zijn en daar zit nog een uitdaging. Een belangrijk onderdeel van het programma voor Duurzame Economische Ontwikkeling bestaat daarom uit het trainen van producentengroepen (en het opleiden van trainers) om de kwaliteitssystemen te kunnen invoeren. Hierdoor konden in 2005 ruim 18.000 nieuwe producenten in 8 landen binnen dit kwaliteitstraject deelnemen. In totaal werden bijna 190.000 zakken koffie (van 60 kilo) meer gecertificeerd dan in 2004. Bij het bevorderen van de productie van kwaliteitskoffie werkt Hivos nauw samen in het Coffee Support Network met Solidaridad, Stichting Doen, en de Douwe Egberts Foundation.

Een ander belangrijk werkveld is het bij elkaar brengen van de verschillende systemen. Certificatie is relatief duur, maar als boeren tegelijkertijd in aanmerking kunnen komen voor standaarden voor biologische productie, eerlijke handel en betere arbeidsverhoudingen, kan dat veel uitmaken.

www.solidaridad.nl | www.doen.nl

In de afgelopen jaren heeft Hivos studies uitgevoerd naar de mogelijkheden van biologische rijstproductie als middel om kleine boeren in Azië betere inkomsten te garanderen. Op basis daarvan zijn partnerorganisaties aan de slag gegaan om biologische landbouwmethoden te introduceren en markten te ontwikkelen.

Biologische rijst wordt ook steeds populairder op lokale markten. In Indonesië bestaat in de grote steden van Java en Sumatra een aanzienlijke vraag naar biologische rijst, met name onder consumenten uit de opkomende middenklasse. Op Sri Lanka verdubbelde het aantal boeren dat gebruik maakt van biologische productiemethoden tot 4.000. De Movement for the Protection of Indigenous Seeds (MPIS) heeft hieraan bijgedragen door op grote schaal boeren te trainen in deze methoden en geschikt zaaigoed te leveren. De organisatie heeft de eerste contracten afgesloten voor de levering van biologische rijst aan scholen, ziekenhuizen, bedrijven, overheidsinstellingen en vakbonden. Gezien het enorme belang van rijst voor de voedselvoorziening in veel Aziatische landen richten de door Hivos gesteunde producentenorganisaties zich in de eerste plaats op deze afzetmarkt.

De groeiende vraag naar biologische producten voor de lokale markt is eveneens zichtbaar in Afrika (zie kader) en Latijns Amerika. Duurzaam geproduceerd fruit uit de tropische gebieden van Bolivia wordt door een partnerorganisatie vooral in Brazilië afgezet. Als alle aanloopproblemen in de productie zijn overwonnen, kan export naar markten in het Noorden op gang komen. Met betrekking tot andere producten (buiten hout) uit het tropisch regenwoud heeft Hivos de afgelopen twee jaar haalbaarheidsstudies uitgevoerd, lokale producenten gesteund om hun organisatie te ontwikkelen en hen in contact gebracht met mogelijke markten. Dit heeft ertoe geleid dat lokale producentengroepen in gesprek zijn gekomen met Britse en Franse afnemers voor respectievelijk noten en Ungurahui-olie die voor cosmetica wordt gebruikt. Andere bedrijven waarmee Hivos samenwerkt zijn Tradin Organic Agriculture BV en Twin Trading.

www.tradinorganic.com | www.twin.org.uk

Energie en milieu

Met stijgende brandstofprijzen, ontbossing en voortdurende dreiging van het broeikaseffect is duidelijk dat duurzame energieproductie en -verbruik een belangrijke voorwaarde is voor ontwikkeling. Hivos is daarom begonnen met een programma om energie toegankelijk te maken voor arme groepen en tegelijkertijd het gebruik te verduurzamen. In Midden Amerika en in Tanzania zijn Hivos-partners actief bij het zoeken naar alternatieven voor het gebruik van brandhout. Kleinschalige projecten voor het benutten van waterkracht bieden een alternatief. Voor scholen, ziekenhuizen en andere diensten biedt het gebruik van zonne-energie perspectieven.

Hivos bestudeert ook mogelijkheden om milieuvriendelijke technologie te gebruiken binnen de productketens waar zij al actief is. Zo kunnen wind en zon een rol spelen bij het verwerken van koffiebonen en wordt het restafval van de schillen van koffiebonen gebruikt voor het maken van biologische compost.

Op mondiaal niveau heeft Hivos zich ingezet voor het verbinden van lokale ontwikkeling met maatregelen tegen klimaatverandering. In de marge van de internationale klimaatconferentie in Montreal organiseerde Hivos een workshop over de rol van kleinschalige initiatieven in ontwikkelingslanden binnen de zogenoemde Clean Development Mechanisms (opgezet in het kader van het Kyoto-verdrag). Centraal stond een poging om biologische landbouw toe te laten als middel om uitstoot van kooldioxide te compenseren, evenals de mogelijkheid om kleinschalige projecten te bundelen binnen deze regels. Dit kan producenten in ontwikkelingslanden belangrijke inkomsten opleveren uit fondsen die de uitstoot in Europa compenseren op basis van emissierechten. In Nederland werkt Hivos aan het opzetten van een Klimaatfonds voor dit doel, in samenwerking met COS Noord Holland en Climate Partners.

www.cosnoordholland.nl | www.hartvoorklimaat.nl

Gentech en biodiversiteit

Andere milieuactiviteiten van Hivos-partners zijn vooral verbonden met het vraagstuk van genetische modificatie van landbouwgewassen. Onder druk van maatschappelijke organisaties zijn in veel landen wettelijke kaders tot stand gekomen om de introductie van gentech te reguleren. In Nicaragua wist partnerorganisatie Centro Humboldt de regering door een succesvolle campagne over te halen om een wet ter beperking van de risico's van genetische modificatie op te stellen. Deze organisatie was ook actief in Costa Rica (waar deze wetgeving inmiddels is ingevoerd) en Guatemala. In Honduras zijn de perspectieven echter minder gunstig. In India bestaan op dit gebied grote verschillen tussen de deelstaten. Illegale import van genetisch gemodificeerd zaaigoed is moeilijk te voorkomen, hoewel partnerorganisaties succes hebben geboekt in het controleren van de introductie van katoenvarianten. Ook voerde de Navdanya Foundation in Brussel bij de Europese Commissie een succesvolle lobby tegen het patent van Monsanto op Indiase tarwe.

www.humboldt.org.ni | www.navdanya.org

Biodiversiteitsfonds

In 2005 wonnen Hivos en Novib een tender van het Ministerie van Buitenlandse Zaken voor de voortzetting van het Biodiversiteitsfonds. Dit fonds heeft de afgelopen vier jaar projecten over de hele wereld gefinancierd van organisaties die opkomen voor het behoud van de veelheid van leefvormen in tropische bossen, zeeën en andere omgevingen. De eerste projecten die in de nieuwe financieringsronde gesteund worden, zijn vaak een vervolg op eerdere initiatieven. Het gaat daarbij om bijvoorbeeld wetgeving ter bescherming van biodiversiteit in Afrika en ondersteuning voor de biologische landbouw (onder meer in Senegal en China). Nieuwe projecten, die vanaf 2006 van start gaan, richten zich onder meer op het behoud van dierlijke genetische bestanden. Daarnaast steunt het fonds lobbyactiviteiten om regulering van biodiversiteit ten goede te laten komen aan inheemse bevolkingsgroepen. Het budget van het fonds, waarvan Hivos als penvoerder optreedt, bedraagt 2 miljoen euro per jaar.

OEGANDA, BIOLOGISCH LAND BIJ UITSTEK

Oeganda was jarenlang te arm om kunstmest te kopen. Nu buit Oeganda dit nadeel uit om het biologische land bij uitstek te worden. De National Organic Agriculture Movement of Uganda (NOGAMU), het netwerk van ruim 35,000 voornamelijk kleinschalige producenten, trainers en afnemers is hierbij een belangrijke aanjager.

Naast een biologische winkel heeft NOGAMU een wekelijkse groentemand voor klanten, die hun bestellingen e-mailen aan de hand van een lijst met beschikbare producten. De omzet is de laatste drie jaar met gemiddeld 50 % per jaar toegenomen, en het is de bedoeling het aantal winkels uit te breiden.

NOGAMU heeft een informatiepunt over de beschikbare hoeveelheden van biologische exportproducten zoals verse groenten en fruit, sesamzaad, katoen, koffie, cacao, gedroogd fruit en vanille. Bovendien stelt het Oegandese exporteurs in staat om jaarlijks op de grote beurs voor biologische producenten, de Biofach in Neurenberg, te staan.

De werkzaamheden van NOGAMU bestaan verder uit het geven van trainingen aan boeren op het gebied van certificering voor biologische kwaliteitssystemen, biologische onkruidbestrijding, bevordering van bodemvruchtbaarheid, opslag en verwerking van biologische producten en het opzetten van een participatief systeem voor kwaliteitsmanagement.

NOGAMU speelt een belangrijke rol in de ontwikkeling van Oegandese biologische standaarden en certificeringen. NOGAMU voert lobby tegen het voorgenomen gebruik van DDT voor de bestrijding van malaria door de overheid, die de biologische verbouw in gevaar brengt. Tenslotte geeft NOGAMU de overheid belangrijke input bij het ontwikkelen van een biologisch landbouw beleid.

[www.nogamu.org.ug]

Hivos steunde NOGAMU in 2005 met 195.000 euro.

Activiteiten op het gebied van Duurzame Economische Ontwikkeling 2005 *bedragen in duizenden euro's*

	Afrika	Azië Amerika	Latijns Europa	Zuidoost	Wereldwijd	Totaal
Aantal projecten	134	114	160	6	35	449
Aantal organisaties	94	69	89	4	18	274
Uitgaven	11.294	10.617	9.837	2.030	3.259	37.037
Waarvan hergebruik	3.420	486	1.911	1.013	0	6.830
Saldo uitgaven 2005	7.874	10.121	7.922	1.017	3.259	30.193
Uitgaven lastens MFP	7.821	6.521	6.312	1.017	2.525	24.196
DEO als percentage van de totale regionale uitgaven	48%	53%	56%	46%	46%	49%

Overzicht kredietportefeuille Hivos en HTF 2005 *bedragen in duizenden euro's*

	Einde 2003		Einde 2004		Einde 2005	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Afrika	13	3.313	15	5.181	25	8.682
Azië	5	2.473	8	3.086	7	4.696
Latijns-Amerika	26	6.859	26	8.360	32	10.039
Zuidoost-Europa	1	200	1	400	2	1.383
Wereldwijd	1	125	-	-	-	-
TOTAAL	46	12.970	50	17.027	66	* 24.800
Leningen	34	8.042	35	10.300	51	17.201
<i> waarvan handelsfinanciering</i>	8	1.102	13	1.027	10	1.405
Participaties	9	4.664	10	5.201	10	5.492
Garanties	2	225	4	1.488	3	925
Cumulatief preferente aandelen gegarandeerd door Hivos	1	39	1	38	1	42
Cumulatief preferente aandelen gefinancierd door Hivos					1	1.140
	46	12.970	50	17.027	66	24.800

* Dit bedrag bestaat uit 24,4 miljoen euro in het kader van HTF en 0,4 miljoen euro in direct beheer van Hivos.

6.2 Financiële dienstverlening en bedrijfsontwikkeling

Microfinanciering

Microfinanciering is een belangrijk instrument voor ontwikkeling. 2005 was het VN-jaar van het Microkrediet. Daardoor was er ook in Nederland veel aandacht voor deze vorm van kleinschalige steun met een groot potentieel. In de afgelopen jaren hebben de door Hivos gesteunde microfinancieringsinstellingen (mfi's) al miljoenen mensen in het Zuiden leningen verstrekt waarmee zij eigen bedrijfjes konden opzetten. Hivos werkt met een 'groeimodel'. Beginnende mfi's krijgen, naast steun voor opbouw van hun organisatie, startkapitaal (seed capital), totdat zij organisatorisch en financieel voldoende stabiel zijn om in aanmerking te komen voor leningen van het Hivos Triodos Fonds (HTF). Dit fonds, in 1994 opgezet in samenwerking met de Triodos Bank en gemanaged door Triodos International Fund Management B.V. helpt mfi's vervolgens zich zo goed te ontwikkelen dat zij interessante klanten worden voor commerciële fondsen en banken die inmiddels ook de markt voor microfinanciering hebben betreden. Tegelijkertijd zet Hivos in op het van de grond krijgen van kleine en middelgrote ondernemingen die in staat zijn om werkgelegenheid te creëren voor arme groepen.

www.triodos.nl

In 2005 ontvingen 15 organisaties van Hivos seed capital. Vorig jaar waren dat nog 11 organisaties. Van deze mfi's bevonden zich 6 in Afrika, 7 in Azië, 2 in Latijns Amerika. Gezamenlijk bereikten deze organisaties 120.000 cliënten. Een verdere uitbreiding van het aantal cliënten wordt overigens vaak pas bereikt als de mfi's organisatorische groei hebben doorgemaakt.

Via het Hivos Triodos Fonds steunde Hivos in 2005 46 microfinancieringsinstellingen en handelsorganisaties met 65 contracten voor een totaal van 24,4 miljoen euro. Dat is 46 procent meer dan in 2004. In totaal bereikten de door HTF gesteunde mfi's 2,2 miljoen mensen, tegen 1,6 miljoen in 2004. Meer informatie is te vinden in het afzonderlijke jaarverslag 2005 van HTF.

De succesvolle steun aan mfi's is ook te danken aan de grote weerklank die ondernemen tegen armoede vindt bij het Nederlands publiek. Het zijn particuliere spaarders die met hun inleg in het Noord-Zuid spaarplan 18,7 miljoen euro beschikbaar stellen aan kleine ondernemers in het Zuiden: geen eenmalige gift, maar (vaak jarenlange) betrokkenheid die kansen biedt. Het Noord-Zuid plan, opgezet in het kader van het strategisch partnerschap met de Triodos Bank, vormt de financiële ruggengraat van het Hivos Triodos Fonds. In HTF komen de ontwikkelings- en bancaire expertise van beide partijen samen in een effectief instrument voor armoedebestrijding.

Hivos leent ook kapitaal met korte looptijd aan coöperaties en bedrijven, meestal partnerorganisaties in gecertificeerde productketens voor koffie en andere producten. Handelsfinanciering stelt deze partners in staat om de directe producenten meteen bij levering te betalen. Dit voorkomt dat zij uit financiële noodzaak een beroep moeten doen op tussenhandelaren, die contant betalen maar wel een ongunstiger prijs bieden.

Regionale ontwikkelingen

In India is het nieuwe lokale financieringsfonds Bellwether Fund Microfinance het eerste jaar succesvol ingegaan. Bellwether is een initiatief van HTF in samenwerking met Indiase en Amerikaanse investeerders. Via dit fonds kunnen microfinancieringsinstellingen toch kapitaal van HTF en andere buitenlandse financiers ontvangen.

De lokale aanwezigheid biedt echter meer voordelen, omdat Bellwether intensieve begeleiding kan bieden aan startende mfi's om van de grond te komen. Dat is met name van belang in regio's waar nog weinig aanbod bestaat van kleinschalige leningen aan ondernemers. In Indonesië verstrekte Hivos startkapitaal aan beginnende mfi's in Noord-Sumatra en West-Papoea. Vooral in de laatste regio zullen de betrokken partners nog veel steun nodig hebben om effectief te kunnen opereren in een omgeving waar de lokale bevolking achtergesteld wordt en het gemiddelde opleidingsniveau laag is. HTF is ook begonnen met het financieren van twee veelbelovende mfi's in Cambodja. Beide werken in afgelegen plattelandsgebieden en hebben veel vrouwelijke cliënten – in lijn met de prioriteiten van Hivos.

www.bellwetherfund.com

Samen met andere leden van het Nederlands Platform voor Micro-financiering heeft Hivos een studie uit naar de effecten van microfinanciering in Mozambique laten uitvoeren. Drie microfinancieringsorganisaties werden onder de loep genomen om uitspraken te kunnen doen over de sector als geheel. Belangrijke constatering was dat de cliënten van de onderzochte mfi's minder kwetsbaar waren geworden voor de gevolgen van natuurrampen en andere verstoringen van de economie. Vooral leningen voor het bouwen van huizen en de aanschaf van duurzame huishoudelijke gebruiksvoorwerpen bleken bij te dragen tot een verhoging van de levensstandaard. Met betrekking tot productieve activiteiten werd duidelijk dat ontvangers van leningen van tevoren al over ondernemersvaardigheden dienden te beschikken om hun kansen te benutten. Mede om deze reden waren de betrokken mfi's nog onvoldoende in staat om de allerarmste groepen te bereiken. Ook als organisaties in hun doelstellingen uitdrukkelijk een focus op armoede hanteren, is de praktijk toch vaak weerbarstiger. Dit bevestigt de Hivos constatering dat mfi's die de armste groepen bereiken, meer investeringen vergen en een langer traject moeten doorlopen voordat zij zelfstandig verder kunnen.

www.micro-finance.nl

Krediet voor duurzaamheid

Duurzaamheid is een belangrijk criterium voor de economische activiteiten die Hivos steunt. Die duurzaamheid uit zich in een economische, ecologische en sociale component. In de praktijk blijkt het niet altijd eenvoudig om milieucriteria te integreren in de bedrijfsvoering van startende kleine ondernemers. Daarom heeft Hivos een onderzoek gesteund naar de milieueffecten van activiteiten die door middel van microfinanciering worden opgezet. Uitgangspunt hierbij waren de normen van het Global Reporting Initiative (GRI), een wereldwijde standaard voor maatschappelijk verantwoord ondernemen. In Nicaragua heeft dit al bij 2 partners tot concrete vervolgstappen geleid.

GANESHA: LENEN VOOR EN DOOR VROUWEN

In de twee jaar na de oprichting heeft de Indonesische microfinancieringsinstelling Ganesha zich ontwikkeld tot een belangrijke kredietverschaffer voor arme vrouwen op het platteland. In het district Tangerang, ten westen van Jakarta op Java, hielp deze organisatie na een jaar al 3000 vrouwen aan een lening (van gemiddeld 60 dollar). Dat geld werd gebruikt voor kleinschalige handel, de verkoop van voedsel en snacks, veeteelt en de verbouw van groente. Met uitzondering van de oprichter bestaat Ganesha geheel uit vrouwelijke medewerkers. Directeur Shafiq Dhanani is ervan overtuigd dat vrouwen meer betrokken zijn en geschikter om zaken te doen met de vrouwelijke cliëntèle. De dorpen zijn inmiddels vertrouwd met het beeld van de jonge Ganesha-medewerksters die op motoren langskomen om de terugbetalingen op te halen.

Het succes van Ganesha is vooral te danken aan de concentratie op een afgebakend gebied, de sterke nadruk op het naleven van aflossingsverplichtingen en de variatie in het soort activiteiten die met microkredieten worden ondersteund. De snelle groei en de solide prestaties scheppen hoge verwachtingen. De ambitie om eind 2006 een aantal van 11.000 cliënten te bereiken lijkt hierdoor realistisch te noemen. Ganesha werkt momenteel hard aan verdere professionalisering van de organisatie, onder meer door informatiewisseling met andere mfi's en door de administratie te automatiseren. Data over huisvesting, bezittingen en leningen zullen digitaal opgeslagen worden. Hierdoor ontstaat een beter overzicht van het effect dat de leningen uiteindelijk voor de cliënten zullen hebben.

In 2005 steunde Hivos Ganesha voor een bedrag van 201.000 euro.

De Asociación Nicaraguense de Instituciones de Microfinanzas (ASOMIF), een netwerk van organisaties betrokken bij microfinanciering, heeft workshops en trainingen georganiseerd over het thema milieu-impact voor zowel de urbane als de rurale sector. Het Fondo de Desarrollo Local (FDL), heeft in al haar nieuwe leningcontracten voorwaarden gesteld ten aanzien van milieu. De organisatie zal in het komende jaar producten ontwikkelen waarbij milieuaspecten expliciet benoemd worden.

www.globalreporting.org | www.asomif.org

MicroNed

Samen met Cordaid, Icco en Novib heeft Hivos het initiatief genomen om MicroNed op te zetten. Hivos fungeert in 2006 als voorzitter van dit samenwerkingsverband. Door samenwerking in MicroNed kunnen de organisaties hun activiteiten beter op elkaar afstemmen en efficiënter met hun middelen omgaan. Daarnaast maakt MicroNed het mogelijk om een schaalvergroting van microfinanciering te realiseren en zullen de deelnemers beter van elkaar kunnen leren. De deelnemers hebben afspraken gemaakt om per land één van hen als leidende organisatie aan te wijzen. Deze afstemming zal naar verwachting leiden tot grotere efficiëntie. MicroNed zal veel aandacht besteden aan de oprichting en begeleiding van nationale brancheorganisaties voor mfi's. Deze zullen op termijn in eigen land de starters gaan begeleiden en hun belangen behartigen in de relatie met de lokale financiële autoriteiten en buitenlandse donoren. Hivos zal de komende jaren investeren in (het opzetten van) brancheorganisaties in Ecuador, India en Tanzania. Daarnaast blijven de MicroNed-leden zelf startkapitaal, training en advies verschaffen aan individuele mfi's. Met betrekking tot kennisopbouw en kennisdeling zal Hivos zich concentreren op de relatie tussen microfinanciering en hiv/aids en de inspanningen coördineren op het gebied van impactmeting. De overige leden richten zich op de rol van krediet bij noodhulp, verzekeringen, krediet in rurale gebieden en overmakingen van migranten.

Bedrijfsontwikkeling

Binnen de nieuwe Hivos-organisatie heeft steun aan het opzetten van kleine en middelgrote bedrijven een duidelijke plaats gekregen. Bedrijfsontwikkeling gaat een stap verder dan microfinanciering. Het stelt mensen niet alleen in staat om in hun eigen inkomsten te voorzien, maar is vooral bedoeld om werkgelegenheid te creëren. En om daarmee armoedebestrijding voor grotere groepen tot stand te brengen. Met betrekking tot bedrijfsontwikkeling biedt het partnerschap van Hivos met de stichting IntEnt een goed kader voor kennisontwikkeling. De activiteiten van IntEnt, gericht op migranten in Nederland die bedrijven willen opzetten in hun landen van herkomst, zijn complementair aan het Hivos-programma, dat zich veelal op andere landen richt. In 2005 financierde Hivos de publicatie *A challenging future for enterprising migrants*.

www.ondernemenoverdegrens.nl

Manual
para facilitadores
Dirección Nacional de Juventud

JURADO COSTARRICENSE DE LICENCIADOS EN DERECHO
Ced. Jur. 3-002-353450
S. E. V. N.

Reglamento de la Ley General sobre el VIH/SIDA

N° 27894-S

Costa Rica

Cruz Roja Costarricense   Santander Central Hispano   Cruz Roja Española

07

DEMOCRATISERING, RECHTEN, AIDS EN GENDER

Binnen Hivos zijn de activiteiten op dit terrein ondergebracht bij de sectoren Mensenrechten en democratisering, Gender, vrouwen en ontwikkeling en Hiv/aids.

7.1 Mensenrechten en democratisering

Democratisering, de rechten van arme en gemarginaliseerde groepen én het aanpakken van de onderliggende oorzaken van mensenrechtenschendingen (zoals straffeloosheid, corruptie en gebrek aan kennis over mensenrechten) zijn de speerpunten van Hivos' steun aan organisaties die zich bezighouden met mensenrechten in brede zin.

Campagne Mensenrechtenactivisten

Sinds 2003 voert Hivos samen met Amnesty International een campagne voor de bescherming van activisten op het gebied van de mensenrechten. In 2004 nam de Europese Unie, mede door de gezamenlijke lobbyactiviteiten en aanbevelingen van Hivos en Amnesty International, een pakket richtlijnen aan ter bescherming van mensenrechtenactivisten. Toch zou de EU een actievere rol kunnen spelen, zoals blijkt uit een recente studie van Amnesty. Het afgelopen jaar heeft Hivos de richtlijnen verspreid onder alle partnerorganisaties op het gebied van mensenrechten. Zo kunnen zij in geval van bedreigingen snel een beroep doen op de EU-ambassades in hun land. In Guatemala organiseerde Hivos samen met partnerorganisaties Centro de Acción Legal en Derechos Humanos (CALDH) en Centro por la Justicia y el Derecho Internacional (CEJIL) een conferentie over het onderwerp. Daar sprak ook de speciale EU-vertegenwoordiger voor de mensenrechten Michael Matthiessen, die het Europese beleid voor mensenrechten activisten in zijn portefeuille heeft. Meer dan 50 organisaties uit Latijns Amerika namen deel, evenals een grote delegatie van de

Inter-Amerikaanse Mensenrechtencommissie. Ook in Oeganda en Sri Lanka organiseerden Hivos-partners een conferentie over betere bescherming van mensenrechtenactivisten. Samen met de Ierse organisatie Frontline heeft Hivos ook een groot aantal softwarepakketten voor ngo's verspreid die het onderscheppen van informatie en censuurmaatregelen van autoritaire regimes bemoeilijken ('ngo in a box': zie onder 8.2). In de komende jaren ligt de nadruk op steun aan mensenrechtenorganisaties (inclusief activisten op het gebied van homorechten) buiten de grote steden, die minder gemakkelijk toegang hebben tot internationale circuits en vangnetten.

www.amnesty.nl | www.caldh.org | www.cejil.org

Democratisering

Maatschappelijke organisaties zijn geen politieke partijen en behoren ook niet tot de voornaamste machtsgroepen. Toch kunnen zij een rol spelen in het organiseren van kiezers of van buitenparlementair burgerverzet in situaties waar het politieke systeem faalt of slecht functioneert. Dat werd het afgelopen jaar duidelijk in Ecuador, Kirgizië en Bolivia. In al deze landen speelden partnerorganisaties van Hivos een belangrijke rol in maatschappelijk protest dat uiteindelijk leidde tot politieke veranderingen. In Ecuador riep de zittende president de volkswoede over zich af toen hij probeerde alle staatsinstellingen, zoals het nationaal hooggerechtshof, onder zijn controle te krijgen. Terwijl de traditionele politieke partijen probeerden de status quo te handhaven door een andere president naar voren te schuiven, trachtte een coalitie van ngo's het spontane straatprotest te kanaliseren en aan te sturen op een fundamentele grondwetsherziening. Na het aftreden van de president begonnen de politieke partijen met besprekingen over grondwetsherzieningen.

In de zogenaamde 'Tulpenrevolutie' in Kirgizië werd de leidende elite eveneens naar huis gestuurd door protesterende burgers in samenwerking met oppositiepartijen en mensenrechtenorganisaties. Zij allen wilden een einde aan de bevoorrechte positie van politici uit een bepaalde regio van het land.

In Bolivia was de onverwachte verkiezingsoverwinning van indianenleider Evo Morales het sluitstuk van een proces van jarenlang geaccumuleerde onvrede onder de politiek buitengesloten inheemse bevolking.

De protesten tegen de privatisering van water en aardgasreserves vormden hierin de katalysator. Maar ook hebben de indianenfederaties, onder andere gesteund door Hivos partner Centro de Estudios Jurídicos e Investigación (CEIJS) kans gezien brede aanhang te verwerven voor hun voorstel voor een grondwetgevende vergadering, die het politieke bestel op de schop moet nemen.

www.hri.ca/partners/cejis

In andere gevallen werd de ruimte voor maatschappelijke organisaties juist beperkter. In Iran volgde op de verkiezing van de conservatieve hardliner Mahmoud Ahmadinejad een repressie van maatschappelijke organisaties die opkomen voor mensenrechten, persvrijheid en een betere positie van vrouwen. In Irak waren Hivos-partners actief rondom de verkiezingen voor een parlement en president. Daarbij ging het vooral om kiezersvoorlichting. De lokale vrouwenorganisatie Al Amal organiseerde duizenden huiskamerbijeenkomsten voor vrouwen. Boodschap was dat vrouwen van hun formele stemrecht gebruik konden maken om onafhankelijk van hun man of vader de stem van hun voorkeur uit te brengen.

In Indonesië organiseerde Hivos een bijeenkomst over de rol van de civil society in het naleven van mensenrechten. Meer dan dertig activisten, media, leden van de Nationale Mensenrechtencommissie en wetenschappers kwamen met voorstellen tot actie gericht op wetteloosheid, geweld, discriminatie door de overheid en bescherming van mensenrechten activisten.

HERZIENING VAN DE GRONDWET IN KENIA

In Kenia voeren de ngo's CCCC en NCEC en de koepelorganisatie CRECO met steun van Hivos al jaren strijd voor meer democratie. Bij de verkiezingen van 2002 stimuleerden zij de oppositiepartijen om als één blok op te treden tegen het corrupte en ondemocratische regime van Daniel arap Moi. Dat resulteerde in een overwinning van de 'Regenboog coalitie'. Daarna voerden de organisaties lobby en campagne voor herziening van de grondwet, die nog stamt uit de koloniale tijd. Niet alleen nationaal, maar ook in de districten werkten zij met de bevolking om eigen inbreng te formuleren. Veel van de actiepunten werden opgenomen in de ontwerp-wet, zoals het non-discriminatie beginsel, periodieke verkiezingen en het recht op informatie. De regering reageerde geschrokken op deze forse inbreng van burgers en probeerde het toegezegde referendum af te blazen. Een coalitie van ngo's stapte naar de rechter, die bepaalde dat het referendum toch door moest gaan. Bij het uiteindelijk ontwerp gaven parlement en regering de president meer macht en lieten minder mogelijkheden voor burgerinitiatieven. Bij het referendum in november 2005 riepen veel maatschappelijke organisaties, uit onvrede over deze verwaterde versie, op om tegen te stemmen. Verscheidene ngo's hebben (ook met steun van Hivos) waarnemers geleverd om de stembusgang te monitoren. Resultaat van de "nee" campagne was dat de voorgestelde grondwet werd verworpen. Ondanks dat hebben de maatschappelijke organisaties de betrokkenheid van burgers vergroot, het publieke debat verbreed en aangetoond concrete alternatieven te kunnen formuleren.

In 2005 stelde Hivos aan CCCC, NCEC en CRECO in totaal 346.000 euro beschikbaar.

Samen met het Nederlands Instituut voor Zuidelijk Afrika (NiZA) heeft Hivos het afgelopen jaar gewerkt aan de uitvoering van een langlopend programma dat beide organisaties zijn overeengekomen. Activiteiten waren onder meer een studie naar het verloop van verkiezingsprocessen in Zuidelijk Afrika. Ook was er dit jaar speciale aandacht voor de situatie in de Democratische Republiek Congo. Hivos is daar niet actief, maar stelde wel een Congolese journalist in staat om deel te nemen aan de World Summit on the Information Society (WSIS) in Tunis (zie verder onder 8.2).

Seksuele minderheden

Bevordering van gelijke rechten voor homo's, lesbiennes, bi- en transseksuelen – meestal aangeduid met de afkorting GLBT – blijft een van de voornaamste doelstellingen van Hivos.

In Botswana organiseerde Hivos een ngo-conferentie over de positie van minderheden, uiteenlopend van etnische groepen als de San tot organisaties van homo's en lesbiennes. Conclusie was dat Hivos zich vooral op laatstgenoemde groepen zou moeten richten. Een poging om organisaties van seksuele minderheden in Oost- en Zuidelijk Afrika binnen een netwerk te verenigen, was helaas niet succesvol. De organisatiestructuur en de plannen van het netwerk waren naar de mening van Hivos te zwak om voor verdere steun in aanmerking te komen. Een lichtpunt is de ontwikkeling van de African Lesbian Coalition, die vrouwen uit heel Afrika verenigt en een boek uitbracht over lesbische relaties in Afrika (Saskia Wieringa & Ruth Morgan, *Tommy Boys, Lesbian Men and Ancestral Wives*).

Uit een studie die Hivos samen met de Ford Foundation verrichtte, bleek dat ook individuele organisaties van homoactivisten in Oost-Afrika nog zeer zwak zijn. In 2006 zullen Hivos en de Ford Foundation daarom beginnen met de uitvoering van een systematisch programma van organisatieontwikkeling voor deze groepen. Dit past binnen het streven van Hivos naar meer kennisintensieve vormen van ondersteuning en naar een betere afstemming met andere donoren.

'Stop Kinderarbeid, school de beste werkplaats'

De in 2003 gestarte campagne Stop Kinderarbeid - School, de beste werkplaats is het eerste omvangrijke gezamenlijke lobby- en educatieproject van Alliance2015. Deden eerst alleen Concern (Ierland) en Deutsche Welthungerhilfe mee, vanaf 2006 wordt de campagne ook gevoerd door

Alliance2015-partners Ibis (Denemarken), Cesvi (Italië) en People in Need (Tsjechië). Hivos treedt op als coördinator. Binnen Nederland voert Hivos de campagne samen met de Algemene Onderwijsbond, FNV en de Landelijke India Werkgroep. De campagne streeft, in navolging van zuidelijke partnerorganisaties zoals Hivos-partner MVF in India, naar een beleid dat is gericht op totale afschaffing van kinderarbeid en volwaardig onderwijs voor alle kinderen tot 15 jaar. Begin 2005 stelde het Europees Parlement een rapport op over kinderarbeid. Een groot aantal organisaties en vakbonden kwam daarom, op initiatief van de campagne 'Stop Kinderarbeid' bijeen om gezamenlijke aanbevelingen te formuleren over de rol van de EU bij het bestrijden van kinderarbeid.

Hivos-partner MV Foundation uit India nam deel aan de parlementaire hoorzitting over het rapport en overhandigde de aanbevelingen. Het rapport resulteerde in een parlementaire resolutie over kinderarbeid in ontwikkelingslanden. Hierin staat onder andere dat alle door de EU gefinancierde onderwijsprogramma's een strategie moeten hebben om werkende kinderen voltijds in de schoolbanken te krijgen.

www.schooldebestedewerkplaats.nl | www.mvfindia.org

Verder overhandigden vertegenwoordigers van van de Nederlandse, Ierse en Duitse Stop Kinderarbeid Campagne in totaal 170.000 handtekeningen aan Eurocommissaris voor Ontwikkelingssamenwerking Louis Michel. In Nederland werden de handtekeningen aan een vertegenwoordiger van minister Agnes van Ardenne overhandigd in het Nationaal Onderwijsmuseum in Rotterdam, waar de fototentoonstelling 'School, de beste werkplaats' over kinderarbeid en onderwijs in Marokko werd geopend.

PRSPs: civil society en armoedebestrijding

Democratisering betekent ook dat maatschappelijke organisaties invloed kunnen uitoefenen op het beleid van de overheid op het gebied van armoedebestrijding. Om in aanmerking te kunnen komen voor schulverlichting door de Wereldbank, zijn overheden in ontwikkelingslanden verplicht om een strategie voor armoedebestrijding uit te werken. Dat gebeurt in de zogenoemde Poverty Reduction Strategy Papers (PRSPs). In de formulering van een armoedebeleid dient ook de civil society een plaats te krijgen. Of dat ook altijd gebeurt, is een andere vraag. Hivos steunt daarom maatschappelijke organisaties die in het

PRSP-proces betrokken (willen) zijn. Hivos werkt hierin samen met andere Nederlandse mfo's. Het PRSP-proces heeft een belangrijke plaats in het beleid van de Nederlandse overheid. Gezamenlijk overleggen de particuliere organisaties daarom regelmatig met de Nederlandse ambassade ter plaatse om de steun aan de nationale overheid en aan de maatschappelijke organisaties op elkaar af te stemmen.

In Nicaragua steunt Hivos partnerorganisaties die oog houden op de bestedingen van gelden die de overheid in het kader van armoedebestrijding ontvangt van buitenlandse regeringen en instellingen (budgetsteun en basket funding). In dit land coördineert Hivos ook het overleg van de mfo's met de ambassade. Evenals de voorgaande jaren nemen Hivos-partners deel aan de besprekingen in het kader van het Nationaal Ontwikkelingsplan. In Honduras is Hivos daarentegen de enige Nederlandse organisatie die actief is op het gebied van de PRSPs. Een gezamenlijk fonds met Alliance2015-partner Ibis (Denemarken) helpt lokale organisaties om de uitvoering van de maatregelen voor armoedebestrijding te monitoren. In Bolivia is de uitvoering van de PRSP lange tijd onduidelijk geweest door de turbulente politieke situatie. Met het aantreden van president Evo Morales in december 2005 en de aangekondigde herformulering van de grondwet zal de ruimte voor deelname van maatschappelijke organisaties waarschijnlijk toenemen. Dat geldt in het bijzonder voor organisaties van de inheemse volken, die de politieke wind in de rug hebben.

In Mozambique ligt de nadruk op deelname van lokale gemeenschappen bij de uitvoering van armoedebestrijding door de overheid. Het programma dat Hivos samen met Novib uitvoert in Nampula is begonnen om volksorganisaties op het platteland te steunen met het versterken van hun organisatie en uitvoering van hun plannen. Doel hiervan is dat deze lokale ngo's beter in staat zijn om hun vraag naar diensten van de lokale overheid te verbeteren en een stem te krijgen in de planning op districtsniveau.

In Sri Lanka is de uitvoering van het PRSP-proces sterk afhankelijk van de politieke situatie en de perspectieven op vrede. Hivos steunt hier vooral lokale organisaties die mensen uit de verschillende delen van het land met elkaar in dialoog brengen.

7.2 Gender, Vrouwen en Ontwikkeling

Hivos steunt vrouwenorganisaties die zich inzetten voor de rechten van vrouwen en die deelname van vrouwen aan besluitvormingsprocessen willen vergroten. Hivos bevordert ook gendergelijkheid binnen de organisatie en programma's van partners en het integreren van gendergelijkheid in het beleid van de andere Hivos-sectoren (mainstreaming). Het VN-Vrouwenverdrag, het Caïro Actieprogramma en het Beijing Actieplan zijn voor partnerorganisaties de belangrijke leidraden.

Mondiale aandacht voor vrouwenrechten

Tien jaar na het aannemen van de internationale verklaring van vrouwenrechten in Beijing streefde Hivos in 2005 naar een herbevestiging van deze verklaring. Dat vond veel weerklank, zoals bleek uit de mede door Hivos georganiseerde 'Beijing +10' Conferentie in Utrecht die 650 deelnemers trok. Meer dan 30 organisaties schaalden zich achter het initiatief om de internationale samenwerking op het gebied van gender, vrouwen en ontwikkeling te vernieuwen. Op de conferentie werd ook een kritisch rapport gepresenteerd over de prestaties van de Nederlandse overheid bij het bevorderen van gelijkheid tussen man en vrouw en het op de agenda zetten van vrouwenvraagstukken. Minister De Geus van Sociale Zaken en Werkgelegenheid verklaarde namens het kabinet dat het Beijing Actieplan nog steeds uitgangspunt van het beleid was. Het rapport verschaftte ook belangrijk materiaal voor de commissie die momenteel de prestaties van alle Nederlandse ministeries op het gebied van vrouwenemancipatie onderzoekt.

2005 was ook het jaar waarin de Verenigde Naties de tussenstand voor het behalen van de Millenniumdoelen (Millennium Development Goals, MDGs) opmaakten. Met succes voerden enkele Hivos-partners, Development Alternatives with Women for a New Era (DAWN) en Association of Women's Rights in Development (AWID), een lobby om de aandacht voor de positie van vrouwen (onder MDG 3) uit te breiden van onderwijs naar meer algemene principes van gelijke rechten. In het kader van 'Maak het waar', de Nederlandse ngo-campagne over de Millenniumdoelen, wist Hivos deze uitgebreide interpretatie ook in Nederland op de agenda te zetten.

www.awid.org | www.dawnorg.org

Activiteiten op het gebied van Mensenrechten en democratisering 2005 *bedragen in duizenden euro's*

	Afrika	Azië	Latijns Amerika	Zuidoost Europa	Wereldwijd	Totaal
Aantal projecten	69	100	50	4	13	236
Aantal organisaties	53	58	36	3	7	157
Uitgaven	4.426	5.288	3.173	1.220	824	14.931
Waarvan lastens MFP	4.238	4.612	1.795	1.052	662	12.359
Mensenrechten en democratisering als percentage van de totale regionale uitgaven	19%	26%	18%	28%	17%	20%

Activiteiten op het gebied van Gender, vrouwen en ontwikkeling 2005 *bedragen in duizenden euro's*

	Afrika	Azië	Latijns Amerika	Zuidoost Europa	Wereldwijd	Totaal
Aantal projecten	46	52	49	4	9	160
Aantal organisaties	35	41	38	2	9	125
Uitgaven	2.610	2.165	1.987	329	764	7.855
Waarvan lastens MFP	2.301	2.090	1.896	329	718	7.334
GVO als percentage van de totale regionale uitgaven	11%	11%	11%	8%	11%	10%

Activiteiten op het gebied van Hiv/aids 2005 *bedragen in duizenden euro's*

	Afrika	Azië	Latijns Amerika	Zuidoost Europa	Wereldwijd	Totaal
Aantal projecten	48	15	24	4	5	96
Aantal organisaties	40	13	16	4	4	77
Uitgaven	2.811	528	1.207	352	159	5.057
Waarvan lastens MFP	2.268	430	811	252	159	3.920
Hiv/aids als percentage van de totale regionale uitgaven	12%	3%	7%	8%	2%	7%

In Bangkok organiseerde AWID, een wereldwijd netwerk van vrouwenorganisaties waarmee Hivos intensief samenwerkt, een grote conferentie over vrouwenrechten en ontwikkeling. Meer dan 1600 vrouwen uit 120 landen spraken over de noodzaak om de vastgelegde rechten voor vrouwen te herbevestigen en een antwoord te bieden aan nieuwe uitdagingen. Die nieuwe vraagstukken zijn onder meer de veranderende internationale machtsverhoudingen en de opkomst van fundamentalistische bewegingen. Hivos organiseerde één van de workshops (over de rol van de vrouwenbeweging in het Noorden) en had een belangrijke rol in de discussie over de financiering van vrouwenorganisaties. In 2006 zal Hivos een donorconferentie over dit onderwerp organiseren.

Reproductieve en seksuele rechten

Het recht van vrouwen om over hun eigen lichaam te beschikken en zelf te beslissen over seksualiteit en voortplanting is in veel landen nog geen uitgemaakte zaak. Wereldwijd nemen conservatieve tendensen toe tegen een vrije keuze voor het gebruik van voorbehoedsmiddelen, laat staan abortus. In Latijns Amerika voerden Hivos-partnerorganisaties daarom een grootschalige campagne over seksuele en reproductieve rechten die zich over meerdere landen uitstrekte. In Bolivia kwam het thema vrouwenrechten hoog op de politieke agenda te staan door een mediacampagne voor betere wetgeving. Met de machtswisseling zijn de perspectieven op daadwerkelijke verandering sterk toegenomen. In Argentinië leidde de campagne van Hivos-partner *Católicas por el Derecho a Decidir*, die 250 organisaties en 30.000 activisten samenbracht, tot een opmerkelijke verschuiving in de publieke opinie. Het aantal voorstanders van het recht op abortus steeg in twee jaar tijd met 10 procent, tot in totaal 50 procent. *Católicas* slaagde er ook in om medestanders te vinden binnen de staat en de katholieke kerk. Sommige bisschoppen distantieerden zich zelfs openlijk van de officiële conservatieve lijn. In Peru maakten twee partnerorganisaties een zaak over een abortus op medische gronden aanhangig bij de Inter-Amerikaanse Mensenrechtencommissie, wat leidde tot een veroordeling van de Peruaanse overheid.

www.catolicasporelderechoadecidir.org

In India voerden Hivos-partners actie tegen sekselectieve abortussen (om het krijgen van meisjes te voorkomen) en het doden van meisjesbaby's. Om effectieve actie tegen deze verschijnselen te voeren, kwamen activisten, politici, medici en wetenschappers uit 8 deelstaten bijeen. Op basis van hun bevindingen is Hivos een samenwerking gestart met de Campaign Against Sex Selective Abortions (CASSA) voor een nieuwe langdurige campagne in de deelstaat Tamil Nadu, waar sekselectieve abortus en baby moord op meisjes nog veel voorkomt. Dit moet leiden tot uitvoering van wetgeving en meer maatschappelijke bewustwording.

Vrouwenorganisaties in Iran

In Iran bleef Hivos actief in het ondersteunen van onafhankelijke organisaties, vooral binnen de vrouwenbeweging. De nieuwe conservatieve wind in de politiek en de dreiging van een toenemend isolement maken het opkomen voor vrouwenrechten vaak moeilijk. Het organiseren van uitwisselingen tussen Iraanse vrouwenactivisten en hun collega's elders blijft daarom een prioriteit. In de aanloop van het tienjarig bestaan van het internationale vrouwenverdrag van Beijing werd in Iran zelf al een bijeenkomst georganiseerd. Elf Iraanse organisaties waren vertegenwoordigd op het bovenvermelde AWID forum in Bangkok. Ook stelde Hivos een aantal ngo's van Iraanse vrouwen in staat om deel te nemen aan de *Commission on the status of women* meeting in New York. Deze internationale contacten halen Iraanse organisaties uit hun isolement en leveren Iraanse vrouwenactivisten waardevolle informatie en contacten op om hun eigen werk beter te kunnen uitvoeren. Het zorgt ook voor morele steun voor en meer kennis over de Iraanse civil society in de buitenwereld.

Afrika: Vrouwen in de politiek

Het vergroten van de rol van vrouwen in de politiek is een belangrijk middel om gelijke rechten en vrouwenissues op de politieke agenda te houden en de positie van vrouwen structureel te verbeteren. In Zuidelijk Afrika bereiden Hivos-partners zich voor op de verkiezingen in Zambia en Malawi. De laatste werden uitgesteld tot 2006. Vrouwelijke kandidaten krijgen training in publiek optreden, media worden aangespoord om meer aandacht aan vrouwenvraagstukken en vrouwelijke kandidaten te besteden en ook maken organisaties zelf radioprogramma's. GenderLinks uit Zuid-Afrika nam het initiatief om met 9 andere organisaties (waarvan 5 Hivos-partners) bij de staatshoofden van de SADC landen te pleiten voor

het vastleggen van een beleid om de gelijkheid van vrouwen te bevorderen. Hoewel dit niet gelukt is, spraken de staatshoofden wel af dat het aantal vrouwen op alle niveaus van besluitvorming in 2020 gelijk moet zijn aan dat van mannen.

www.genderlinks.org.za

Gender in overige sectoren

Aandacht voor gendervraagstukken komt in alle programma's van Hivos aan de orde. In 2005 is systematisch onderzocht in hoeverre Hivos-partners de positie van vrouwen daadwerkelijk meenemen in hun beleid en activiteiten, en binnen de eigen organisatie. Vragen waren bijvoorbeeld in hoeverre organisaties zich richten op de specifieke behoeften en belangen van vrouwen en hoeveel vrouwelijke werknemers bij de partner zelf in dienst waren. Van het Hivos-partnerbestand bleek 46 procent goed of redelijk te scoren op deze aspecten. Wel kwamen aanzienlijke verschillen tussen sectoren aan het licht. Binnen de overige sectoren besteedde Hivos 5,3 miljoen euro aan speciaal op vrouwen gerichte activiteiten.

De studie zal dienen als een 'nulmeting' voor de effectiviteit van het streven om gender binnen alle sectoren te integreren (gender mainstreaming). In het komende Bedrijfsplan zijn per sector doelstellingen opgenomen die per twee jaar behaald moeten zijn. In 2007 en 2009 zal Hivos dezelfde vragen opnieuw aan partners stellen om te bezien of deze doelstellingen behaald zijn.

7.3 Hiv/aids

Hivos beschouwt Hiv/aids als een mensenrechten- en ontwikkelingskwestie en daarmee dus als een zaak die het terrein van de gezondheidszorg overstijgt. Hivos ondersteunt organisaties die opkomen voor de rechten van mensen met hiv/aids en die hun volwaardige deelname aan de samenleving bevorderen. Dit geldt in het bijzonder voor organisaties die nationaal en internationaal lobbyen voor optimale informatievoorziening, preventie en toegang tot medicijnen en zorg in het Zuiden.

Hivos heeft in 2005 veel partnerorganisaties gesteund die zich zowel richten op hiv/aids-preventie onder specifieke doelgroepen (zoals jeugd, vrouwen, seksuele minderheden en sekswerkers) als op lobby.

INDIA – ALLEENSTAANDE VROUWEN GEZAMENLIJK IN ACTIE

In grote delen van India is sprake van een patriarchale samenleving. Dit komt tot uitdrukking in zware discriminatie en misbruik van alleenstaande of gescheiden vrouwen en weduwen. De meeste alleenstaande vrouwen hebben geen toegang tot middelen om een inkomen te verwerven. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de meeste weduwen – die 8 procent van de vrouwelijke bevolking vormen - tot de laagste inkomensgroepen behoren. In de noordelijke deelstaat Rajasthan besloot een groep vrouwen zich in 2000 te verenigen in de organisatie HHSS/ENSS (Vereniging van Sterke Alleenstaande Vrouwen). De groep begon met het aan de kaak stellen van discriminatoire praktijken op grond van kaste of gemeenschap en het uitoefenen van druk op de overheid om alleenstaande vrouwen in de laagste inkomensklassen financieel te ondersteunen.

In 2004 werkte HHSS/ENSS aan uitbreiding van haar bereik binnen Rajasthan en op nationaal niveau. Dit had een enorm uitstralingseffect. Ook in de deelstaten Jharkhand, Himachal Pradesh en Gujarat zijn gelijksoortige organisaties opgezet. In Rajasthan wist HHSS/ENSS in 2005 te groeien tot ruim 18.000 leden die in de meeste districten actief zijn. Door hun lobbywerk kreeg de positie van alleenstaande vrouwen ook een plaats op de politieke agenda. Tijdens de jaarlijkse begrotingsbehandeling in het deelstaatparlement wist de organisatie de overheid te bewegen om bij het hulpverleningsprogramma tegen de gevolgen van droogte prioriteit te geven aan arme alleenstaande vrouwen. Ook ziet de regering er strenger op toe dat deze vrouwen de sociale voorzieningen waar zij recht op hebben (zoals pensioenen) ook daadwerkelijk ontvangen. Belangrijke stappen in een taaië strijd.

Van Hivos ontving HHSS/ENSS in 2005 een bedrag van 32.560 euro.

Deze lobby is veelal toegespitst op toegang tot zorg en medicijnen voor mensen met hiv/aids en op naleving van de rechten van mensen met hiv/aids. Hivos ondersteunde ook zorgprogramma's van een aantal partnerorganisaties.

Voorlichting en preventie

Zuidelijk Afrika

In Namibië voert Hivos samen met haar Deense Alliance2015-partner Ibis een programma uit in de provincie Yelula. In dit kader ontvangen lokale gemeenschappen kleine bedragen om zelf voorlichtingsactiviteiten op te zetten. Ook de positieverbetering van mensen die hiv of aids hebben, is onderdeel van deze lokale activiteiten. Vooral in dorpen is bestrijding van discriminatie en de integratie van mensen die leven met hiv/aids in de maatschappij nog hard nodig. Hivos en Ibis hebben tevens bijgedragen aan uitwisseling van kennis en ervaring tussen de regionale comités van de overheid die belast zijn met de coördinatie van aids-bestrijding. Binnen het project werden ook 900 vrijwilligers die zorg aan huis verlenen, ondersteund door het opzetten van een forum voor informatie-uitwisseling.

In Zuid Afrika is het Aids Law Project de enige Afrikaanse organisatie die langs juridische weg de belangen en rechten van mensen met hiv bevordert. De organisatie slaagde erin om vier farmaceutische bedrijven over te halen hun prijzen voor aids-remmers te verlagen. Ook spande ze processen aan tegen werkgevers die werknemers met hiv/aids ten onrechte ontsloegen of wegens hun ziekte niet aannamen. Voor haar inspanningen ontving het Aids Law Project een prijs van het Zuidafrikaanse ministerie van Handel en Industrie.

Hivos werkt samen met de Nederlandse organisatie Pharm Access International (PAI) op het vlak van informatie over behandeling en kennis over medicijngebruik (*treatment literacy*). Dit omvat ook het aanbieden van verzekeringen voor mensen met hiv, waarbij het aids-beleid binnen de organisatie van PAI zelf als voorbeeld dient om verzekeringsmaatschappijen te interesseren. De gezamenlijke activiteiten van Hivos en PAI konden dit jaar ook rekenen op financiering van de Nationale Postcode Loterij.

www.alp.org.za | www.pharmaccess.org | www.ibis.dk

Hiv/aids op de werkplek

Hivos voert gerichte activiteiten uit om partnerorganisaties te stimuleren een beleid gericht op het omgaan met aids binnen de eigen organisatie op te zetten. Op basis van de eigen ervaringen is het Hivos-regiokantoor in Zimbabwe al enkele jaren actief op dit gebied. In 2005 werd dit beleid voor het omgaan met aids op de werkplek met succes in een groot aantal organisaties geïntroduceerd. Van de Hivos-partners in Zimbabwe heeft 85 procent een dergelijk beleid ingesteld. Dit was ruim boven de doelstelling van 60 procent die Hivos voor het afgelopen jaar gesteld had. In Malawi lag het getal evenwel 10 procent onder de geplande 30 procent.

In Mozambique is de introductie van aids-beleid op de werkvloer van een recentere datum en heeft dan ook nog niet tot veel resultaten geleid. Dit verschil lijkt vooral een kwestie van tijd. Ook met Stop Aids Now werkt Hivos aan versterking van workplace policies met betrekking tot hiv/aids. In Oeganda werd deze aanpak geïntroduceerd bij Hivos-partnerorganisaties en andere maatschappelijke organisaties, alsmede bedrijven. Ook in India hebben Hivos en SAN activiteiten ondernomen om partners te stimuleren een intern beleid over aids te formuleren.

Balkan en Centraal Azië

Hoewel de verspreiding van hiv/aids in Zuidoost-Europa en Centraal Azië minder omvangrijk is dan in Afrika of Zuid-Azië, is de ziekte toch al jaren in opmars. Hivos heeft daarom de activiteiten in deze regio uitgebreid in het laatste jaar. Van het ondersteunen van één organisatie in Servië in de afgelopen jaren is het aantal partnerorganisaties dit jaar uitgebreid tot 6. Het programma omvat nu ook Kazakstan en Kirgizië. De effectiviteit van het aids-programma is vooral toegenomen door de sterkte van lokale organisaties. Hivos-partners O-Jazas en Cazas waren de voornaamste organisatoren van Wereld Aids Dag in Servië en Montenegro. O-Jazas, dat zich speciaal richt op jongeren, heeft een groep van 500 vrijwilligers opgeleid om hun leeftijdsgenoten te informeren over aids en mogelijkheden om besmetting te voorkomen. O-Jazas organiseerde ook een regionale conferentie over de plaats van aids binnen het bereiken van de Millenniumdoelstellingen. Daaraan namen regeringsvertegenwoordigers en maatschappelijke organisaties uit alle 10 Balkanlanden deel.

www.jazasorg.yu | www.cazas.org

Toegang tot behandeling

Van de Hivos partnerorganisaties op het gebied van hiv/aids is eenderde betrokken bij lobbyactiviteiten. In Zuid-Afrika ging Treatment Action Campaign (TAC) door met de strijd voor toegang tot medische zorg voor mensen met hiv/aids. In samenwerking met de Rural Doctors of Southern Africa werden 42.000 mensen in de publieke sector bereikt, tegen 27.000 in het voorgaande jaar. In Latijns Amerika is vooral Agua Buena actief om de prijs van medicijnen te verlagen. De organisatie voert onderhandelingen met farmaceutische bedrijven om prijsverlagingen te bereiken. Dat is vaak een langdurig proces. Agua Buena richt zich verder op de implementatie van medicijnverstrekking in de verschillende landen van Zuid- en Midden-Amerika vanuit het Global Fund (zie onder).

www.tac.org.za | www.aguabuena.org

Hivos en het Global Fund

In Costa Rica is het werk van Hivos op het gebied van aids-bestrijding erkend door de benoeming als lokale beheerder van het Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria in dit land. Het Global Fund is een van de belangrijkste wereldwijde donoren die de strijd tegen aids financieel steunen. In de komende jaren krijgt Hivos via het Regiokantoor in San José de beschikking over een budget van 1,7 miljoen dollar. Dit geld zal gebruikt worden voor bewustwordingsactiviteiten, lobby voor een betere gezondheidszorg waarin aids-bestrijding een duidelijke plaats heeft, opbouw en versterking van organisaties en het verstrekken van zorg.

www.theglobalfund.org

Verzekeringen

Meer dan 50 vertegenwoordigers uit de wereld van microfinanciering en aids-bestrijding kwamen bijeen op een regionale conferentie die Hivos organiseerde in de Ethiopische hoofdstad Addis Abeba. De bijeenkomst was bedoeld om microfinanciering en vooral microverzekeringen voor mensen met hiv beter beschikbaar te maken. Armoedebestrijding en preventie van aids zijn nauw met elkaar verweven. Uitbreiding van de epidemie heeft overal in Afrika de armoede in stand gehouden, terwijl omgekeerd de integratie van aids-bestrijding en preventie in de werkzaamheden van mfi's een effectief middel kan zijn.

NAMIBIË: JEUGDORGANISATIE DOORBREEKT AIDS-TABOES

Effectieve bestrijding van Hiv/Aids is onmogelijk als taboes over de ziekte en gerelateerde onderwerpen (meestal seksualiteit) blijven bestaan. Hivos-partner Ombetja Yehinga (het Rode Lint) probeert daarom met succes de jongeren in Namibië te betrekken bij discussies over seks en seksualiteit, stigmatisering en emancipatie van meisjes. Inmiddels weet de organisatie 62 scholen te bereiken. Ombetja zet Aids Awareness Clubs op, waarin jongeren zichzelf organiseren en actief worden op het gebied van aids-bestrijding. Door deze aanpak neemt het bereik van de voorlichtings- en discussieactiviteiten enorm toe. Er zijn nu 86 van deze clubs met in totaal 1260 leden. Ze bieden jongeren een platform om onder elkaar ideeën uit te wisselen en zijn een springplank om gezamenlijke activiteiten op te zetten.

Ombetja Yehinga gebruikt verschillende middelen om haar doelgroep te bereiken. Zo geeft het een blad uit met een oplage van 7000 exemplaren, met in ieder nummer aandacht voor een ander onderwerp met betrekking tot hiv/aids. Een ander middel is het organiseren van theatervoorstellingen, die in 2005 door meer dan tienduizend scholieren, studenten en leraren werden bekeken. Bijzonder was een voorstelling die speciaal gemaakt werd voor gevangenen en politiepersoneel in Omaruru. Ook de leden van de Aids Awareness Clubs gebruiken culturele uitingen en activiteiten als muziek, gedichten en videoproducties om jongeren te bereiken. Ombetja organiseerde verder speciale evenementen als sportwedstrijden en filmvoorstellingen. Daarmee werden ongeveer 4.000 merendeels jongere mensen bereikt. Tijdens deze evenementen kreeg het publiek vragen te beantwoorden over condoomgebruik en werden condooms uitgedeeld.

In 2005 ontving Ombetja Yehinga van Hivos een bedrag van 100.000 euro.

De uitkomsten van de conferentie bieden aanknopingspunten voor het opzetten van modellen voor verzekeringen waaraan Hivos werkt samen met PSO, Sharenet en SAN!

www.share-net.nl | www.pso.nl

Stop Aids Now!

Met andere medefinancieringsorganisaties en SOA-Aidsfonds Nederland werkt Hivos samen binnen Stop Aids Now! Dit initiatief bundelt de krachten voor aids-bestrijding in het Zuiden en informatieverstrekking en fondswerving in Nederland (zie ook hoofdstuk 9). De deelnemende organisaties zetten hun specialisaties in en komen zo tot de meest effectieve strategieën. Hivos richt zich vooral op gender en de positie van vrouwen binnen de hiv/aids-bestrijding. Over dit onderwerp hebben de deelnemende organisaties een programma opgezet, met als doel een samenhangend beleid en effectieve strategieën te ontwikkelen. Tijdens Wereld Aids Dag organiseerde Hivos een goedbezochte workshop over dit onderwerp in Amsterdam, waaraan zowel Nederlandse als buitenlandse organisaties deelnamen.

Hivos ontving afgelopen jaar ruim 1 miljoen euro van SAN!. In totaal werden 14 projecten van Hivos met SAN!-fondsen gefinancierd: 5 in India, 4 in Latijns Amerika, 1 in Zuidoost-Europa en 4 in Afrika.

www.stopaidsnow.nl

08

CULTUUR, ICT EN MEDIA

Vrijheid van meningsuiting en vrijheid van culturele en artistieke expressie. Dat zijn de kernthema's binnen CIM, dat de sectoren ICT, Media en Kennisdelen en Kunst en Cultuur omvat.

8.1. Kunst en cultuur

Hivos ondersteunt culturele en artistieke uitingen die bijdragen aan de bevordering van democratisering en pluriformiteit. Dit gebeurt door het stimuleren van lokale producties op het gebied van beeldende kunst, theater, film, literatuur en mediakunst, het opzetten van uitwisselingsprojecten en versterking van de culturele sector. In het afgelopen jaar heeft Hivos het cultuurbeleid bijgesteld door meer nadruk te leggen op het strategisch niveau. Daarbij gaat het om een betere afstemming tussen donoren, ondersteunen van regionale initiatieven en meer aandacht voor de distributie en toegankelijkheid van producties.

Filmfondsen en filmdistributie

Film kan een belangrijk middel zijn om het culturele leven een impuls te geven en maatschappelijke thema's aan de orde te stellen. Hivos steunde daarom de totstandkoming van 50 onafhankelijke filmproducties. In veel landen krijgt cinematografisch talent weinig kans omdat een lokale filmindustrie meestal ontbreekt en bioscopen vooral Hollywood-producten laten zien. In Midden-Amerika en Zuidelijk Afrika heeft Hivos daarom het initiatief genomen om filmfondsen op te zetten met een regionaal bereik. Cinergia, opgericht in 2004 voor de landen van Midden-Amerika en Cuba, financierde in haar tweede jaar al bijna 120 projecten.

In de landen van Zuidelijk Afrika vervult het filmfonds Sithengi een soortgelijke rol. Al deze filmfondsen leveren producties af die ook op filmfestivals in Europa (zoals het International Film Festival Rotterdam) te zien zijn.

www.cinergia.org | www.sithengi.co.za

Campagne Freedom of Expression

De campagne Freedom of Expression verliep in 2005 minder gunstig dan verwacht. Geplande activiteiten in samenwerking met Hivos-partners in het Zuiden zijn doorgeschoven naar 2006, omdat de reorganisatie en de omvangrijke activiteiten in verband met het tienjarig bestaan van het Hivos Cultuur Fonds daartoe weinig ruimte lieten. Daar kwam bij dat het verdrag waarop de campagne gericht is, de Conventie voor Culturele Diversiteit van UNESCO, pas in oktober 2005 ondertekend werd. Nu deze conventie er is, krijgen partners meer aanknopingspunten om de diversiteit van culturele en artistieke uitingen in hun land te bepleiten.

Tien jaar Hivos Cultuur Fonds

In 2005 vierde Hivos samen met talrijke genodigden uit de wereld van kunst en cultuur het tienjarig bestaan van het Hivos Cultuur Fonds. In de Westergasfabriek in Amsterdam kwamen kunstenaars, vertegenwoordigers van partnerorganisaties en van culturele instellingen in Nederland samen om te discussiëren over cultuur als thema binnen internationale samenwerking (zie verder onder 9.1).

Hivos-NCDO Cultuurfonds

Naast het eigen Hivos Cultuurfonds voor activiteiten in het Zuiden heeft Hivos samen met NCDO in 2004 een fonds opgericht. Het Hivos-NCDO Cultuurfonds is een succesvol voorbeeld van expertisebundeling en vergroting van efficiency. Hivos en NCDO bundelen met dit fonds hun bestaande steun aan Nederlandse culturele organisaties die producties uit het Zuiden stimuleren en toegankelijk maken voor een Nederlands publiek, zoals het Hubert Bals Fonds (film) en Noorderlicht (fotografie). Beide organisaties dragen voor de helft bij aan het fonds, dat een omvang van ongeveer een miljoen euro heeft. In 2005 steunde het fonds, in beheer bij Hivos, 20 projecten.

www.hivosncdocultuurfonds.nl

8.2. ICT, media en kennisdelen

Informatie- en Communicatietechnologie (ICT) is een belangrijk middel voor ontwikkeling. Hivos stimuleert daarom al jaren het gebruik van ICT door haar partnerorganisaties. De uitwisseling van informatie en kennis, tussen ngo's in Noord en Zuid, met donoren, fondsen en wetenschappers, kan hun slagkracht aanzienlijk vergroten. De wereldwijde ICT-explosie maakt echter niet vanzelf een einde aan bestaande ongelijkheid, onrecht en armoede. Hivos werkt daarom aan het vastleggen van (mensen)rechten in de virtuele wereld door het voeren van internationale lobbyactiviteiten in samenwerking met de Nederlandse overheid, het bedrijfsleven, het Open Society Institute en andere ngo's. Vanwege het toenemende belang van ICT voor ontwikkeling heeft Hivos de activiteiten op dit terrein aanzienlijk uitgebreid. Daar komen de activiteiten op het gebied van Media nog bij. Het aantal partnerorganisaties op dit terrein in de loop van 2005 verdubbeld. Dat gaat samen met een kwaliteitsslag. Ging het in de voorgaande jaren vooral om toegang tot ICT, in de nieuwe strategie vanaf 2005 staat het 'strategisch gebruik' van deze technologie centraal. Dit wil zeggen dat Hivos-partners ICT gebruiken als middel om hun doelstellingen effectiever te bereiken.

World Summit on the Information Society (WSIS)

Welke regels gelden er in de virtuele wereld? Wie heeft toegang en hoe zit het met het garanderen van (mensen)rechten zoals vrijheid van meningsuiting op internet? Over deze vragen kwamen delegaties uit

FRENTE DE DANZA – FUTURO SÍ (ZEG MAAR JA TEGEN DE TOEKOMST...)

Al meer dan 20 jaar lang is Frente de Danza een belangrijke aanjager van de ontwikkeling van eigentijdse dans in Ecuador. Deze partnerorganisatie van Hivos richt zich op onderzoek, training en productie van dans. Het werk van de leden van Frente de Danza, onder wie artistiek leider Wilson Pico, is op vele internationale podia te zien geweest.

Na eerdere ondersteuning voor het opbouwen van een eigen dansruimte, draagt Hivos nu bij aan het project Futuro Sí. Met dit project biedt Frente de Danza kansarme jongeren een toekomst via de eigentijdse dans. Na een zware selectie kunnen jaarlijks 65 jongeren uit de armere wijken van Quito een driejarige dansopleiding volgen. Ze krijgen les van vooraanstaande dansers, choreografen en kunstenaars in dans, muziek, pedagogiek, literatuur en beeldende kunst. Ook hun eigen dansvormen als breakdance en capoeira worden daarbij niet vergeten.

Na 3 jaar zijn de jongeren opgeleid tot dansers, choreografen en dansinstructeurs. Hierdoor hebben ze veel grotere kansen op het vinden van werk, daar waar ze voorheen nauwelijks perspectieven hadden. Een groot aantal van hen gaat terug naar de eigen gemeenschap om hun kennis te verspreiden. De dans leert de jongeren en hun gemeenschappen op een andere manier naar zichzelf te kijken en hun creatieve energie in te zetten voor een beter bestaan.

In 2005 stelde Hivos aan Frente de Danza 35.000 euro ter beschikking voor het project Futuro Sí.

de hele wereld bijeen in Tunis op de tweede World Summit on the Information Society. Evenals op de eerste conferentie in Genève (2003) maakte Hivos deel uit van de Nederlandse delegatie, die geleid werd door minister Brinkhorst van Economische Zaken. Zelf organiseerde Hivos een bijeenkomst voor ngo's, webloggers, beleidsmakers en andere belangstellenden onder de titel Expression under repression. Die titel bleek meer dan toepasselijk. In een poging om al te kritische geluiden te voorkomen, trachtten Tunesische overheidsfunctionarissen het houden van de sessie onmogelijk te maken. Dankzij effectief optreden van onder meer de Nederlandse ambassadeur kon de bijeenkomst alsnog doorgang vinden. Mede vanwege dit incident kon deze bijdrage van Hivos op ruime publiciteit rekenen, van onder NRC Handelsblad, Radio 1 en buitenlandse media zoals de BBC. De poging van de Tunesische autoriteiten om de vrijheid van meningsuiting te beperken, gaf precies aan waarom het zo belangrijk is dit thema aan de orde te blijven stellen.

Bedrijfsleven en internationale fondsen

Hivos heeft stappen gezet naar schaalvergroting en meer intensieve samenwerking met het bedrijfsleven en internationale organisaties. Met KPN werd een samenwerkingsovereenkomst gesloten voor het overdragen van ICT-kennis aan Hivos partners in 6 Afrikaanse landen. Het afgelopen jaar werd al een pilot-project opgestart in Namibië en Kenia, waar organisaties voorlichting op het gebied van hiv/aids geven aan jongeren met behulp van SMS.

Met het Open Society Institute (OSI) sloot Hivos een overeenkomst voor structurele samenwerking. Een van de gezamenlijke initiatieven is het ontwikkelen van digitale hulpmiddelen waarmee ngo's hun organisatie draaiend kunnen houden. Met een speciale versie van deze 'ngo-in-the-box' tool (voor het eerst gepresenteerd in de workshop voor ngo's in Tunis) kunnen organisaties een antwoord geven op pogingen van regeringen om hun activiteiten te censureren of aan banden te leggen. Het bevat programma's om de veiligheid van communicatie via e-mail en internet te waarborgen en de identiteit van gebruikers te beschermen. In de komende jaren zullen Hivos en OSI mogelijk ook samenwerken op het gebied van cultuur en media.

www.soros.org | www.ngoinabox.org

Content op internet

In 2005 leverde de meerderheid van de Hivos partners via een eigen website content op internet. De oprichting, met actieve steun van Hivos, van afzonderlijke OneWorld-centra in Afrika, Azië, Latijns Amerika en Zuidoost-Europa heeft daartoe een belangrijke bijdrage geleverd. Hivos ging ook door met het ondersteunen van andere netwerken gericht op specifieke thema's of landen. In Indonesië lanceerde Hivos in samenwerking met OneWorld het Satu Dunia netwerk. Dit is een internetplatform voor 35 partnerorganisaties op het gebied van landbouw, milieu en hiv/aids. Een groep van 9 partners heeft, na een intensieve training, het voortouw genomen om komend jaar de portal van Satu Dunia operationeel te maken. Het netwerk Kubatana is een succesvol initiatief in Zimbabwe. Kubatana stelt de aangesloten ngo's in staat om informatie over actuele ontwikkelingen en elkaars ervaringen snel en effectief uit te wisselen. Dit is in de huidige politieke context van groot belang voor hun functioneren.

www.kubatana.net

Een doorlopende activiteit is het vergroten van de ICT-kennis en ICT-vaardigheden van partnerorganisaties door gerichte training en capaciteitsopbouw. Vaak gebeurt dat in samenwerking met strategische partners als OneWorld en het International Institute for Communication and Development (IICD).

Twee projecten met IICD in Ecuador, gericht op de verwerking van cacao en de bescherming van mangrovebossen, doorliepen een succesvolle eerste fase en worden in 2006 voortgezet. De ICT-activiteiten van Hivos en IICD in Zambia hebben vertraging opgelopen. Vrouwenorganisaties zouden met behulp van ICT informatie uitwisselen en toegankelijk maken voor vrouwen op het platteland. De organisaties daar zijn vaak niet sterk genoeg om het project te kunnen dragen. Toch is met de Organic Producers and Processors of Zambia (OPPAZ) een voorstel ontwikkeld dat begin 2006 zal worden uitgevoerd.

www.oneworld.net | www.iicd.org

Kwaliteitscontrole: doe het zelf

Hivos heeft afgelopen jaar bijgedragen aan de ontwikkeling van software waarmee consumenten zelf de oorsprong van producten

Activiteiten op het gebied van Kunst en cultuur 2005 *bedragen in duizenden euro's*

	Afrika	Azië	Latijns Amerika	Zuidoost Europa	Wereldwijd Nederland	Totaal
Aantal projecten	31	34	34	1	20	120
Aantal organisaties	23	22	26	1	14	86
Uitgaven	1.526	908	935	120	953	4.442
Waarvan lastens MFP	1.433	908	935	120	473	3.869
waarvan NCDO				480		
Kunst en cultuur als percentage van de regionale uitgaven	7%	5%	5%	3%	13%	6%

Activiteiten op het gebied van ICT, media en kennisdelen 2005 *bedragen in duizenden euro's*

	Afrika	Azië	Latijns Amerika	Zuidoost Europa	Wereldwijd	Totaal
Aantal projecten	17	12	10	4	18	61
Aantal organisaties	13	4	7	3	13	40
Uitgaven	657	608	360	317	1.119	3.061
waarvan lastens MFP	657	557	341	278	1.119	2.952
IMK als percentage van de totale regionale uitgaven	3%	3%	2%	7%	16%	4%
TOTAAL	100%	100%	100%	100%	100%	100%

kunnen nagaan (*track and trace*). Dat is vooral handig om te kunnen zien wat kwaliteitskeurmerken voor biologische en fair trade producten inhouden. Wie een code op de verpakking van bijvoorbeeld fruit met het label van Nature and More intoetst op de website van deze organisatie, krijgt een overzicht van de producent en hoe goed de productie ervan scoort op duurzaamheid, voedingskwaliteit en sociale aspecten. www.natureandmore.org

Dgroup webplatform

Hivos en haar partnerorganisaties maken steeds meer gebruik van Dgroups (*Development through Dialogue*), een platform dat digitale werkplekken voor thema- of werkgroepen faciliteert. Deelnemers kunnen via hun eigen (open of gesloten) Dgroup e-mailen, discussies organiseren, documenten uitwisselen en een gezamenlijke agenda voeren. Hivos is sinds 2004 lid van de internationale groep die de Dgroups beheert. De overige leden zijn Bellanet, DFID, ICA, IICD, OneWorld, UNAIDS en de Wereldbank. Hivos heeft zelf 20 Dgroups in gebruik. Voor Hivos-partners zijn 30 groepen operationeel gemaakt. www.dgroups.org

Media

Onafhankelijke media zijn onmisbaar voor een goed functionerende democratie en voor samenlevingen op weg daar naar toe. Hivos heeft dit terrein daarom veel aandacht gegeven in de beleidsnotitie *Making Civil Voices Heard*. Ook binnen de nieuwe organisatieopzet is Media een apart aandachtsgebied binnen de sector (ICT, Media en Kennisdelen). Hivos heeft in 2005 samen met Internews een voorstel ingediend voor een tender van het Ministerie van Buitenlandse Zaken om onafhankelijke media in Iran te steunen. Dit voorstel is gehonoreerd, zodat beide organisaties het project in 2006 zullen uitwerken. In Iran is Hivos daarnaast actief geweest in het ondersteunen van burgers die een eigen internetpagina met observaties en meningen over politiek en maatschappij bijhouden, de weblogs. Opmerkelijk is dat de grootste taal binnen Iran, het Farsi, internationaal een van de meest gebruikte talen van 'bloggers' is. Gezien de moeilijke situatie voor georganiseerde activiteiten in het huidige Iran, biedt deze vorm van communicatie een van de beste manieren om de stem van de civil society te laten horen.

TOEGANKELIJKE SOFTWARE IN INDIA

Open Source software is gratis beschikbaar en dus interessant voor ontwikkelingsprojecten van ngo's en overheden in het Zuiden. In de Indiase deelstaat Kerala ontwikkelt SOMA/SPACE (Society for Promotion of Alternative Computing and Employment) deze software in samenwerking met lokale ingenieursopleidingen. De organisatie helpt ook bij het van de grond tillen van zogenaamde virtuele micro-ondernemingen. Dit zijn bedrijfjes waarin softwareontwikkelaars op verschillende locaties met elkaar aan een bepaald project werken. SOMA/SPACE fungeert als een katalysator van dit soort kleinschalige ondernemingen en als een doorgeefluik naar de grotere ICT-industrie.

De initiatieven met virtuele micro-ondernemingen hebben dit jaar geleid tot twee succesvolle projecten. In opdracht van de deelstaatregering werd een website opgezet om werkzoekenden en bedrijven met elkaar in contact te brengen. Deze site (www.keralashree.org) is onderdeel van het regionale programma voor armoedebestrijding. Door deze aanpak waren de ontwikkelingskosten erg laag. Een tweede project was het ontwikkelen van een monitoringmodel voor beschikbare budgetten voor het herstel van woningen in de deelstaat Tamil Nadu die door de tsunami-ramp verwoest werden. Uitvoerder van dit reconstructieproject is de South India Federation of Fishermen Societies (SIFFS), een van de belangrijkste Hivos-partners op het gebied van post-tsunami wederopbouw. Het komende jaar zal SOMA/SPACE voortbouwen op deze successen in zijn strategie om open source software breder te promoten, mensen en organisaties op te leiden en nieuwe initiatieven op het gebied van werkgelegenheid te lanceren. Samenwerking met academische instellingen, de overheid en het bedrijfsleven blijkt hiervoor een belangrijke factor.

In 2005 steunde Hivos SOMA/SPACE met 55.000 euro. www.space-kerala.org

KERNGETALLEN PER CONTINENT

AFRIKA

Hivos steunt partnerorganisaties in ruim dertig landen in Afrika, Latijns Amerika, Azië en Zuidoost-Europa. In Afrika concentreert Hivos zich op activiteiten in Oost- en Zuidelijk Afrika. In 2005 bedroegen de uitgaven ruim 23 miljoen euro. Dit bedrag ging naar 258 organisaties, waaronder 33 nieuwe partners.

Kerngetallen Afrika bedragen in duizenden euro's

	2004	2005
Uitgaven	20.000	23.234
waarvan lastens MFP	18.480	22.138
Aantal partnerorganisaties	277	258
Aantal projecten	303	347

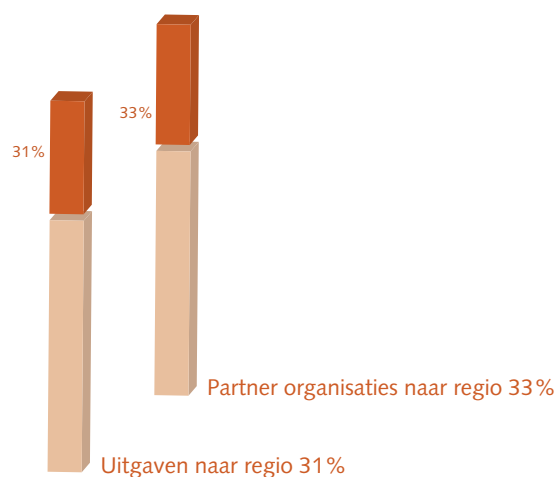
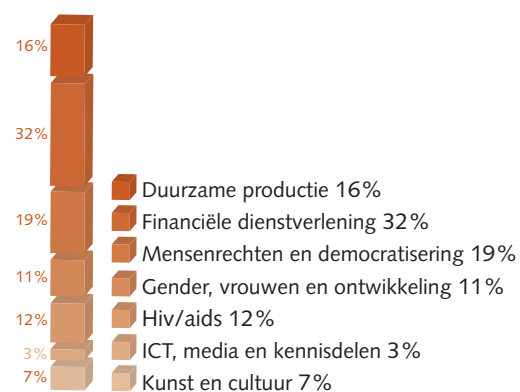
Hivos steunt organisaties in:

Oost-Afrika Kenia | Tanzania | Oeganda

Zuidelijk Afrika Botswana | Malawi | Mozambique | Namibië

Zambia | Zimbabwe | Zuid-Afrika

Uitgaven Afrika naar sector:

LATIJS AMERIKA

Hivos ondersteunt in Latijns Amerika vooral activiteiten gericht op Duurzame Economische Ontwikkeling, democratisering en de rechten van gemarginaliseerde groepen zoals de inheemse bevolking. In 2005 besteedde Hivos bijna 17,5 miljoen euro aan de activiteiten van 212 partnerorganisaties waaronder 14 nieuwe. Zowel de uitgaven als het aantal partners daalden, met respectievelijk 1 miljoen euro en 32 partners. Van de fondsen ging 56% naar activiteiten op het gebied van Duurzame Economische Ontwikkeling.

Van de totale uitgaven in Latijns amerika is 864.550 euro besteed aan noodhulp en wederopbouw.

Kerngetallen Latijns Amerika bedragen in duizenden euro's

	2004	2005
Uitgaven	18.531	17.498
waarvan lastens MFP	16.807	14.653
Aantal partnerorganisaties	244	212
Aantal projecten	305	328

Hivos steunt organisaties in:

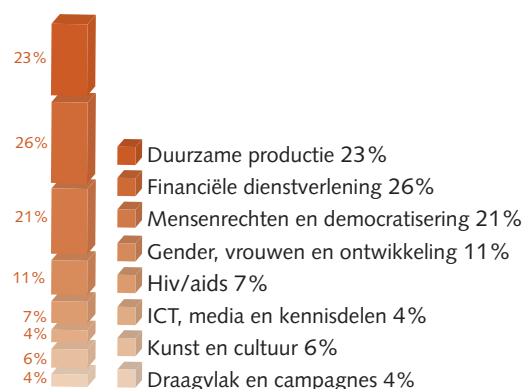
Midden-Amerika Belize | Costa Rica | El Salvador

Guatemala Honduras | Nicaragua

Caribisch gebied Cuba

Zuid-Amerika Bolivia | Chili | Ecuador | Peru | Suriname

Uitgaven Latijns Amerika naar sector

AZIË

Het Hivos-programma in Azië kent sterke regionale verschillen. In India staan rechten van specifieke groepen als Dalits centraal. In de armere gebieden in Indonesië en Sri Lanka ligt de nadruk op Duurzame Economische Ontwikkeling. In 2005 werd na de Tsunami-ramp in deze drie landen ook voor 5,4 miljoen euro aan noodhulp uitgegeven.

In Centraal Azië werkt Hivos voornamelijk aan versterking van maatschappelijke organisaties en democratisering. Het programma in Iran, waar Hivos de ontluikende kritisch progressieve civil society steunt, werd voortgezet. Het programma in Azië bedroeg in totaal 20,1 miljoen euro (voor 209 partners), een aanzienlijke stijging ten opzichte van 2004, toen 15,6 miljoen werd besteed. Er waren 38 nieuwe partners.

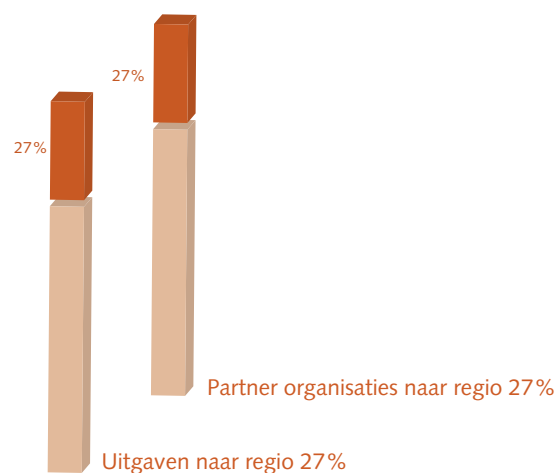
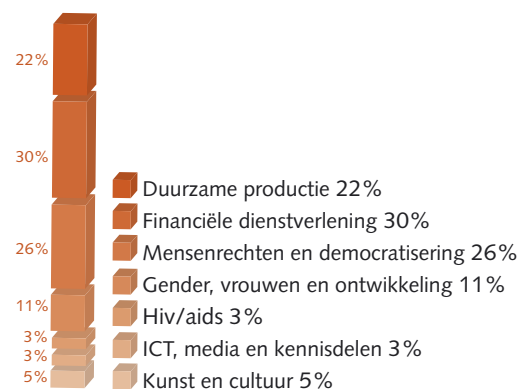
Kerngetallen Azië *bedragen in duizenden euro's*

	2004	2005
Uitgaven	15.627	20.115
waarvan lastens MFP	14.257	15.616
Aantal partnerorganisaties	222	209
Aantal projecten	266	327

Hivos steunt organisaties in:

India | Kazakstan | Kirgizië | Sri Lanka | Indonesië | Oost-Timor
Cambodja | Iran

Uitgaven Azië naar sector:

ZUIDOOST-EUROPA

De uitgaven in Zuidoost-Europa stegen van 3,1 miljoen euro in 2004 naar 4,3 miljoen in 2005. De middelen gingen naar 15 organisaties, twee minder dan het voorgaande jaar. Drie partners waren nieuw. Met IKV voert Hivos een vijfjarig regionaal programma uit voor maatschappijopbouw in Zuidoost-Europa.

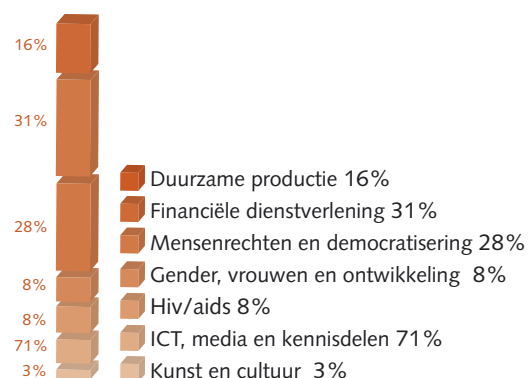
Kerngetallen Zuidoost-Europa *bedragen in duizenden euro's*

	2004	2005
Uitgaven	3.142	4.368
waarvan lastens MFP	2.674	3.879
Aantal partnerorganisaties	17	15
Aantal projecten	18	21

Hivos steunt organisaties in:

Albanië | Bosnië-Herzegovina | Kosovo | Macedonië | Montenegro
Moldavië | Servië

Uitgaven Zuidoost-Europa naar sector

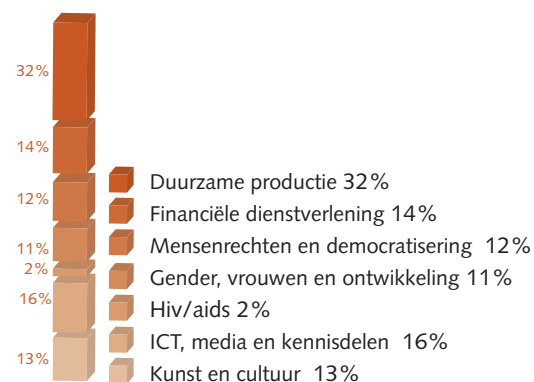
WERELD- WIJD

Naast programma's en projecten in de regio's besteedde Hivos in 2005 9% van haar budget aan wereldwijde activiteiten, bijna evenveel als in 2004. In totaal ging het om 65 partners, waaronder 33 nieuwe tegen 51 in 2004.

Kerngetallen Wereldwijd *bedragen in duizenden euro's*

	2004	2005
Uitgaven	6.768	7.077
waarvan lastens MFP	3.528	5.569
Aantal partnerorganisaties	51	65
Aantal projecten	71	100

Uitgaven Wereldwijd naar sector

Make
Poverty
History

09 HIVOS IN HET NOORDEN

Om de effectiviteit van het werk in het Zuiden te vergroten werkt Hivos in Nederland en in Europa samen met collega-ontwikkelingsorganisaties én met andere maatschappelijke organisaties. In de visie van Hivos is internationale samenwerking meer dan ontwikkelingssamenwerking. Daarom kiest ze voor samenwerking met anderen die door hun deskundigheid of positie een belangrijke aanvulling leveren op haar werk. Deze samenwerkingsverbanden dragen bij tot verbreding van het draagvlak in eigen land en maken educatie- en lobbyactiviteiten krachtiger en daarmee effectiever.

9.1 Samenwerking in Nederland

UITGAVEN IN NEDERLAND bedragen in duizenden euro's

	Voorlichting	Campagne & lobby	KMA-loket	Totaal
Totale uitgaven	1.098.713	984.514	668.559	2.751.786
Waarvan lastens MF	1.098.713	772.890	668.559	2.540.162
Aantal projecten	36	35	79	150

Campagnes en lobby

In lijn met het beleidsdocument Civil Voices on a Global Stage richt Hivos zich de laatste jaren meer op lobbyactiviteiten in Nederland en Europa. Hivos kiest voor een bepaald thema op verzoek van partnerorganisaties in het Zuiden en op grond van de doelstellingen van Hivos binnen een bepaalde sector. In Nederland werkte Hivos in 2005 aan de volgende campagnes.

Maak het waar

Het jaar 2005 stond in het teken van de Millenniumdoelen (Millennium Development Goals, MDGs). Onder de noemer 'Global call for action against poverty'(GCAP) organiseerden maatschappelijke organisaties wereldwijd rondom de 3 toppen – de G8 in juli, de VN-top over de MDGs in september en de vergadering van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) in december – een groot aantal evenementen en demonstraties. Dit gebeurde iedere keer op één dag, beter bekend onder de naam White Band Day. In Nederland organiseerde het Nederlands Platform Millenniumdoelen, waarvan Hivos een van de initiatiefnemers (en medefinancier) was, onder de naam 'Maak het waar...armoede de wereld uit!' diverse manifestaties, debatten en bijeenkomsten om aandacht te vestigen op de 8 millenniumdoelen. Door al deze activiteiten hebben de MDGs een grotere bekendheid gekregen. Zoals echter blijkt uit de MDG Watch-rapporten van Alliance2015 (zie 9.2), moet er echter nog veel gebeuren om de uiteindelijke doelstellingen in 2015 te behalen.

www.unmillenniumproject.org

Koffiecampagne

Aan de koffiecampagne neemt Hivos deel als lid van de Koffiecoalitie, een samenwerkingsverband met onder meer de Zuid-Noord Federatie, de vakbonden, de Landelijke Vereniging van Wereldwinkels en Novib. Inzet zijn eerlijker prijzen en betere sociale omstandigheden voor koffieboeren. Douwe Egberts/Sara Lee heeft in 2005 toegezegd het percentage gecertificeerde koffie te verhogen van 4 naar 12 procent.

De opzet van de nieuwe supermarktactie, specifiek gericht op de achterblijvers, was aanleiding voor Laurus (koffiebrander Drie Mollen) om ook over de brug te komen. Hivos droeg bij aan de vormgeving en uitvoering van de supermarktactie, met media-aandacht, flyers en posters. Naar aanleiding van deze campagne hebben ook Aldi en Lidl signalen gegeven dat zij de lobby van de Koffiecoalitie serieus nemen.

Campagne Hiv/aids: Act now, or pay later

Eind 2005 werd bekend dat de Europese Unie het voorstel voor een Europese campagne over hiv/aids heeft goedgekeurd. De campagne, die Hivos uitvoert met haar Europese partners binnen Alliance2015, zal ook activiteiten in Nederland omvatten (zie verder onder 9.2).

Gentech-coalitie

In 2005 is de website www.gentech.nl gelanceerd. De site biedt nieuws en achtergrondinformatie over genetische manipulatie van landbouwgewassen en voedsel. De gevolgen voor mens, milieu en ontwikkeling wereldwijd staan hierbij centraal. De site trekt maandelijks een groot aantal bezoekers (4000 sitebezoeken per maand). Hivos, het Nederlands Platform Gentechnologie en XminY houden gezamenlijk de inhoud van de site actueel.

www.platformgentechnologie.nl | www.xminy.nl

Fill the Gap!

Voor de derde keer organiseerde Hivos samen met IICD en OneWorld de discussiebijeenkomst Fill the Gap!. Met dit terugkerend evenement willen de initiatoren de discussie in Nederland over de rol van ICT voor ontwikkeling bevorderen. Dit keer stond het thema mensenrechten in de informatiemaatschappij centraal. Een debat met prikkelende stellingen als "Is het recht op informatie ook echt een mensenrecht?" en een informatiemarkt waren onderdeel van deze dag. Fill the Gap! ging vooraf aan de World Summit on the Information Society (WSIS) in Tunis, waar onder meer internettoegang voor iedereen en privacy op het web op de agenda stonden (zie verder onder Cultuur, ICT en Media).

10 JAAR HIVOS CULTUURFONDS

In Nederland vierde Hivos het tienjarig bestaan van het Hivos Cultuurfonds. Bijna driehonderd gasten uit binnen- en buitenland woonden op 2 juni de festiviteiten bij. De dag stond in het teken van cultuur en ontwikkeling en had als titel 'Beyond Diversity, Moving towards MDG nr. 9'. Bestaat er een spanning tussen kunst als bijdrage aan ontwikkeling en als autonoom proces? Is gelijkwaardige samenwerking wel mogelijk tussen Noord en Zuid? En moeten kunst en cultuur niet worden opgenomen in de Millenniumdoelen? Makkelijke antwoorden kwamen er niet, wel geanimeerde discussies onder leiding van onder anderen Felix Rottenberg en Stephan Sanders. In het plenaire gedeelte sprak de Zuidafrikaanse schrijver Breyten Breytenbach over cultuur als 'making being'.

Ook werden prijzen uitgereikt voor de beste inzendingen door Hivos-partners. In de avond konden de deelnemers de première bijwonen van de voorstelling Black Moon. Deze coproductie van het Indonesische Payung Hitam en de Nederlandse groep The Lunatics was een spektakelstuk met grote installaties en een verhaallijn waarin onder meer verwijzingen naar de Tsunami-ramp voorkwamen. Na het optreden in Amsterdam was Black Moon ook nog te zien op het Oerol Festival op Terschelling en in Leidsche Rijn bij Utrecht. In totaal trok de voorstelling ruim 6000 mensen.

Mensenrechtenactivisten

Sinds 2003 voert Hivos samen met Amnesty International een campagne voor de bescherming van activisten op het gebied van de mensenrechten. De campagne was aanvankelijk vooral gericht op de Europese Unie, die inmiddels een beleid over dit onderwerp heeft geformuleerd (zie verder 7.1).

Kleine maatschappelijke activiteiten (Linkis)

Het gezamenlijke virtuele Linkis loket van de Nederlandse medefinancieringsorganisaties en NCDO werd operationeel in 2004, en is in 2005 verder ontwikkeld. Linkis heeft zich tot doel gesteld de site uit te bouwen tot een digitaal informatiecentrum op het gebied van internationale samenwerking. Met dit gezamenlijke loket willen de initiatiefnemers hun ondersteuning verbeteren aan laagdrempelige en relatief kleinschalige particuliere initiatieven en debatten op het gebied van ontwikkelingssamenwerking, en daarmee het draagvlak voor internationale samenwerking vergroten. Linkis sluit aan bij de maatschappelijke trend dat burgers zelf activiteiten op het gebied van internationale samenwerking willen ondernemen.

Hivos ondersteunt particuliere initiatieven met vier fondsen, waarbij de zelfredzaamheid van de aanvragers en de minimale bemoeienis van de kant van Hivos centraal staan. Het Linkis-programma van Hivos kenmerkt zich door laagdrempeligheid en kent met een gemiddelde van 10.000 euro per activiteit relatief veel kleine, innovatieve projecten. Het gaat hierbij zowel om activiteiten in het Zuiden als om bewustwordingsactiviteiten in Nederland. Uit de evaluatie van het Linkis-programma die in 2005 in opdracht van het Ministerie is uitgevoerd, blijkt dat de keuze van Hivos voor deze aanpak een heldere is, goed passend bij het profiel van de organisatie. De gebruikers van Linkis zijn gediend met pluriformiteit en onderscheid tussen fondsen en Hivos neemt hierin een duidelijke plaats in. www.linkis.nl www.hivos.org

In 2005 maakten bijna 350 personen of organisaties gebruik van deze fondsen. 78 projecten werden goedgekeurd en 32 waren tijdens de jaarwisseling nog in behandeling.

TOEKENNINGEN HIVOS AAN KLEINE MAATSCHAPPELIJKE ACTIVITEITEN

	Aantal Aanvragen	Aantal Goedkeuringen	%
2003	211	48	23%
2004	325	76	23%
2005	350	78	22%

LINKIS: ONDERSTEUNING VAN KLEINE MAATSCHAPPELIJKE ACTIVITEITEN

Hivos ondersteunt particuliere initiatieven op het gebied van internationale samenwerking via het "loket" kleine maatschappelijke activiteiten. Dit loket, dat bereikbaar is via het virtuele kantoor (www.hivos.org) kent vier fondsen. Wereldburgerfonds, Diversiteitsfonds, Fonds Levensbeschouwing en Internationale Samenwerking en het Experimentenfonds.

Vanuit het Wereldburgerfonds steunt Hivos de vrijwilligersstichting Young in Prison (YiP). Deze organisatie biedt sociale, emotionele en educatieve steun aan gedetineerden van 10 tot 18 jaar in landen waar de omstandigheden in gevangenissen erbarmelijk zijn. Zo ondersteunt YiP het Zuid-Afrikaanse project You!sa. Daarin worden gedetineerden met behulp van poëzie en beeldende kunst gestimuleerd zich te uiten en te reflecteren op hun levenservaringen. Vervolgens worden ze negen maanden voor het einde van hun gevangenschap actief voorbereid op hun vrijlating. Zo mogen de jonge gedetineerden zelf hun radioprogramma's samenstellen die op de lokale zender worden uitgezonden.

Stichting Sabanapeti zet zich in om de positie van vrouwen binnen de traditionele samenleving van de Marronbevolking in Suriname te verbeteren. Het gaat hierbij vooral om economische projecten. Met financiering van het Hivos Diversiteitsfonds ondersteunde de stichting een project voor de mechanisering van het pellen van pinda's. Zo kunnen producten ook buiten de eigen regio worden afgezet, waardoor tientallen arbeidsplaatsen voor vrouwen zijn ontstaan. De stichting Sabanapeti zal het project maximaal één jaar begeleiden, waarna een lokale vrouwenorganisatie de activiteiten zelfstandig zal voortzetten.

Het Experimentenfonds financierde in 2005 onder meer een project over traumaverwerking. De initiatiefneemster heeft een lange ervaring met het behandelen van traumaslachtoffers. Zij heeft met haar instituut ICTEP een methode ontwikkeld om beeldend expressieve therapie te gebruiken als vorm van psychotherapie. Met tekenen, schilderen en kleibewerking kunnen mensen met een trauma hun gevoelens, gebeurtenissen en fantasieën non-verbaal uiten. Haar methode, die op diverse plaatsen in de wereld met succes is toegepast, kan na vertaling in het Engels zelf door lokale begeleiders worden voortgezet. Hivos heeft een financiële bijdrage geleverd aan hun training.

Vanuit het fonds Levensbeschouwing en Internationale Samenwerking steunde Hivos het kunstenaarsinitiatief Paraplufabriek. Ooit gestart door Nijmeegse kunstenaars uit de kraakscene, is dit initiatief inmiddels uitgegroeid tot een locatie waar jonge kunstenaars uit het hele land en daarbuiten experimenteren en hun werk kunnen tonen. De Paraplufabriek heeft met steun van Hivos het project 'Hidden Rythms' opgezet, een tentoonstelling in Museum Het Valkhof en op verschillende locaties in de stad. Daarin staan rituelen en ritualiserend gedrag centraal. Rituelen kunnen gevoelens van onderlinge verbondenheid opwekken, maar ook mensen buitensluiten. Het project draagt bij aan de discussie over de wijze waarop we omgaan met de heterogene en geglobaliseerde samenleving van nu en hoe mechanismen van uitsluiting van de 'Ander' hierin een rol spelen. In 'Hidden Rythms' is dan ook bewust gekozen voor een internationale selectie kunstenaars en voor werken die ritualiserend gedrag in beeld brengen. Hivos steunde het exposeren van werk van de Zuid-Afrikaanse kunstenaar Robin Rhode.

Voorlichting en Educatie

Humanistische beweging

Samen met de Humanistische Alliantie organiseerde Hivos op 18 juni de Wereldhumanismedag. Deze stond dit jaar in het teken van de Millenniumdoelen en de Campagne Maak het Waar Onder het motto 'Wereldburger? Maak het Waar!' werden de aanwezigen geconfronteerd met hun eigen rol in het bereiken van die doelstellingen. Tijdens de plenaire bijeenkomst ging Hivos-directeur Manuela Monteiro nader in op het belang van de Millenniumdoelen.

Ook werd gesproken over de rol van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen in relatie tot de MDGs. Ruim 200 bezoekers en deelnemers uit binnen- en buitenland woonden de dag bij.

Kosmopolis, het humanistische internationale instituut voor mensenrechten en wereldburgerschap organiseerde evenals in 2004 een *summer school*. Deelnemers uit India, Afrika en Nederland volgden colleges en wisselden ervaringen uit. Vooral de interculturele Noord-Zuid en de Zuid-Zuid dialoog sloeg bij de deelnemers aan. Kosmopolis is een initiatief van Hivos en de Universiteit voor Humanistiek.

www.human.nl | www.uvh.nl | www.humanitas.nl

Migranten en vluchtelingen

Migranten en vluchtelingen kunnen een brug vormen met hun landen van herkomst. Dit jaar was de aandacht van Hivos speciaal gericht op de landen van het Midden-Oosten. In dat licht organiseerde Hivos vorig jaar in samenwerking met Stichting Duurzame Solidariteit en het IKV de Bazaar. Op dit festival stonden democratisering en mensenrechten in het Midden-Oosten centraal. Met inleidingen en discussies wilden de organisatoren bijdragen aan het zoeken naar alternatieve manieren om democratie vanuit de samenleving zelf te bevorderen. Daarnaast was het doel de discussie over democratisering en mensenrechten scherper onder de publieke aandacht in Nederland te brengen. Hoewel er de laatste jaren veel gesproken wordt over democratisering in het Midden-Oosten, ontbreekt vaak de stem van de betrokkenen zelf. De Bazaar zal in 2006 worden voortgezet.

In januari vonden in Irak de eerste vrije verkiezingen plaats. Er werden een parlement en president gekozen die als taak hadden een nieuwe grondwet op te stellen. Om zoveel mogelijk Irakezen mee te laten doen in dit historische proces konden de talloze Irakezen in de diaspora in 15 landen buiten Irak hun stem uitbrengen. In Nederland organiseerde Hivos als enige Nederlandse organisatie naast een aantal Irakese organisaties een team waarnemers bij de stembureaus in Amsterdam, Rotterdam en Utrecht. Het stemmen verliep zonder incidenten en in een optimistische sfeer.

Jonge mensen

Meer dan in voorgaande jaren richtte Hivos in 2005 de aandacht op jongeren (van 18 tot 30 jaar). Behalve op de eigen organisatie heeft het Hivos-jongerenbeleid ook betrekking op het vergroten van het draagvlak onder Nederlandse jongeren en de ambitie hen meer te betrekken bij het werk van Hivos. Dat gebeurt onder andere door enkele jongeren de mogelijkheid te bieden van uitzending naar partnerorganisaties. Hiervoor is financiering aangevraagd bij PSO. In 2006 zullen de eerste uitzendingen plaatsvinden.

www.pso.nl

Daarnaast gaat Hivos meer dan voorheen met stagiaires en vrijwilligers werken. Jonge medewerkers worden ingezet als Hivos-ambassadeurs op festivals, debatten en conferenties. Verder hebben Hivos-jongeren met anderen een netwerk van jonge vrouwen (V-mania) opgericht. Op het festival Women.Inc heeft V-mania een jongerenprogramma verzorgd.

www.V-mania.nl

Hivos ondersteunde al initiatieven gericht op bewustwording en draagvlakversterking onder jongeren via partner Coolpolitics. Deze organisatie organiseerde ook in 2005 succesvolle debatten op festivals waar jongeren komen, zoals Lowlands en Supernatural. Deze debatten werden op MTV uitgezonden waardoor ze een groot en vaak nieuw publiek konden bereiken. Daarnaast was Hivos, ook in samenwerking met Coolpolitics prominent aanwezig op het Utrechtse festival 'De Beschaving', waar over het onderwerp hiv/aids werd gedebatteerd tussen een katholieke non, een Nederlandse hiv-drager en een journalist die het bestaan van aids ontkent.

www.coolpolitics.nl

Samen met partner Oneworld, het grootste Nederlandse webinformatiepunt over internationale samenwerking, heeft Hivos meer jongeren weten te betrekken bij de discussie over het gebruik van internet en de vrijheid van meningsuiting in ontwikkelingslanden. Gezamenlijk werden weblogs over het World Social Forum, webdiscussies en nieuwsuitwisselingen opgezet.

www.oneworld.nl

Fondsenwerving

Institutionele fondsenwerving

Een belangrijk deel van de particuliere fondsen die Hivos werft, komt van schenkingen van andere particuliere organisaties. In 2005 droeg deze institutionele fondsenwerving ruim acht miljoen euro bij aan de financiering van specifieke activiteiten van Hivos-partners (vorig jaar bijna 3 miljoen).

De betrokkenheid van Hivos-partners in India, Sri Lanka en Indonesië bij de Tsunami-ramp en daardoor Hivos actieve betrokkenheid als zgn. gastdeelnemer van de Stichting Samenwerkende Hulporganisaties (SHO) verklaart voor een groot deel de stijging. In totaal ontving Hivos ruim 4,5 miljoen t.b.v. wederopbouw na de Tsunami. Aanmerkelijke bijdragen kwamen ook van Alliance2015, lidorganisaties DWHH en Concern (in totaal ruim 1,5 miljoen).

STOP AIDS NOW!

Stop Aids Now! is een initiatief van het Aids Fonds in samenwerking met Cordaid, ICCO, Hivos en Novib, gericht op (preventieve en curatieve) bestrijding van aids in ontwikkelingslanden.

In 2005 steunde Hivos met de in SAN!-verband verkregen middelen 13 organisaties.

Regionale verdeling: Afrika 54%, Latijns Amerika 20%, Azië 13% en Zuidoost-Europa 13%

Een bijzonder onderdeel van Hivos' institutionele fondsenwerving is Stop Aids Now! (SAN!). Dit is een samenwerkingsverband tussen het Aids Fonds en vier ontwikkelingsorganisaties, waaronder Hivos.

Van SAN! ontving Hivos ruim 1,1 miljoen euro ten behoeve van haar partnerorganisaties.

Noord-Zuid Plan

De samenwerking met Triodos Bank is voor Hivos een schoolvoorbeeld van publiek-private samenwerking. Door het openen van een Noord-Zuid Spaarrekening maken particuliere spaarders de kredietverlening aan economische activiteiten in het Zuiden door het Hivos Triodos Fonds mogelijk. De succesvolle campagne uit 2004 'Stuur je spaargeld op reis' werd in 2005 herhaald en bracht het Noord-Zuid Plan opnieuw onder de aandacht van een breed publiek. Potentiële spaarders konden deelnemen aan een prijsvraag met als hoofdprijs een reis naar India, inclusief een bezoek aan een instelling voor microfinanciering. De campagne leverde ruim 500 enthousiaste reacties op. In 2005 stelden de Noord-Zuid-spaarders bijna 18,7 miljoen euro ter beschikking, tegen 17,2 miljoen euro in 2004. Het totaalbedrag aan Noord-Zuid Borgstellingen nam eveneens toe, van ruim 1,5 miljoen euro naar ruim 1,7 miljoen. Borgstellingen zijn bedoeld ter compensatie van eventuele verliezen van HTF. In 2005 hoefden deze niet te worden aangesproken.

www.triodos.nl

Particuliere giften

Hivos ontving in 2005 voor 944.400 euro aan giften van particuliere donateurs en groepen uit de (humanistische) achterban. Hiervan bestond 95.795 euro uit bestemde rente van spaarders bij de Triodos Bank. De ABN-AMRO fourneerde 474.00 euro in het kader van de Tsunami voor visserscoöperatie SIFFS in India. Veel donateurs kozen voor 'Gericht Geven' aan specifieke Hivos-partners in het Zuiden. Het ging hierbij om een totaal van 138.000 euro. Hiervan was 8000 euro bestemd voor het Hivos Cultuur Fonds. Vermeldenswaardig blijft de bijdrage van de Achterhoekse band Boh Foi Toch samen met de Lions Club Haaksbergen. Evenals in voorgaande jaren leverden zij ook in 2005 de aanzienlijke bijdrage van 25.000 euro voor de kinderrechtenorganisatie Kuleana in Tanzania. Samen Verder in Eindhoven haalde hiervoor 15.000 euro op en het Hivos-comité Barneveld ruim 5000 euro. Daarnaast verdient Humanitas Abal Deventer een bijzondere vermelding. Zij haalden 10.000 euro op voor mensenrechtenorganisatie Conic uit Guatemala.

www.bohfoitoch.nl

Particuliere fondsenwerving

Schenkingsmiddelen (x 1.000 euro)	2005	2004
Particulieren (incl. legaten)	425	443
Bedrijven	519	124
Totaal giften	944	567
Stop Aids Now!	1.131	956
Alliance2015	1.599	208
MFOs/SHO	1.621	-
SHO	3.078	-
Overigen	633	1.711
Totaal institutionele fondsen	8.062	2.875
TOTAAL	9.006	3.442
Spaarmiddelen (x 1.000 euro)		
Rentebestemmingsrekening Triodos Bank	988	1.036
Noord-Zuid Spaarrekening Triodos Bank	18.739	17.200
Totaal spaarmiddelen	19.727	18.236

MBN, Partos en ZNF

Medefinanciering Breed Netwerk

Evenals het voormalige Gemeenschappelijk Overleg Medefinanciering (GOM) vormt MBN het platform voor overleg van medefinancieringsorganisaties (mfo's) over gemeenschappelijke thema's en mogelijke samenwerking. Ook zijn de MBN-organisaties gezamenlijk verantwoordelijk voor programma-evaluaties (zie hoofdstuk 10).

Gezamenlijk streven de MBN-organisaties naar verbetering van de kwaliteit van hun werkzaamheden en hun organisatie. Daartoe hebben zij in 2003 een zogenaamd 'kwaliteitshuis' in het leven geroepen. Belangrijke elementen zijn dat iedere organisatie ISO-gecertificeerd is en de gezamenlijke programma-evaluaties, waarin verantwoording en leren centraal staan. Daarnaast organiseren de deelnemende mfo's jaarlijks één of twee visitaties rondom een bepaald thema met als doel te leren van elkaars aanpak.

In 2005 hebben de MBN-organisaties een visitatie gehouden over het onderwerp innovatie. Innovatie ligt Hivos na aan het hart en dat bleek ook uit de visitatie. Hivos kwam naar voren als een organisatie met een betrekkelijk informele cultuur, die veel waarde hecht aan vernieuwing en waar-binnen innovatie wordt gestimuleerd. Er is dan ook veel ruimte voor individuele initiatieven, ook als die niet van tevoren voorzien waren in het jaarplan.

Andere organisaties hebben voor een meer planmatige aanpak gekozen. Keerzijde van deze aanpak was volgens de visitatiecommissie dat het vrij lang kan duren voordat definitief besloten wordt of innovatieve initiatieven voldoende kansrijk zijn.

In 2005 is ook het MBN-kwaliteitshuis zelf geëvalueerd. De evaluatie was voorzichtig positief over de resultaten, maar maakte ook duidelijk dat het rendement van het kwaliteitshuis veel groter zou kunnen zijn. Winst zou vooral te behalen zijn door het leren meer structureel aan te pakken. Wat Hivos betreft blijven de MBN-organisaties ook in de toekomst samenwerken aan kwaliteit. De programma-evaluaties en een gestructureerde aanpak van onderling leren zijn daarbij onmisbaar.

Partos

In 2004 werd Partos opgericht als branchevereniging voor particuliere internationale samenwerking in Nederland. De lidorganisaties (inmiddels 74) zijn actief op een of meerdere van de terreinen armoedebestrijding, humanitaire hulpverlening, mensenrechten en duurzame ontwikkeling. In 2005 is de ontwikkeling van Partos in een stroomversnelling geraakt, deels onder druk van politieke en maatschappelijke ontwikkelingen, maar ook uit een groeiende behoefte van de lidorganisaties aan overleg over onderwerpen als autonomie van het maatschappelijk middenveld, het Medefinancieringsstelsel, een gemeenschappelijke CAO en branchespecifieke trainingen. Hivos participeerde actief in de activiteiten om kwaliteitsbewaking binnen de aangesloten organisaties te bevorderen.

www.partos.nl

Zuid-Noord Federatie

De Zuid-Noord Federatie is een coalitie van 14 maatschappelijke organisaties die werken aan internationale samenwerking, eerlijke handel, mensenrechten, gezondheidszorg en internationaal economisch onderzoek.

ZNF huisvest het secretariaat van de Koffiecoalitie en treedt op als coördinator van de Coalitie voor Eerlijke Handel. Deze Coalitie, waar Hivos ook actief (inhoudelijk en financieel) aan bijdraagt, voerde in 2005 een lobby rondom de top van de WereldHandelsOrganisatie (WTO) in Hongkong. De Nederlandse WTO-delegatie, regering en parlement werd gevraagd aandacht te besteden aan de belangen van de armste landen en vast te houden aan duurzame ontwikkeling, inclusief verbeterde markttoegang voor kleinschalige producenten in ontwikkelingslanden. ZNF bepleitte onder meer afschaffing van de Europese exportsubsidies per 2010, het recht van ontwikkelingslanden hun landbouwmarkten af te schermen en het tegengaan van de liberalisering van basale basis voorzieningen als water, gezondheidszorg en onderwijs.

www.coalitievooreerlijkehandel.nl

9.2 Samenwerking in Europa

Alliance2015

Alliance2015 is een netwerk van Europese organisaties dat haar naam ontleent aan de VN Millenniumdoelen, die 2015 als streefdatum hebben. Alliance2015 werd in november 2000 opgericht door Concern (Ierland), Deutsche Welthungerhilfe (DWHH, Duitsland), Ibis (Denemarken) en Hivos (Nederland). In 2002 en 2003 traden achtereenvolgens Cesvi (Italië) en People In Need (PIN, Tsjechië) toe. De lidorganisaties zijn gezamenlijk in 84 landen actief.

Alliance2015 is voor Hivos het belangrijkste strategische samenwerkingsverband met collega-organisaties in Europa. De samenwerking richt zich zowel op afstemming van activiteiten in Europa als op samenwerking in het Zuiden. In het Zuiden zijn de organisaties van Alliance2015 zowel actief op het terrein van structurele hulp als op het gebied van humanitaire hulp. Hoewel de lidorganisaties dezelfde (seculiere) uitgangspunten en waarden delen, verschillen hun sterke kanten en strategieën. Het streven van Alliance2015 is daarom nadrukkelijk gericht op het elkaar aanvullen vanuit de kracht van diversiteit.

www.alliance2015.org | www.concern.ie | www.welthungerhilfe.de
www.ibis.dk | www.peopleinneed.cz | www.cesvi.org

Alliance2015 samenwerking in het Zuiden

De Tsunami ramp in Azië bracht vanaf eind 2004 onmiddellijk de meerwaarde aan het licht van intensieve samenwerking tussen de aangesloten organisaties die in het rampgebied actief waren. Daarnaast waren er in 2005 42 lopende of geplande grotere samenwerkingsprojecten in het Zuiden. Naast noodhulp voeren de Alliance2015-leden gezamenlijke projecten uit met externe financiering van de Europese Unie. In een aantal landen zijn gezamenlijke veldkantoren opgericht en werden bijeenkomsten met partners georganiseerd.

Alliance2015 MDG Watch Report

Het jaar 2005 was ook het jaar waarin de regeringen de balans op moesten maken van hun streven om te voldoen aan de doelstellingen voor internationale armoedebestrijding. De opstelling van de Europese Unie is van doorslaggevend belang voor de realisering van de Millenniumdoelen. Tegen deze achtergrond publiceerde Alliance2015 in juni haar MDG Watch Report, dat de resultaten vergelijkt van de inspanningen van verschillende Europese landen en de Europese Commissie op het terrein van armoedebestrijding. De opstellers concludeerden dat de verschillende Europese landen hun inspanningen aanzienlijk moeten opvoeren om de gedane beloftes waar te maken. Hoewel Nederland op sommige terreinen voorop loopt, dreigt het zijn voorhoedepositie te verliezen door gebrekkige uitvoering en evaluatie. Het rapport werd in juni in ontvangst genomen door de Tweede Kamer fractiespecialisten Diederik Samson (PvdA) en Kathleen Ferrier (CDA). De minister voor Ontwikkelingssamenwerking reageerde op de kritiek door erop te wijzen dat de MDGs nu ruimschoots aan bod komen in de evaluatie van het buitenlands beleid.

Alliance 2015 campagne 'Stop Kinderarbeid - School, de beste werkplaats'

De in 2003 gestarte campagne Stop Kinderarbeid - School, de beste werkplaats is het eerste omvangrijke gezamenlijke lobby- en educatieproject van Alliance2015. Eind 2005 werden 170.000 Stop Kinderarbeid petitie aangeboden aan de Eurocommissaris voor Ontwikkelingssamenwerking, Louis Michel. Hij beloofde dat hij alles in het werk zal stellen om kinderarbeid te bestrijden (zie 7.1)

ALLIANCE2015

Alliance2015 is een pragmatisch samenwerkingsverband tussen Concern (Ierland), Ibis (Denemarken), Deutsche Welthungerhilfe (Duitsland), Cesvi (Italië), People in Need (Tsjechië) en Hivos.

Gezamenlijke bestedingen in 2004: 277 miljoen euro.

Daarvan bedroeg 57% uitgaven aan de MDGs, 30% aan noodhulp en 13% aan overige doeleinden.

Bestedingen in: Afrika 50%, Azië 22%, Latijns Amerika 15%, Europa 4% en overige gebieden 9%

Inkomsten: 63% uit publieke middelen, 37% uit particuliere middelen.

Alliance2015 campagne 'Act Now or Pay Later'

De Alliance2015 campagne 'Act Now or Pay Later' is een nieuwe bewustwordings- en lobbycampagne op het gebied van Hiv en Aids die wordt uitgevoerd door vier Alliance2015 leden onder leiding van Hivos. Eind 2005 besloot de Europese Unie het project voor drie jaar te financieren. De campagne, die in 2006 officieel van start gaat, richt zich op universele preventie en universele toegang tot medicijnen. In de aanloop naar deze nieuwe campagne organiseerde Hivos een lobbybezoek van een partnerdelegatie aan Brussel en Nederland. De uitgenodigde Hivos-partners voeren in eigen land campagne voor toegang tot medicijnen. Meer dan 6 miljoen mensen in ontwikkelingslanden hebben dringend behoefte aan aids-remmers, terwijl slechts één miljoen mensen wordt bereikt. In Nederland voerde de Hivos delegatie gesprekken met Tweede Kamerleden en ambtenaren van het ministerie. Zij namen tevens deel aan de nationale aids-conferentie van Stop Aids Now.!

Eurostep

Eurostep is een netwerk van Europese ontwikkelingsorganisaties met een seculiere achtergrond. Hivos en Novib zijn de Nederlandse lidorganisaties. Het netwerk richt zich vooral op beïnvloeding van het Europese beleid voor ontwikkelingssamenwerking en daaraan gerelateerde thema's. Eurostep voerde onder meer succesvol lobby voor een eigen Europese

Commissaris voor ontwikkelingssamenwerking en voor een duidelijke focus op armoede en de MDGs in het Europese beleid. Verder maakt Eurostep zich hard voor een zelfstandig budget van de Europese Unie voor ontwikkelingssamenwerking.

www.eurostep.org

Saape

De South Asian Alliance for Poverty Eradication (SAAPE) is een netwerk dat zich richt op monitoring van de armoedesituatie in de regio en het beïnvloeden van het beleid van regeringen en internationale instituties. Binnen Eurostep is Hivos initiatiefnemer van het EU-Azië lobbyproject, dat samen met SAAPE wordt uitgevoerd.

Het jaar 2005 stond voor het SAAPE-netwerk vooral in het teken van de opbouw van de door de Tsunami getroffen gebieden. In juli bezocht SAAPE het Europees Parlement en de Europese Commissie om onder andere het hulpbeleid voor de getroffen gebieden te bespreken.

SAAPE wist te verhinderen dat Europese vissersschepen naar het gebied gestuurd zouden worden (zie hoofdstuk 5).

Een belangrijk aandachtspunt van het netwerk was de verslechterende mensenrechtensituatie in Nepal. Dit leidde uiteindelijk tot politieke steun van de EU voor de verbetering van de mensenrechtensituatie.

www.saape.org

Overige Netwerken

NGO EU Netwerk

Hivos maakt deel uit van het bestuur van het NGO EU Netwerk, waaraan circa veertig Nederlandse ontwikkelingsorganisaties deelnemen. Het NGO EU Netwerk vormt de Nederlandse tak van de Confederation for Cooperation of Relief and Development NGOs (Concord), die 1600 ontwikkelingsorganisaties uit heel Europa vertegenwoordigt in besprekingen met de Europese instellingen.

In 2005 waren vooral de nieuwe Financiële Perspectieven van de Europese Unie en de plannen tot herziening van de mechanismen voor internationale samenwerking door de Europese Commissie aanleiding voor activiteiten. Het netwerk heeft zich ingespannen om daarbinnen de rol van civil society als kanaal van ontwikkelingssamenwerking te waarborgen. Zij

hebben immers een duidelijke toegevoegde waarde op basis van kwaliteitspartnerschappen met Zuidelijke organisaties. Hiertoe heeft het netwerk bijgedragen aan een Europa-brede consultatie en aan een visiedocument gericht aan de Commissie en de lidstaten.

Binnen Nederland besteedde het NGO EU Netwerk de meeste aandacht aan een voorgenomen fusie (per 1/1/2007) met de brancheorganisatie Partos. Vanaf die datum zal het netwerk een werkgroep binnen Partos vormen en zal de organisatie als geheel meer aandacht besteden aan Europese zaken.

www.partos.nl | www.europaindewereld.nl | www.concordeurope.org

Eurodad

Hivos is bestuurslid en een actieve lidorganisatie van het European Network on Debt and Development (Eurodad). Aan dit Europese netwerk nemen 50 ontwikkelingsorganisaties deel. In Nederland telt Eurodad tien lidorganisaties, die onder meer actief zijn in campagnes voor schuldverlichting. Eurodad houdt zich in brede zin bezig met financiering voor ontwikkeling. Zowel hulpstromen als bijvoorbeeld schuldverlichting zijn thema's voor analyse en lobby. Eurodad volgt daarom de uitvoering van de Poverty Reduction Strategy Papers (PRSPs, zie 7.1) en is in 2005 begonnen met een analyse van het effect van de verschillende armoedebestrijdingprogramma's. In 2005 ondernam het netwerk ook lobbyactiviteiten, gericht op onder meer de Wereldbank, het Internationaal Monetair Fonds en de Europese Unie.

www.eurodad.org

10 MONITORING, EVALUATIE EN INSPECTIE

Resultaatmeting

In navolging van de regionale partnerconsultaties over resultaatmeting die in 2004 plaatsvonden, organiseerde Hivos het afgelopen jaar in Bangkok een gelijksoortige bijeenkomst voor vrouwenorganisaties die wereldwijd actief zijn. Op deze workshop werd met deze partnerorganisaties van gedachten gewisseld over de procedure voor resultaatgerichte planning en monitoring die Hivos sinds 2004 hanteert. Bij deze procedure maken Hivos en de partner bij het afsluiten van een contract concrete afspraken over de resultaten die de organisatie verwacht te bereiken en de wijze waarop deze zullen worden vastgesteld. In deze opzet doen partnerorganisaties zelf voorstellen voor de indicatoren die zij willen gebruiken.

Opnieuw waardeerden de partners dat Hivos niet van bovenaf een uniform model van resultaatmeting oplegt en dat de benadering ruimte laat voor diversiteit en flexibiliteit. Door tijdens de workshop praktijkvoorbeelden te delen en uit te werken, hebben organisaties meer greep gekregen op het concept van resultaatmeting.

Deskundigheidsbevordering staf

De reorganisatie van Hivos en de indeling van medewerkers in nieuwe bureaus en teams heeft een positieve uitwerking gehad op het overbrengen van methodes voor resultaatgericht werken. Tijdens de eerste bijeenkomsten van de internationaal samengestelde sectorteam in september werd voortgebouwd op de trainingen in resultaatmeting die de stafleden eerder hadden gevolgd. In de maanden daarna hebben de teams deze kennis goed kunnen gebruiken bij het uitwerken van het Bedrijfsplan voor de jaren 2007-2010.

Capaciteitsopbouw bij partnerorganisaties

Het meten van resultaten is voor veel partnerorganisaties geen eenvoudige zaak. Dat heeft veel te maken met de aard van de activiteiten: sociale veranderingsprocessen laten zich niet eenvoudig in kwantificeerbare eenheden vangen. Maar daarnaast vraagt resultaatgericht werken veelal om een andere inrichting van het monitoring en evaluatiesysteem van de partnerorganisatie. Het is dan ook niet verwonderlijk dat veel partnerorganisaties behoefte hebben aan ondersteuning op dit vlak. In 2005 is een aantal trainingen georganiseerd voor deze organisaties, net zoals dat ook in de komende jaren zal gebeuren. Daarnaast maakt Hivos met een aantal organisaties individuele afspraken over de (financiële) ondersteuning die deze organisaties nodig hebben om een goed systeem voor resultaatmeting op te zetten.

Programma-evaluaties

In de periode 2003-2006 organiseert Hivos een aantal programma-evaluaties, waarvan sommige in samenwerking met andere medefinancieringsorganisaties. Deze evaluaties doen een uitspraak over de effectiviteit van het beleid van de mfo's, op basis van de resultaten die zij en hun partnerorganisaties in een bepaalde sector of regio bereikt hebben. Programma-evaluaties bestrijken doorgaans een periode van 5 tot 10 jaar. Alle evaluaties worden door externe onderzoekers uitgevoerd. De kwaliteit van de evaluaties wordt beoordeeld door een externe referentiegroep, bestaande uit gerenommeerde onderzoekers en wetenschappers. Daarnaast beoordeelt ook de Inspectie Ontwikkelingssamenwerking en Beleidsevaluatie (IOB) van het ministerie van Buitenlandse Zaken de kwaliteit van deze studies. Het IOB voert bovendien zelf een aantal programma-evaluaties uit.

Op basis van de oordelen van de referentiegroep en het IOB en vanuit de eigen ervaringen met de programma-evaluaties hebben de MBN leden de kwaliteitscriteria aangescherpt waaraan programma-evaluaties en evaluatoren moeten voldoen.

MBN programma-evaluaties

De MBN programma-evaluatie Hiv/aids is mede op advies van de externe referentiegroep halverwege uit handen genomen van de oorspronkelijk aangestelde onderzoekers. De kwaliteit van de tussentijdse rapportage was onbevredigend, waardoor er geen hoop was op voldoende verbetering. Het nieuwe onderzoeksteam heeft met een gedeeltelijk aangepaste onderzoeksopzet het veldonderzoek nog in 2005 kunnen afronden, maar voor een eindrapport schoot de tijd tekort. Het rapport zal in 2006 verschijnen. De MBN programma-evaluatie Civil Society Participation, waarvan Hivos de coördinator was, is wel in 2005 afgerond. De onderzoekers hebben een groot aantal voorbeelden vastgesteld van lokale organisaties die er op effectieve wijze in geslaagd zijn om de ruimte voor deelname door arme en gemarginaliseerde groepen aan besluitvormingsprocessen te vergroten en ook te benutten. Overigens was in de onderzochte landen veelal sprake van door langdurige conflicten en geweld verscheurde samenlevingen, wat de mogelijkheden voor participatie vaak belemmert. Hivos gaat de voorbeelden uit de landenstudies (voor Hivos: Oeganda, Sri Lanka en Guatemala) gebruiken in het nog op te zetten uitwisselingsprogramma over resultaatmeting.

De onderzoekers wezen verder op het belang van verticale netwerken voor een effectief programma. Lobby kan effectief zijn als deze gedragen en gevoed wordt door ervaringen van en draagvlak aan de basis. Hivos werd positief beoordeeld vanwege de actieve rol die zij speelt in het tot stand brengen van dergelijke netwerken. Deze studie is dan ook een aansporing om daarmee verder te gaan. Eveneens constateren de onderzoekers dat er een grote behoefte bij partners blijft bestaan aan capaciteitsversterking (institutioneel en organisatorisch). Hivos zal meer aan deze behoefte tegemoet komen.

Hivos programma-evaluaties

De geplande evaluatie over het beleid van Hivos op het gebied van seksuele minderheden (Gays, Lesbians, Bi- and Transgenders, GLBT) is uitgesteld naar 2006. Reden voor dit uitstel is dat de MBN evaluatie Hiv/aids langer duurde dan voorzien. Het zwaartepunt van beide studies ligt in Zuidelijk Afrika en heeft soms ook betrekking op dezelfde partnerorganisaties. Een gelijktijdige uitvoering zou een te zware belasting voor deze partners vormen.

Inspecties en financiële verantwoording

Hivos vraagt van haar partners naast een inhoudelijk verslag ook een gedegen (door een externe accountant gecontroleerde) financiële verantwoording. Alleen partners met een eenmalig, kortlopend contract of die van Hivos een bijdrage van minder dan 25.000 euro ontvangen, hoeven geen accountantsverklaring te overleggen. De jaarrekening moet inzage geven in de financiële situatie van de gehele organisatie en mag zich niet beperken tot de bijdrage van Hivos. Dat geeft Hivos niet alleen inzicht in de rechtmatigheid van de bestedingen, maar ook in de kwaliteit van het financieel beheer van partners. Hivos beoordeelt onder meer de redelijkheid van de financiële reserves, de mate waarin de uitgaven in lijn zijn met de begroting en of partners inkomsten uit andere bronnen halen.

In 2005 zijn inspecties uitgevoerd bij 12 partnerorganisaties, in respectievelijk Peru, Cuba, Nicaragua, Belize en Namibië. In Peru bleken de 3 bezochte organisaties te beschikken over een adequate financiële administratie en een goed systeem van interne controle en toezicht. In één geval liet het liquiditeitsbeheer, mede door het grote aantal projecten, te wensen over. Inmiddels heeft de organisatie maatregelen ter verbetering genomen. Door de juridische en organisatorische opzet van de meeste partners op Cuba is het meestal niet mogelijk om een integrale verantwoording van het financieel beheer van de gehele organisatie te krijgen. De verslaglegging op projectniveau is echter adequaat en zorgvuldig; Hivos vraagt op Cuba in principe alleen om projectverantwoordingen. Er is een sterke behoefte geconstateerd bij partners aan training in financieel beheer. In antwoord daarop organiseert Hivos in 2006 een training.

Van de gecontroleerde organisaties in Namibië was bij een organisatie sprake van onvoldoende waarborgen voor interne controle en toezicht en relatief zwak budgetbeheer. Hivos heeft met deze partner afspraken gemaakt ter verbetering. Bij een andere organisatie waren inmiddels maatregelen genomen om de kwaliteit van het interne toezicht te verbeteren. Punt van zorg blijft desondanks de capaciteit van de organisatie om bestuur en donoren tijdig inzage te geven in het gevoerde financieel beheer.

De inspectie in Nicaragua had betrekking op een partnerorganisatie met een zeer groot programma. De conclusie was dat het financieel beheer zorgvuldig is en goed functioneert. Wel moet donorcoördinatie verbeteren. Hivos zal daartoe het initiatief nemen.

Twee inspecties werden uitgevoerd bij de regiokantoren Jakarta en Bangalore. Kort na de opening van het kantoor in Jakarta greep de Tsunami plaats, zodat het beheer van het programma later is overgedragen dan gepland. De aanloopproblemen zijn nog niet overwonnen, reden voor het hoofdkantoor om in 2006 opnieuw tijdelijk personele ondersteuning te geven.

De kwaliteit van de financiële administratie en het projectbeheer in het regiokantoor India is van een constant hoog niveau. Door een formele wijziging in de juridische status van het kantoor liep de oplevering van de jaarekening enige vertraging op.

11

INTERNE ORGANISATIE

Bestuurs- en adviesorganen

De huidige bestuurlijk organisatie van Hivos functioneert sinds 1997. De directie oefent in juridische zin het bestuur uit van de stichting en bestaat uit de algemeen directeur, de directeur programma's en projecten en de directeur externe relaties. Met de directieleden zijn overeenkomsten voor onbepaalde tijd afgesloten. De gezamenlijke beloning bedroeg in 2005 257.988 euro bruto, inclusief pensioen- en werkgeverskosten. Gegevens per directielid zijn in de Jaarrekening (hoofdstuk 12) te vinden.

De raad van toezicht (zie hoofdstuk 2) houdt toezicht op het handelen van de directie en het functioneren van Hivos als organisatie.

Een College van (individuele) Adviseurs, bestaande uit commissies van deskundigen op het gebied van de Hivos-sectoren, vervult de maatschappelijke adviesfunctie. Daarnaast doet Hivos voor advies en consultatie een beroep op de belangrijkste 'stakeholders' met betrekking tot haar activiteiten. De partnerconsultaties in het Zuiden en het overleg met (strategische) partners in Nederland en Europa zijn daarvoor de belangrijkste kanalen.

Werkorganisatie

De dagelijkse leiding van Hivos is in handen van de statutaire directie. Het management bestaat verder uit de vier hoofden van de programmabureaus, en de hoofden van de bureaus Interne Zaken en Toetsing, Evaluatie en Controle. Ook de vier directeuren van de regiokantoren maken – op afstand – deel uit van het management.

Hivos kent momenteel vier regiokantoren, die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de programma's in respectievelijk Zuidelijk Afrika, Midden-Amerika, India en Indonesië en Oost-Timor.

Reorganisatie

In 2005 heeft Hivos haar organisatie vernieuwd. Was de organisatie voorheen gegroepeerd rond drie continentale bureaus, in de nieuwe opzet staan de thematische werkzaamheden binnen zogenoemde sectoren centraal. De keuze voor deze verandering komt vooral voort uit de veranderde behoefte van partnerorganisaties. Die zijn in het algemeen organisatorisch sterker geworden en ook beter in staat de expertise over hun werkveld te bundelen. Van Hivos verwachten ze daarom meer thematische kennis, een rol als sparring partner en kennisintensieve ondersteuning. De reorganisatie heeft ook te maken met de financiering van de Nederlandse particuliere ontwikkelingssamenwerking na 2007. Dan zal een nieuw stelsel van kracht worden, waarbij ontwikkelingsorganisaties een aanzienlijk deel (25 procent) van hun inkomsten uit andere bronnen dan de Nederlandse overheid moeten betrekken. Met meer thematische kennis en partnerbestand verwacht Hivos eerder in aanmerking te komen voor financiering door andere institutionele donoren.

Hivos bestaat nu uit vier bureaus die de uitvoering van de programma's verzorgen: Duurzame Economische Ontwikkeling; Democratisering, Rechten, Aids en Gender; Cultuur, ICT en Media; en Externe Relaties. Het laatstgenoemde bureau omvat de voormalige afdelingen Communicatie en Internationale Relaties en is verantwoordelijk voor communicatie, Europese lobby en netwerken, en fondswerving en marketing in Nederland.

De indeling in sectoren heeft geleid tot het opzetten van 'virtuele teams' waarin medewerkers in Den Haag en in de vier regiokantoren met elkaar samenwerken. De zeven teams gebruiken daarvoor internetfaciliteiten. Eens per jaar komen de sectormedewerkers bijeen om elkaar ook in levende lijve te ontmoeten. De eerste sectormeetings in september 2005 waren zeer geslaagd. Daar werden plannen in het kader van het Bedrijfsplan 2007-2010 gemaakt, activiteiten op elkaar afgestemd en doorgepraat over de belangrijkste ontwikkelingen besproken waar Hivos in de betrokken regio's mee te maken krijgt. Behalve een betere planning, uitvoering en monitoring van programma's leidt de indeling in sectorteam ook tot een betere 'lerende organisatie'.

Voor het verbeteren van de toegang tot particuliere en institutionele fondsen heeft Hivos een Office for Donor Relations (ODR) opgericht. Dit ondersteunt sectorteam en regiokantoren bij de fondswerving. ODR coördineert verder de activiteiten van Hivos op het gebied van noodhulp en wederopbouw.

Hivos is volledig ISO-gecertificeerd en in 2005 is ook het keurmerk van het Centraal Bureau Fondswerving verlengd.

www.cbf.nl

Personeel

Eind 2005 werkten bij Hivos in totaal 156 werknemers (2004: 137), van wie 99 op het hoofdkantoor (2004: 94) en 57 op de regiokantoren (2004:43) werkzaam waren. De stijging heeft vooral betrekking op het regiokantoor in Indonesië, waar nieuw personeel op project-basis is aangesteld in het kader van post-Tsunami activiteiten. De bezetting kwam met deze verhoging uit op 131,5 fte (2004: 116 fte). Het personeel op de regiokantoren – met uitzondering van de expatriate directeuren – werkt onder lokale arbeidsvoorwaarden en is afkomstig uit de betreffende regio's. In totaal is bijna 40 procent van de medewerkers van niet-Nederlandse afkomst.

De verhouding tussen vrouwen en mannen onder het Hivos-personeel op het hoofdkantoor was 60 tegenover 40 procent. In de managementfuncties lag het aandeel van vrouwen op 50 procent (inclusief de directeuren van de regiokantoren). Het ziekteverzuim bedroeg 4,7 procent over 2005.

In het kader van het Hivos jongerenbeleid heeft in 2005 de nieuwe functie van Junior Programme Officer (jPO) vorm gekregen. In deze functie van in principe twee jaar volgt de jPO een persoonlijk leertraject en krijgt minstens eenmaal de gelegenheid om op dienstreis te gaan. De nieuwe organisatie van Hivos biedt ook meer kansen voor junioren om zich thematisch te specialiseren. In 2005 waren bij Hivos 25 jongeren (onder de 35 jaar) in dienst, van wie negen werkzaam als jPO.

Het hoofdkantoor kent een ondernemingsraad (OR) naar Nederlands recht. De regiokantoren hebben elk een eigen werknemersraad. In 2005 vergaderde de OR 13 keer, waarvan 7 met de directie en tweemaal met de raad van toezicht. Veel aandacht ging uit naar het proces van reorganisatie. Daarnaast vonden 2 achterbanconsultaties plaats. De OR publiceert een eigen jaarverslag.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Hivos streeft ernaar de principes die zij in het werkveld hanteert, ook binnen de eigen organisatie toe te passen. In de kantine staan daarom al jaren biologische en Fair Trade-producten op tafel. Ook koffie en thee worden 'eerlijk' ingekocht. Papierafval wordt gescheiden opgehaald en ingezameld voor hergebruik. Kopiëren en printen gebeurt op gerecycled papier. Het pand wordt schoongemaakt met biologisch afbreekbare schoonmaakmiddelen.

Goed bestuur: de 'Code Wijffels'

Evenals het bedrijfsleven streven ook non-profit instellingen naar het verbeteren van de wijze van besturen en het inzichtelijk maken daarvan voor hun belanghebbenden (waaronder het Nederlands publiek). In 2005 heeft de Commissie Code Goed Bestuur voor Goede Doelen (onder voorzitterschap van Herman Wijffels) hiervoor richtlijnen opgesteld. Goed bestuur betekent voor de commissie vooral een doelmatige en transparante besteding van middelen die uit particuliere donaties worden verkregen.

Hivos heeft de Code Wijffels overgenomen. Hivos is echter geen typisch fondswervende instelling en acht ook andere bestaande richtlijnen zoals het Global Reporting Initiative (vooralnog gericht op het bedrijfsleven) relevant voor haar functioneren. Bij het overgrote deel van de bestedingen is Hivos bovendien al gehouden aan verantwoording volgens de voorwaarden die de Nederlandse overheid en de Europese Commissie als belangrijke fondsenverstrekkers hanteren. Waar dit leidt tot een andere invulling van de vereisten geeft Hivos – in lijn met de code Wijffels – de benodigde tekst en uitleg.

De code vereist een helder onderscheid tussen bestuurders en toezicht-houders, het melden van hoofd- en nevenfuncties, duidelijke procedures en (zelf-)evaluatie en een maatschappelijk representatieve samenstelling van de raad van toezicht. Hivos voldoet aan deze vereisten (zie bijlage 2). Goedkeuring van jaarplan en de besluitvorming over toewijzing van de middelen heeft de raad van toezicht – in afwijking van de code – gedelegeerd aan het bestuur. Reden hiervoor is dat het jaarplan voortvloeit uit het meerjarig bedrijfsplan dat al eerder door de raad van toezicht is goedgekeurd. Bovendien wordt ieder jaarplan door het ministerie van Buitenlandse Zaken beoordeeld en is er ook een externe toetst vanuit de ISO- en CBF-regels voor interne processen.

De Code Wijffels vereist ook een uitgebreide verantwoording aan alle belanghebbenden. De behoefte aan informatie van bijvoorbeeld internationale donoren verschilt echter sterk van die van partners of het brede publiek. Hivos streeft er daarom naar om jaarverslag, jaarplan, jaarrekening en de werkzaamheden van de raad van toezicht zowel in gedetailleerde vorm als in samenvatting beschikbaar te maken. Zo verschijnt naast dit publieksjaarverslag een meer gedetailleerde verantwoording voor het ministerie van Buitenlandse Zaken. Ook worden de hoofdpunten van het jaarverslag weer op een toegankelijke manier samengevat in een brochure.

JAAARREKENING 2005

- 12.1 Financieel directieverslag
- 12.2 Balans per 31 december 2005
- 12.3 Rekening van baten en lasten 2005
- 12.4 Kasstroomoverzicht 2005 volgens de indirecte methode
- 12.5 Algemene toelichting
- 12.6 Toelichting op de balans
- 12.7 Overzicht van de programmafondsen
- 12.8 Toelichting op de rekening van baten en lasten 2005

12.1 Financieel directieverslag

In financieel opzicht stemde 2005 tot voorzichtig optimisme. Zoals uit de jaarrekening blijkt zijn de opbrengsten van fondswerving aanzienlijk gestegen ten opzichte van voorgaand jaar. Dat gold zowel de eigen fondsenwerving onder Nederlandse donateurs en bedrijven alsook het aantrekken van middelen in het kader van ons aandeel in (gezamenlijke) acties zoals SHO, Stop Aids Now! en Alliance 2015 partners. In totaal kwamen aldus circa 8,9 miljoen euro uit particuliere bron beschikbaar, een zeer forse stijging ten opzichte van 2004 (3,3 mln.). Dit is in lijn met het ingezette beleid om extra middelen aan te trekken naast de subsidie van de minister voor ontwikkelingssamenwerking. In dit kader heeft Hivos zich ook actiever gericht op het verkrijgen van financiering lastens EU-budgetten. Deze inspanningen hebben geleid tot een aantal nieuwe goedkeuringen. Verheugend was ook dat de aangetrokken spaargelden in het Noord-Zuid Plan van Hivos en de Triodos Bank wederom stegen, van 17,2 miljoen naar 18,7 miljoen euro.

In totaal kwamen 96,3 miljoen euro beschikbaar voor de doelstelling van Hivos. De bestedingen kwamen uit op ruim 95,1 miljoen euro. Dit betekende een stijging van 34% respectievelijk 33% ten opzichte van 2004. Alle bestedingen hebben betrekking, conform de doelstelling van Hivos, op de ondersteuning van (activiteiten van) Hivos partners, het organiseren van campagnes voor beleidsbeïnvloeding en het geven van voorlichting aan achterban en publiek over armoedebestrijding. De programmabestedingen ten behoeve van 784 partners bedroegen 88,5 miljoen euro, oftewel 93% van de totale bestedingen. De overige 7% hadden betrekking op de apparaatskosten (met uitzondering van fondswervingskosten).

De exploitatie kwam in 2005 uit op een positief resultaat voor reserveringen van 1,22 miljoen euro. Van dit resultaat is 0,96 miljoen euro toegevoegd aan de bestemmingsreserves. Na toevoeging bedroeg het positieve exploitatieresultaat 262.000 euro.

Het vrij besteedbare vermogen steeg na toevoeging aan de bestemmingsreserves naar 6,51 miljoen euro. Dat komt ongeveer overeen met de jaarlast aan apparaatskosten.

Het positieve exploitatieresultaat is toegevoegd aan de algemene reserve, die na jaren negatief te hebben gestaan, per ultimo 2005 een bescheiden positieve stand kent.

Hivos voert een terughoudend beleid als het gaat om beleggingen. De eigen bedrijfspanden zijn de enige risicodragende belegging, risicodragende aandelenbeleggingen worden niet aangehouden. Haar (tijdelijke) kasoverschotten zet Hivos vast op speciale renterekeningen.

Concluderend stelt de directie vast dat de financiële resultaten in alle opzichten bevredigend waren. Dat geeft vertrouwen in de perspectieven voor de toekomst, een toekomst waarin Hivos zich wil blijven inzetten voor een betere wereld.

Den Haag, 23 maart 2006,

M. Monteiro, Algemeen directeur

A. v.d. Ham, Directeur programma's en projecten

J. Dijkstra, Directeur externe relaties

12.2 BALANS PER 31 DECEMBER 2005 *bedragen in duizenden euro's*

ACTIVA	31-12-2005	31-12-2004*
Materiële vaste activa		
Bedrijfsmiddelen/gebouwen	532	536
Idem, direct in gebruik voor de doelstelling	61	62
Bedrijfsmiddelen/inventaris	469	462
	1.062	1.060
Financiële vaste activa		
Gereserveerde kasmiddelen	17.665	17.576
Participaties / achtergestelde leningen	0	0
	17.665	17.576
Vordering subsidies langlopend		
Overheid, medefinanciering	20.559	18.269
EU-fondsen	3.312	2.434
Overige fondsen	4.698	1.898
	28.569	22.601
Vordering subsidies kortlopend		
Overheid, medefinanciering	38.213	31.038
EU-fondsen	2.687	3.438
Overige fondsen	798	3.235
	41.698	37.711
Overige vorderingen		
R/C gereserveerde kasmiddelen	5.623	2.209
Overlopende activa	1.546	1.383
	7.169	3.592
Liquide middelen		
Deposito's	38	37
Bank, giro	829	577
Bank inzake herbesteding vrijgekomen middelen	875	950
Bank inzake medefinanciering	280	-257
Bank inzake overige overheidsfondsen	50	-1.710
Bank inzake Europese unie fondsen	-2.364	-2.176
	-292	-2.579
	95.871	79.961

* Rubricering aangepast voor vergelijkingsdoeleinden

PASSIVA**Eigen vermogen***Vrij besteedbaar vermogen*

Algemene reserve	52	-208
Bestemmingsreserves bedrijfsvoering	562	385
Bestemmingsreserves AKV	5.896	5.102
	6.510	5.279

Vastgelegd vermogen

Fonds activa doelstelling	61	62
Fonds activa bedrijfsvoering	1.001	998
	1.062	1.060
	7.572	6.339

Schulden op middellange termijn

Algemeen leningenfonds o/g	87	87
Deelname Noord-Zuid Plan	736	733
(Afgegeven) borgstellingen	19.995	14.999
	20.818	15.819

Projectverplichtingen langlopend

Overheid, medefinanciering	20.559	19.104
EU-projecten	3.312	2.434
Overige fondsen	5.624	1.298
	29.495	22.836

Projectverplichtingen kortlopend

Overheid, medefinanciering	32.710	27.382
EU-projecten	1.515	1.581
Overige fondsen	2.244	1.774
	36.469	30.737

Schulden op korte termijn

Te besteden uit vrijgekomen middelen	-734	1.146
Rekening-courant t.b.v. regiokantoren	57	21
Overlopende passiva	2.194	3.063
	1.517	4.230

95.871   **79.961**** Rubricering aangepast voor vergelijkingsdoeleinden*

12.3 Rekening van baten en lasten 2005 *bedragen in duizenden euro's*

BATEN	2005	2004*	Begroting 2005	Begroting 2006
Baten uit eigen fondsenwerving				
- inzake giften en donaties	922	545	463	700
- nalatenschappen	22	22	50	50
A	944	567	513	750
Kosten eigen fondsenwerving				
- (in)directe verwervingskosten	48	63	100	125
- uitvoeringskosten eigen organisatie	61	58	25	62
	109	121	125	187
In % van baten uit eigen fondswerving	11,5%	21,3%	24,4%	24,9%
Netto baten eigen fondsenwerving	835	446	388	563
Aandeel in gezamenlijke acties	B 5.829	956	} 1.000	} 8.300
Aandeel in acties derden	C 2.233	1.919		
Beschikbaar uit fondsenwerving	8.897	3.321	1.388	8.863
Subsidies overheden en anderen				
Overheid, medefinanciering	71.490	61.020	63.017	68.774
EU-fondsen	3.803	1.864	4.113	5.400
Overige overheidsfondsen	4.085	1.341	5.011	3.793
Bijdragen overheden	79.378	64.225	72.141	77.967
Vrijgekomen middelen voor herbesteding	7.068	3.510	3.600	3.600
Totaal subsidies overheden en anderen	D 86.446	67.735	75.741	81.567
Subtotaal programmabaten (= A+B+C+D)	93.219	69.258	77.254	90.617
Overige baten	946	788	650	750
Totaal beschikbaar voor doelstelling	96.289	71.844	77.779	91.180

* Rubricering aangepast voor vergelijkingsdoeleinden

12.3 Rekening van baten en lasten 2005 *bedragen in duizenden euro's*

LASTEN	2005	2004*	Begroting 2005	Begroting 2006
Overhead centraal	1.601	1.311	1.630	1.588
Voorlichting				
- (in)directe kosten	338	312	200	375
- uitvoeringskosten eigen organisatie	165	298	500	195
	503	610	700	570
Organisatievernieuwing	202	128	216	194
Programmabestedingen				
Programmacommitteringen	87.526	64.414	70.140	82.252
Programma ondersteuning	928	935	876	1.140
Subtotaal programmabesteding	88.454	65.349	71.016	83.392
In % van totale besteding	93,0%	91,5%	91,4%	92,0%
Programma beheer	4.308	4.046	4.108	4.899
Totaal besteed aan de doelstelling	95.068	71.444	77.670	90.643
Resultaat voor reservering	1.221	400	109	537
Toegevoegd/onttrokken aan:				
- Bestemmingsreserve AKV	-782	-8	-274	-503
- Bestemmingsreserve bedrijfsvoering	-177	-101	50	94
	-959	-109	-224	-409
Exploitatie resultaat	262	291	-115	128

* Rubricering aangepast voor vergelijkingsdoeleinden

12.4 Kasstroomoverzicht 2005 volgens de indirecte methode *bedragen in duizenden euro's*

	2005		2004	
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Resultaat voor reserveringen	1.221		400	
Correctie dotatie bestemmingsreserve AKV	12			
Afschrijvingen	208		216	
Mutatie vordering subsidies	-9.955		2.138	
Mutatie overige vorderingen	-3.577		-650	
Mutatie voorzieningen			-50	
Mutatie schulden middellange termijn	4.999		2.402	
Mutatie projectverplichtingen	12.390		-2.047	
Mutatie schulden korte termijn	-2.712		589	
Kasstroom uit operationele activiteiten		2.586		2.998
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investeringen materiële vaste activa	-210		-256	
Investeringen financiële vaste activa	-89		-4.194	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-299		-4.450
Kasstroom uit financieringsactiviteiten				
Ontvangsten uit langlopende schulden	0		0	
Aflossing van langlopende schulden	0		0	
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		0		0
Mutatie liquide middelen		2.287		-1.452
Recapitulatie				
Liquide middelen einde boekjaar	-292		-2.579	
Liquide middelen begin boekjaar	2.579		1.127	
Mutatie liquide middelen		2.287		-1.452

12.5 Algemene toelichting

Deze jaarrekening betreft de stichting Hivos te Den Haag. De jaarrekening is opgesteld conform de Richtlijn Verslaggeving Fondsenwervende Instellingen en met inachtneming van het Financieel Reglement MFP van het ministerie van Buitenlandse Zaken/Ontwikkelingssamenwerking.

De jaarrekening is opgesteld na toedeling van het resultaat conform de resultaatbestemming. Alle bedragen in de toelichting zijn bedragen in euro's, tenzij anders vermeld.

De grondslagen zijn ongewijzigd ten opzichte van het vorige boekjaar.

1. Doelstelling stichting Hivos en aard van de bedrijfsactiviteiten

De Stichting heeft statutair tot doel hulpverlening in de meest uitgebreide zin aan ontwikkelingslanden op humanistische grondslag.

2. Grondslagen voor de waardering en presentatie van activa en passiva

In het verslagjaar goedgekeurde projecten worden als lasten verantwoord. De daarmee samenhangende subsidies worden, inclusief de apparaatskostenvergoeding (AKV), als baten verantwoord op basis van goedgekeurde projectbedragen. De nog niet gerealiseerde AKV wordt ondergebracht in de Bestemmingsreserves AKV.

Materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen aanschaffingswaarde, verminderd met lineair berekende afschrijvingen, gebaseerd op economische levensduur.

Financiële vaste activa Gereserveerde kasmiddelen betreffen kasmiddelen ter zekerheid van verplichtingen, conform de richtlijn van het Ministerie van Buitenlandse Zaken/Ontwikkelingssamenwerking inzake leningen en garanties. Participaties worden gewaardeerd op 1 euro.

Vorderingen subsidies betreffen vorderingen op overheid en andere instanties, voortkomend uit verplichtingen die de Stichting conform daartoe strekkende overeenkomsten is aangegaan in het kader van haar programma. Inclusief de daarmee samenhangende apparaatskostenvergoeding.

Overige vorderingen en liquide middelen zijn, voorzover niet anders vermeld, opgenomen tegen nominale waarde in euro's. Activa in vreemde valuta zijn omgerekend tegen de laatst bekende koersen per balansdatum.

Eventuele koersverschillen zijn verwerkt in de rekening van baten en lasten.

Voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen en risico's, die samenhangen met de bedrijfsvoering. Zij hebben geen betrekking op specifieke activa.

Schulden zijn, voorzover niet anders vermeld, opgenomen tegen nominale waarde in euro's. Schulden in vreemde valuta zijn omgerekend tegen de laatst bekende koersen per balansdatum. Eventuele koersverschillen zijn verwerkt in de rekening van baten en lasten.

Projectverplichtingen betreffen alle verplichtingen die de Stichting kent uit hoofde van met partnerorganisaties afgesloten financieringsovereenkomsten.

3. Grondslagen voor bepaling en presentatie van het resultaat

Baten en lasten worden verantwoord in het jaar waarop zij betrekking hebben.

Nalatenschappen worden verantwoord in het jaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Subsidiebaten, inclusief de apparaatskostenvergoeding, worden verantwoord in het jaar waarin de aanspraak definitief wordt.

Gewijzigde subsidiebedragen worden in mindering gebracht op de subsidiebaten in het jaar waarin de toegekende subsidie wijzigt.

Projectbestedingen worden verantwoord in het jaar waarop de verplichting definitief wordt.

Alle kosten, met uitzondering van buitengewone lasten, worden volgens bedrijfseconomische criteria toegerekend aan te onderscheiden activiteiten als volgt:

- *De directe kosten* van organisatievernieuwing, fondsenwerving en van voorlichting, educatie en lobby zijn volledig toegerekend.
- *De beheer- en uitvoeringskosten van de eigen organisatie*, zijn toegerekend naar rato van de personele inzet ten behoeve van programma ondersteuning, programma beheer en centrale overhead.

12.6 Toelichting op de balans *bedragen in duizenden euro's*

ACTIVA

Materiele vaste activa

De geaccumuleerde aanschafwaarden en afschrijvingen van de vaste activa per 31 december zijn:

		AANSCHAFFINGSWAARDEN	AFSCHRIJVINGEN	BOEKWAARDEN				
			2005	2004	2005	2004	2005	2004
Bedrijfsvoering:	1) gebouwen (10 - 50 jaar)		859	830	327	294	532	536
	2) inventaris (3 - 10 jaar)		2.188	2.007	1.718	1.545	469	462
Doelstelling:	3) gebouwen Harare (50 jaar)		106	106	45	43	61	62
			3.153	2.943	2.090	1.882	1.062	1.060

De mutaties in totalen:			2005	2004			
Boekwaarde per 1 januari			1.060	1.020			
Investerings:							
	- verbouwing	29					
	- inventaris	181					
			210	256			
			1.270	1.276			
Afschrijvingen			-208	-216			
Boekwaarde per 31 december			1.062	1.060			

Gebouwen

De kantoorpanden met erf en tuin te 's-Gravenhage aan de Raamweg 15 en 16 kadastraal bekend gemeente s-Gravenhage, sectie X, nummer 472, groot 5 are en 55 ca en nummer 522, groot 5 are en 55 ca, zijn in 1987 aangekocht voor 635.292 euro. De WOZ waarde 2005-2006 bedraagt 1.800.000 euro.

Het kantoorpand te Harare, stand 2956 Salisbury Township, groot 2855 ca, is eind 1994 aangekocht voor 76.245 euro. Bij verkoop van dit kantoorpand zal boekwinst ten goede komen aan het programma in Zuidelijk Afrika, verlies zal ten laste van de Stichting gebracht worden.

Financiële vaste activa

	2005	2004
Gereserveerde kasmiddelen		
Noord-Zuid Plan rekeningen Hivos	754	740
Kasreservering Medefinanciering ¹⁾	22.535	19.045
Totaal gereserveerde kasgelden	23.289	19.785
Te verrekenen p er 31 december	-5.624	-2.209
Totaal gereserveerde kasmiddelen	17.665	17.576

Deze middelen staan borg voor de portefeuille van het Hivos-Triodos Fonds, van het Fair Share Fonds en van het Solar Investment Fonds.

- 1) Op grond van richtlijnen van het Ministerie van Buitenlandse Zaken/Ontwikkelingssamenwerking wordt tegenover deze risico's een kasdekking ter zekerstelling aangehouden. De op deze kasdekking ontvangen intrest (296.926 euro in 2005) werd aangewend voor de dekking van kosten voor het programma voor leningen en garanties.

Participaties / achtergestelde leningen	0	0

Het betreft deelnemingen van het Hivos Triodos Fonds (HTF) in lokale kredietinstellingen in het Zuiden ad 7.289.378 euro (2004: 6.269.329 euro) waarvan 6.846.496 euro middels een achtergestelde lening aan het HTF en 442.882 euro in Federation of Thrift and Credit Cooperative Societies (FTCCS) in Sri Lanka. Zij zijn gewaardeerd op 1 euro.

12.6 Toelichting op de balans *bedragen in duizenden euro's*

PASSIVA

Eigen vermogen

Vrij besteedbaar vermogen

Dit vermogen staat borg voor continuïteit in de bedrijfsvoering op de korte en middellange termijn.

	Algemene reserve	Bestemmings reserve bedrijfsvoering	Bestemmings reserve AKV ¹⁾	Totaal vrij besteedbaar
Stand per 1 januari 2005	-208	385	5.102	5.279
Toevoeging	262	77	7.010 ^{*) 3)}	7.449
Onttrekking	2 ²⁾	0	6.216 ⁴⁾	6.218
Totaal mutaties:	260	177	794	1.231
Stand per 31 december 2005	52	562	5.896	6.510

1) AKV = apparaatskostenvergoeding

2) Mutatie vastgelegd vermogen

3) Goedgekeurde AKV (gerelateerd aan comittingeringen)

4) Gerealiseerde AKV (gerelateerd aan kasuitgaven)

*) Naast de gebruikelijke dotatie AKV op basis van de nieuwe en gewijzigde comittingeringen ad € 6.998.000 is er in 2005 een extra dotatie (buiten de baten en lastenrekening) gedaan ad € 12.000, als correctie op een te lage toevoeging in 2004. De totale toevoeging in 2005 is daarmee € 7.010.000.

In 2005 is voor € 88,4 miljoen aan nieuwe comittingeringen afgesloten. Hieraan gerelateerd is € 7,0 miljoen aan AKV gedoteerd aan de bestemmingsreserves AKV. In 2005 is voor € 76,1 miljoen overgemaakt aan programma's; hieraan gerelateerd is € 6,2 miljoen AKV aan de reserve onttrokken en als bate in de rekening van baten en lasten verantwoord.

Bestemmingsreserves bedrijfsvoering

	2005	Toevoeging tlv resultaat	Onttrekking tgv resultaat	2004
AKV op MF overbesteding 2005	177	177	0	0
Externe mobiliteit	100	0	0	100
Continental bureau's	94	0	0	94
Onderhoud panden	75	0	0	75
Reorganisatie	50	0	0	50
Automatisering	40	0	0	40
Scholing	26	0	0	26
Saldo per 31 december	562	177	0	385

Vastgelegd vermogen

	Fonds activa doelstelling	Fonds activa bedrijfsvoering	Totaal vastgelegd
Stand per 1 januari 2005	62	998	1.060
Toevoeging	0	210	210
Onttrekking	1	207	208
Totaal mutaties:	-1	3	2
Stand per 31 december 2005	61	1.001	1.062

12.7 Overzicht van de programmafondsen *bedragen in duizenden euro's*

Programmafondsen	Project verplichtingen	vorderingen subsidies	ontvangen subsidies	project overmaking
Overheid, medefinanciering	65.270	71.490	62.025	58.487
Europese Unie	3.566	3.803	3.677	2.753
Overige fondsen	12.550	13.091	12.727	7.992
Herbesteding uit vrijgekomen middelen	7.068	7.068	5.189	6.830
	88.454	95.452	83.618	76.062^{*)}

*) Dit bedrag is inclusief 928 aan programma ondersteuning. Exclusief deze post bedragen de overmakingen 75.134.

Dit is het bedrag dat overgemaakt is aan partnerorganisaties

Programmafondsen	Totaal fondsen	Mede-financiering	Europese Unie subsidies	Overige fondsen	Herbesteding
Projectverplichtingen					
Stand per 1 januari 2005	53.573	46.486	4.015	3.072	0
Bij: projectverplichtingen 2005	88.454	65.270	3.566	12.550	7.068
Af: projectovermakingen 2005	76.062	58.487	2.753	7.992	6.830
Stand per 31 december 2005	65.964	53.269	4.827	7.630	238
Subsidies					
Stand per 1 januari 2005	59.166	49.307	5.872	5.133	-1.146
Bij: vordering subsidies 2005	95.452	71.490	3.803	13.091	7.068
Af: ontvangen subsidies 2005	83.618	62.025	3.677	12.727	5.189
Stand per 31 december 2005	71.001	58.772	5.999	5.496	734

12.8 Toelichting op de rekening van baten en lasten 2005 *bedragen in duizenden euro's*

Overzicht van de verdeling van uitvoeringskosten eigen organisatie / programmabeheer

In onderstaand overzicht worden, conform de CBF richtlijn, de omvang en samenstelling van de beheer- en uitvoeringskosten van de eigen organisatie weergegeven. De kostentoerekening heeft plaatsgevonden op basis van de personele inzet t.b.v. de hoofdactiviteiten in het kader van de doelstelling.

Uitvoeringskosten per activiteit	Programma beheer	Overhead centraal	Voorlichting	Fonds werving		Totaal 2005	Begroot 2005	Totaal 2004
Salaris/soc.last+pensioen	2.401	933	165	61		3.560	3.648	3.263
Overige personeelskosten	380	148				528	350	420
Reis-/verblijfkosten	226	13				239	245	273
Huisvestingskosten	135	53				188	182	99
Kantoorkosten	108	42				150	125	137
Automatiseringskosten	100	39				139	71	7
Organisatiekosten	200	78				278	481	294
Kosten regiokantoren	599	233				832	928	934
Afschrijvingskosten	159	62				221	233	216
Totaal uitvoeringskosten	4.308	1.601	165	61		6.135	6.263	5.713
<i>Begroting 2005</i>	<i>4.108</i>	<i>1.630</i>	<i>500</i>	<i>25</i>		6.263		
<i>Totaal 2004</i>	<i>4.046</i>	<i>1.311</i>	<i>298</i>	<i>58</i>		5.713		
	<i>4.046</i>	<i>1.311</i>				5.713		

Overzicht van de verdeling van totale apparaatskosten

In onderstaand overzicht worden de omvang en samenstelling van de totale apparaatskosten van de eigen organisatie weergegeven. De kostentoerekening heeft plaatsgevonden op basis van de personele inzet t.b.v. de hoofdactiviteiten in het kader van de doelstelling.

Apparaatskosten per activiteit	Programma beheer	Overhead centraal	Voorlichting	Fonds werving	Organisatie- vernieuwing	Totaal 2005	Begroot 2005	Totaal 2004
Uitvoeringskosten (zie vorig overzicht)	4.308	1.601	165	61		6.135	6.263	5.713
Fondswervingskosten				48		48	100	63
Voorlichtingskosten			338			338	200	312
Organisatievernieuwing					202	202	216	128
Totaal apparaatskosten	4.308	1.601	503	109	202	6.724	6.779	6.216
<i>Begroting 2005</i>	<i>4.108</i>	<i>1.630</i>	<i>700</i>	<i>125</i>	<i>216</i>	6.779		
<i>Totaal 2004</i>	<i>4.046</i>	<i>1.311</i>	<i>610</i>	<i>121</i>	<i>128</i>	6.216		

Overzicht exploitatieresultaat apparaat

Het exploitatieresultaat apparaat is de resultante van de gerealiseerde ApparaatsKostenVergoeding (AKV) op de programmaovermakingen, plus de overige baten, minus de apparaatskosten.

Het onderstaand overzicht geeft de opbouw van het exploitatieresultaat weer en sluit aan op de rekening van baten en lasten.

Rekening baten en lasten 2005 apparaat	Totaal 2005	Begroot 2005	Totaal 2004
BATEN			
AKV progr.committingen	6.998	6.238	5.828
Bestemmingsreserve AKV	-782	-274	-8
AKV progr.overmakingen	6.216	5.964	5.820
Financiele baten/lasten	682	450	614
Overige baten/lasten	264	200	174
TOTAAL BATEN	7.162	6.614	6.608
APPARAATSLASTEN (zie vorig overzicht)	6.724	6.779	6.216
RESULTAAT voor reservering	439	-165	392
Bestemmingsreserve bedrijfsvoering	-177	50	-101
EXPLOITATIERESULTAAT	262	-115	291

Baten

De beschikbare baten voor de doelstelling van Hivos zijn in 2005 flink gestegen ten opzichte van 2004.

Het totaal aan opbrengsten 2005 bedroeg € 96,3 mln tegen € 71,8 mln in 2004. Een stijging van 34%. Ten opzichte van de begrote opbrengsten 2005 ad € 77,8 mln zijn de gerealiseerde opbrengsten 24% hoger.

Uit eigen fondswerving kwam € 0,84 mln beschikbaar, ruim 87% meer dan vorig jaar. De stijging is te danken aan giften van bedrijven (Stichting ABN-AMRO Foundation, Intervet, NIB) ten behoeve van wederopbouw hulp na de Tsunami. Daarmee is de stijging als incidenteel te beschouwen. De kosten van eigen fondswerving bedroegen 11,5% van de opbrengsten eigen fondswerving.

Het Hivosaandeel in gezamenlijke acties en acties van derden bedroeg € 8,1 mln tegen € 2,9 mln vorig jaar. Een stijging van 145%. De stijging komt grotendeels voor rekening van Tsunami (w.o Samenwerkende Hulp Organisaties (SHO)) fondsen.

De verdeling van de € 8,1 mln is als volgt:

Aandeel gezamenlijke acties: Tsunami/SHO: € 4,7 mln; Stop Aids Now! (SAN): € 1,2 mln

Aandeel acties van derden: Alliance 2015: € 1,6 mln; overigen: € 0,6 mln

Ook de baten uit subsidies van overheden en anderen zijn hoger dan vorig jaar en hoger dan begroot voor 2005. Totaal waren deze opbrengsten € 86,4 mln, wat 27% hoger is dan in 2004 en 14% hoger dan begroot voor 2005.

Belangrijkste opbrengst voor Hivos is de subsidie uit het Medefinancieringsprogramma (MF) van het ministerie van Buitenlandse Zaken (Ontwikkelingssamenwerking). De opbrengst wordt verantwoord op basis van de door Hivos goedgekeurde projecten en programma's van partnerorganisaties in het verslagjaar. Op dit programma heeft Hivos in 2005 meer goedgekeurd dan begroot. Hierdoor zijn de MF opbrengsten 13% hoger uitgevallen dan begroot. Dit zal in 2006 gecompenseerd dienen te worden om binnen het MF bedrijfsplan 2003-2006 budget te blijven.

De overige baten 2005 bedroegen € 0,95 mln. Dit is 20% meer dan vorig jaar en 45% meer dan begroot.

Eenzijds zijn de rentebaten 2005 hoger geworden door een beter treasurybeheer. Anderzijds zijn er meer directe programma werkzaamheden uitgevoerd door Hivos medewerkers. Deze kosten worden doorberekend aan de programma's.

Lasten

De bestedingen in het kader van de doelstelling van Hivos in 2005 bedroegen in totaal € 95,1 mln. Van deze € 95,1 mln is € 88,5 mln oftewel 93,0% besteed aan hulpverleningsprogramma's en directe programmaondersteuning aan ontwikkelingslanden. In 2004 was het bestedingspercentage aan programma's 91,5%. Begroot in 2005 was 91,4%.

Het aantal partnerorganisaties welke wordt ondersteund daalde in 2005 van 825 naar 784.

De programmabesteding van € 88,5 mln betekent een stijging van 35% ten opzichte van 2004. Ten opzichte van de begroting 2005 is er sprake van 25% hogere besteding. De hogere besteding is een rechtstreeks gevolg van de extra beschikbare baten zoals toegelicht bij de opbrengsten.

Het volume van de via Hivos Triodos Fonds (HTF) verstrekte financiële diensten (leningen, garanties en participaties) steeg met € 7,7 mln tot € 24,4 mln

De uitvoeringskosten bedroegen € 6,13 mln in 2005. Een stijging van 7% ten opzichte van 2004 (€ 5,71 mln). Begroot voor 2005 was € 6,26 mln. De realisatie is daarmee nagenoeg gelijk aan hetgeen werd begroot ondanks de fors toegenomen programmabestedingen.

De totale apparaatskosten bedroegen in 2005 € 6,72 mln. De totale programma-uitgaven bedroegen in 2005 € 76,06 mln. Tezamen is dit € 82,78 mln. Hiervan is derhalve 91,9% besteed aan programma-uitgaven. In 2004 was het aandeel programma-uitgaven 91,5%.

Vanuit medefinancieringsmiddelen is in lijn met het jaarplan 2005 een bruto apparaatskostenvergoeding van 8,7% (2004: 8,6%) toegerekend ter dekking van de apparaatskosten.

Financieel resultaat

Per saldo is er in 2005 een positief resultaat voor reserveringen gerealiseerd van € 1,22 mln tegen een resultaat van € 0,40 mln in 2004 en een begroot resultaat 2005 van € 0,11 mln.

Van dit resultaat werd € 0,72 mln toegevoegd aan de bestemmingsreserve Apparaatskostenvergoeding (AKV).

Daarnaast is er nog € 0,18 mln toegevoegd aan de bestemmingsreserve bedrijfsvoering. Dit betreft de extra AKV 2005 die is gerealiseerd door de overcommittering op de Medefinanciering programmagoedkeuringen. Deze extra AKV 2005 dient in 2006 gecompenseerd te worden en leidt daarmee in 2006 tot een opbrengstderiving. Deze deriving wordt middels de bestemmingsreserve gedekt.

Na toevoegingen aan bestemmingsreserves resteert er een positief exploitatieresultaat in 2005 van € 0,26 mln wat is toegevoegd aan de algemene reserve.

Bestuurskosten

De bezoldiging van de drie bestuurders (2,5 fte), tevens directie, bedroeg € 257.988 (2004: € 246.071). Dit bedrag bestaat uit de bruto salarissen ad € 203.812 (2004: € 197.688), vermeerderd met de werkgeverslasten inclusief pensioenlasten ad € 54.176 (2004: € 48.383)

De verdeling van de totale bezoldiging is als volgt: Algemeen directeur (1 fte) € 108.964 (2004: € 104.552); Directeur programma's en projecten (1 fte) € 89.118 (2004: € 83.831); Directeur externe relaties (0,5 fte) € 59.906 (2004: € 57.688).

De kosten voor de Raad van Toezicht bedroegen in 2005 € 6.805 (2004: € 1.687). De kosten 2005 bestaan uit vacatiegelden en reiskosten voor buitenlandse werkbezoeken door de voorzitter. In 2004 bestonden de kosten alleen uit vacatiegelden.

Interne organisatie

In 2005 heeft Hivos haar organisatie vernieuwd. Hivos bestaat nu uit vier bureaus die de uitvoering van de programma's verzorgen: Duurzame Economische ontwikkeling; Democratisering, Rechten, Aids en Gender; Cultuur, ICT en Media; en Externe Relaties. Het laatstgenoemde bureau is verantwoordelijk voor communicatie, Europese lobby en netwerken, en fondswerving en marketing in Nederland.

In 2005 telde Hivos in totaal 156 werknemers (2004: 137), van wie 99 op het hoofdkantoor (2004: 94) en 57 (2004: 43) op de regiokantoren werkzaam waren. De stijging heeft vooral betrekking op het regiokantoor in Indonesië, waar nieuw personeel op projectbasis is aangesteld in het kader van post-Tsunami activiteiten. De formatie kwam met deze verhoging uit op 131,5 fte (2004: 116 fte).

Aan het bestuur van de
Stichting Hivos

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Prinses Margrietplantsoen 46
2595 BR Den Haag
Postbus 30715
2500 GS Den Haag
Telefoon (070) 342 61 11
Fax (070) 342 64 00
Directe lijn 070 3426035
Directe fax 070 3426291

ACCOUNTANTSVERKLARING

Opdracht

Ingevolge uw opdracht hebben wij de in dit verslag opgenomen jaarrekening 2005 van Stichting Hivos te Den Haag gecontroleerd. De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het bestuur van de stichting. Het is onze verantwoordelijkheid een accountantsverklaring inzake de jaarrekening te verstrekken.

Werzaamheden

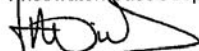
Onze controle is verricht overeenkomstig in Nederland algemeen aanvaarde richtlijnen met betrekking tot controleopdrachten. Volgens deze richtlijnen dient onze controle zodanig te worden gepland en uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang bevat. Bij de uitvoering van de controle zijn de aandachtspunten, zoals genoemd in het financieel reglement bij de subsidiebeschikking Medefinancieringsprogramma, meegenomen. Een controle omvat onder meer een onderzoek door middel van deelwaarnemingen van informatie ter onderbouwing van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. Tevens omvat een controle een beoordeling van de grondslagen voor financiële verslaggeving die bij het opmaken van de jaarrekening zijn toegepast en van belangrijke schattingen die het bestuur van de stichting daarbij heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening. Wij zijn van mening dat onze controle een deugdelijke grondslag vormt voor ons oordeel.

Oordeel

Wij zijn van oordeel dat deze jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van het vermogen op 31 december 2005 en van het resultaat over 2005 in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving, opgesteld met inachtneming van de 'Richtlijn Verslaggeving Fondsenwervende Instellingen', en voldoet aan de wettelijke bepalingen inzake de jaarrekening zoals opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en in overeenstemming is met het financieel reglement bij de subsidiebeschikking Medefinancieringsprogramma.

Tevens zijn wij nagegaan dat het jaarverslag voorzover wij dat kunnen beoordelen verenigbaar is met de jaarrekening

Den Haag, 23 maart 2006
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

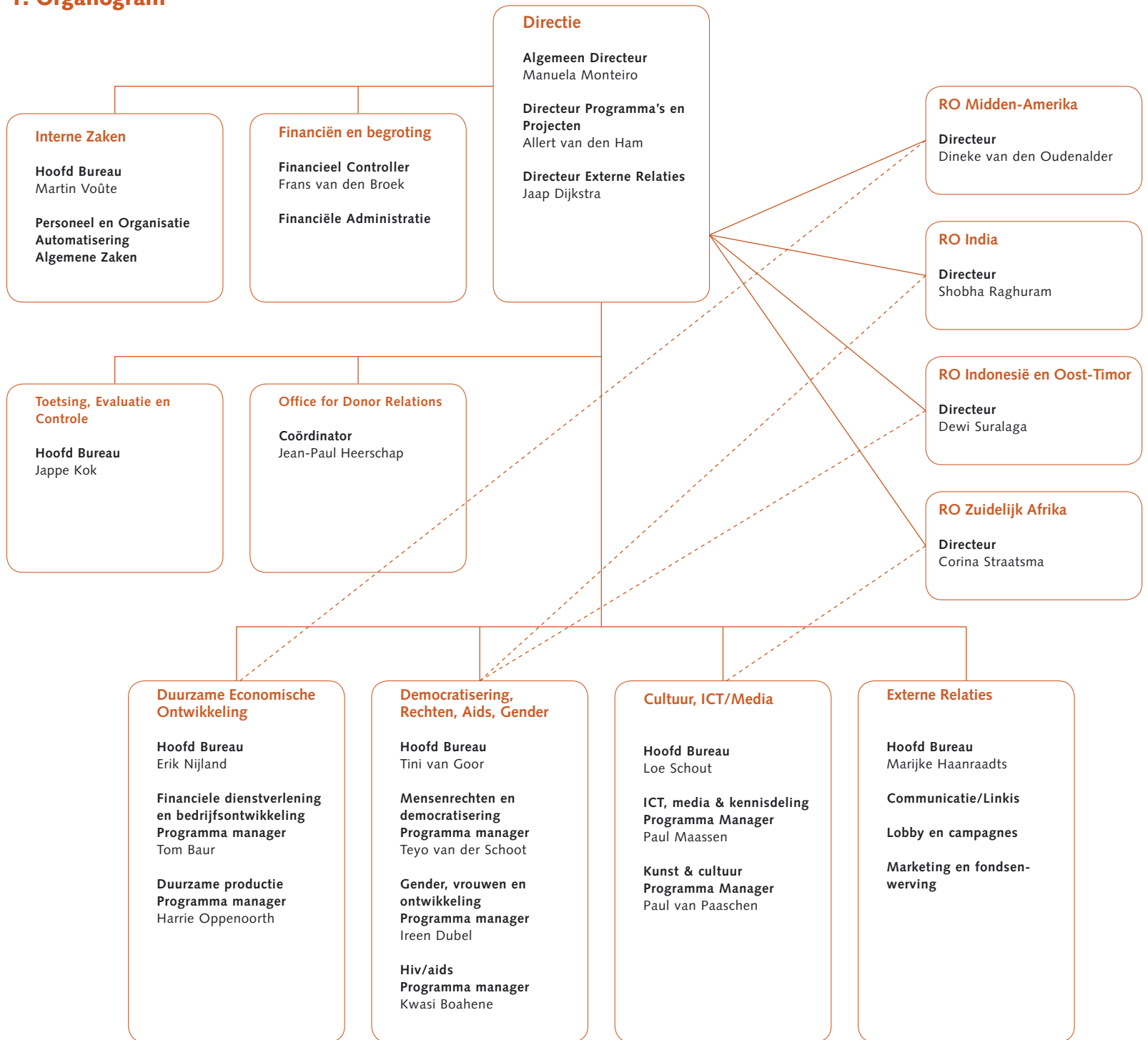
H.A. Wink RA
Director

HAW/HAW-0022a/pg/141611/jk

BIJLAGEN

1. Organogram
2. Hivos Bestuurlijke organisatie
3. Lijst van meest gebruikte afkortingen
4. Netwerken en strategische samenwerkingsrelaties 2005
5. Uitgaven per land 2005
6. Overige statistische gegevens
7. Externe evaluaties 2005

1. Organogram

2. Hivos Bestuurlijke organisatie

Overzicht van bestuursorganen van de Stichting Hivos en de achtergrond en specialismen van de leden.

Raad van Toezicht

Mw. F.Ch. Giskes *voorzitter*

H.F. Hoekzema *vice-voorzitter Unicef*

H.J. Schoenmaker *portefeuillehouder financiën*

Mw. H.M. Brouwers

W.J. de Haan

J.P. de Jong

Mw. A.M. Jongerius

C. Vogel

Mw. M.R. Winter

Mw. M.H.A. Kortekaas *ambtelijk secretaris*

Voormalig lid Tweede Kamer D66

Directeur Euformation, projectmanagement

Voormalig hoofd financiële en algemene zaken KPMG

Senior lecturer Institute of Social Studies [ISS]

Directeur Team Building bv Gezondheidszorg)

Onafhankelijk adviseur op gebied van strategie en organisatieontwikkeling

Voorzitter FNV

Adviseur Podiumkunsten, oud-directeur Festival Oude Muziek Utrecht

Bestuur Weezenkas

Bestuur, statutaire directie

Mw. M.M. Monteiro (*voorzitter*) *Algemeen Directeur*

A.P. van den Ham *Directeur Programma's en Projecten*

J.J. Dijkstra *Directeur Externe Relaties*

Raad van Toezicht Hivos Triodos Fonds

P.G.A. van den Kerkhoff (*voorzitter*)

Mw. P.J.E. Bieringa

Ph. R. de Haan

Mw. M.M. Monteiro

H.J. Schoenmaker

M.J. Woltering

Accountant Hoofdproductschap Akkerbouw

Directielid Bank Nederlandse Gemeenten

Coördinator Natuur- en Milieu-educatie stadsdeel Amsterdam-Zuidoost

Algemeen directeur Hivos

Voormalig hoofd financiële en algemene zaken KPMG

Online publishing en content management/projectmanagement

College van Adviseurs

Mw. G. Hesseling (*voorzitter*)

Duurzame Economische Ontwikkeling

Mw. G. Crijns

M.J.A. Nypels

W.P. Wiertsema

Voorzitter Raad voor Wetenschappelijk Onderzoek in het kader van Ontwikkelingssamenwerking (RAWOO)

Universiteit Nijenrode, directeur Institute for Responsible Business

Projectleider INES Mainport

Beleidsontwikkeling Both Ends

Gender, vrouwen en ontwikkeling

Mw. M. Botman

Mw. A. Chhachhi

Mw. N. Tabbers

Mensenrechten en democratisering

R. Buitenweg

J. Handmaker

Mw. G. Hesseling (*voorzitter*)

Hiv/aids

P.L. Janssen

R. Kerkhoven

Mw. M. Nicolai

Kunst en cultuur

P. Faber

Mw. C. Habbema

Mw. A. Laan

Communicatie en lobby

H.C. Morel

K. Veefkind

Mw. I. de Zaaijer

ICT, media en kennisdeling

Mw. S. Cummings

Mw. V. Frissen

Promovendus Vrouwenstudies Universiteit Utrecht

Docent Institute of Social Studies (ISS)

Medewerker Amnesty International

Hoofddocent Universiteit voor Humanistiek

Freelance adviseur/SIM, Universiteit Utrecht

Voorzitter Raad voor Wetenschappelijk Onderzoek in het kader van

Ontwikkelingssamenwerking (RAWOO),

Directeur Afrika Studiecentrum Universiteit Leiden

Medicus, consultant hiv/aids en public health

Hoofd Kenniscentrum PSO

Artsen zonder Grenzen, directeur operational Affairs

KIT, conservator Afrika

Adviseur theaterwereld, oud-directeur Stadsschouwburg Amsterdam

Zelfstandig documentairemaker

Voorzitter Stichting Wereldwinkel Abal Amsterdam

Accountmanager Capgemini

Consultant Adviesgroep Communicatie, Berenschot

KIT, medewerker Information Services Learning and Evaluation

Programme

Erasmus Universiteit, bijzonder hoogleraar ICT en Sociale Verandering

3. Lijst van meest gebruikte afkortingen

AKV	Apparaatskostenvergoeding	MFS	Medefinancieringsstelsel
CBF	Centraal Bureau Fondswerving	NCDO	Nationale Commissie voor internationale samenwerking en Duurzame Ontwikkeling
CDM	Clean Development Mechanism	NiZA	Nederlands Instituut voor Zuidelijk Afrika
Cesvi	Cooperazione I Sviluppo	NGO	Niet-gouvernementele organisatie
DAC	Development Assistance Committee	NOVIB	Nederlandse Organisatie voor Internationale Ontwikkelings-samenwerking
DWHH	Deutsche Welthungerhilfe	OR	Ondernemingsraad
ECF	European Cultural Foundation	OS	Ontwikkelingssamenwerking
EU	Europese Unie	OSI	Open Society Institute
Eurodad	European Network on Debt and Development	PIN	People in Need
Eurostep	European Solidarity Towards Equal Participation of People	PRSP	Poverty Reduction Strategy Paper
FNV	Federatie Nederlandse Vakbeweging	PSO	Personele Samenwerking Ontwikkelingslanden
GLBT	Gays, Lesbians, Bisexuals and Transgenders	SAN!	Stop Aids Now!
GRI	Global Reporting Initiative	SMS	Short Message Service
GOM	Gemeenschappelijk Overleg Medefinanciering	UNAIDS	Joint United Nations Programme on HIV/AIDS
GV&O	Gender, vrouwen en ontwikkeling	UNDP	United Nations Development Programme
HCF	Hivos Cultuur Fonds	UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation
Hivos	Humanistisch Instituut voor Ontwikkelings-samenwerking	UvH	Universiteit voor Humanistiek
HOM	Humanistisch Overleg Mensenrechten	VN	Verenigde Naties
HTF	Hivos Triodos Fonds	WSIS	World Summit on the Information Society
HV	Humanistisch Verbond	WTO	World Trade Organisation
ICCO	Interkerkelijke Organisatie voor Ontwikkelings-samenwerking	ZNF	Zuid-Noord Federatie
IICD	International Institute for Communication and Development		
ICT	Informatie- en Communicatietechnologie		
IHEU	International Humanist and Ethical Union		
IKV	Interkerkelijk Vredesberaad		
ILO	International Labour Organisation		
IOB	Inspectie Ontwikkelingssamenwerking en Beleidsevaluatie		
ISO	International Organization for Standardization		
ISS	Institute of Social Studies		
KMA	Kleine maatschappelijke activiteiten		
LVWW	Landelijke Vereniging van Wereldwinkels		
MBN	Medefinanciering Breed Netwerk		
MDGs	Millennium Development Goals		
MFI	Microfinancieringsinstelling		
MFO	Medefinancieringsorganisatie		
MFP	Medefinancieringsprogramma		

De afkortingen van de partnerorganisaties van Hivos zijn terug te vinden in het tegelijk met dit jaarverslag verschenen overzichtsdokument 'Partnerorganisaties 2005' (op CD-rom).

4. Netwerken en strategische samenwerkingsrelaties 2005

Type samenwerkingsrelatie	Naam Organisatie
Alliantie	Alliance2015 (Cesvi, Concern, DWHH, IBIS, PIN) Humanistische Alliantie IntEnt Institute of Social Studies (ISS) Landelijke Vereniging van Wereldwinkels (LVWW) NCDO Nederlands Instituut voor Zuidelijk Afrika (NiZA) Triodos Bank
Thematische samenwerking	Amnesty International (afdeling Nederland) International Institute for Communication and Development (IICD) IKV KPN Mama Cash Milieudefensie OneWorld.nl Stichting Natuur en Milieu Stop Aids Now! Utz Kapeh
Relaties met humanistische achterban	Humanistische Alliantie Humanistische Omroep (HUMAN) Humanistisch Overleg Mensenrechten (HOM) Humanistisch Vormingsonderwijs Humanitas Humanistisch Verbond International Humanist and Ethical Union (IHEU) Universiteit voor Humanistiek Weezenkas
Brancheorganisaties, netwerken en thema-overstijgende samenwerkingsverbanden in Nederland	Breed Overleg Mensenrechten Koffiecoalitie MFP Breed Netwerk MVO Platform Nederlands Platform Microfinanciering Nederlands Platform Millenniumdoelen PSO Partos Solidaridad / Coffee Support Network Oeganda Platform Zimbabwe Watch Zuid-Noord Federatie
Europese Netwerken	Alliance2015 (Cesvi, Concern, DWHH, IBIS, PIN) Concord Copenhagen Initiative for Central America (Cifca) Eurodad Eurostep NGO-EU netwerk Women in Development Europe (WIDE)
Thematische financiering (Nederland + wereldwijd)	Avalon Association for Progressive Communications (APC) Association for Women's Rights in Development (AWID) Both Ends COC Nederland Development Alternatives with Women for a New era (DAWN) Fair Trade Assistance Fair Trade Labelling Organisation (FLO) Friends of the Earth International (FoEI) Gender at Work (GAW) Global Network of People living with hiv/aids (GNP+) International Association for the Study of Sexuality, Culture and Society (IASSCS) International Federation For Alternative Trade (IFAT) International Federation of Organic Agriculture Movements (IFOAM) Internationaal Film Festival Rotterdam/Hubert Bals Fonds International Freedom of Expression Exchange (IFEX) International Gender and Trade Network (IGTN) International Information Centre and Archives for the Women's Movement (IIAV) International Lesbian and Gay Association (ILGA) International Social and Environmental Accreditation and Labelling Alliance (ISEAL) Milieukontakt Oost-Europa Nabuur Nederlands Centrum voor Inheemse Volken (NCIV) Pesticides Action Network (PAN) Poetry International Schorerstichting Share-net Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen (SOMO) Third World Network (TWN) Urgent Action Fund (UAF) Wereld Muziektheater Festival Women's Global Network for Reproductive Rights (WGNRR) Women on Waves World Organisation against Torture (OMCT) World Wide Video Festival

5. Uitgaven per land 2005 *bedragen in duizenden euro's*

Land	MF middelen	overige fondsen*	niet-MF middelen	Totaal
Afrika				
Afrika breed*	1.583.642	-	50.000	1.633.642
Botswana	332.555			332.555
Kenia	2.611.819	982.500	481	3.594.800
Malawi	743.207		100.000	843.207
Mozambique	1.260.089		146.966	1.407.055
Namibië	710.000		200.000	910.000
Oost-Afrika*	822.500	-	12.500	835.000
Zuid-Afrika	2.708.659		101.776	2.810.435
Tanzania	1.301.606	1.280.500	308.905	2.891.011
Oeganda	1.939.742	1.157.345	411	3.097.498
Zambia	643.524			643.524
Zimbabwe	1.715.400			1.715.400
Regionaal Zuidelijk Afrika*	2.345.301	40.500	223.948	2.609.749
Totaal	18.718.044	3.460.845	1.144.987	23.323.876
Azië				
Cambodja	462.918	238.710		701.628
India	6.697.553		1.278.956	7.976.509
Indonesië	2.393.119		1.627.769	4.020.888
Iran	651.321			651.321
Kazachstan	453.613	259.665		713.278
Kirgizië	815.800	6.638		822.438
Regionaal Azië*	1.840.744	24.572		1.865.316
Sri Lanka	1.250.101		1.548.849	2.798.950
Oost Timor	565.120			565.120
Totaal	15.130.289	529.584	4.455.573	20.115.447

* *Inclusief hergebruikte middelen*

Land	MF middelen	overige fondsen	niet MF middelen	Totaal
Latijns Amerika				
Belize	262.000			262.000
Bolivia	791.625	90.000	1.356.035	2.237.660
Cariben	-		90.000	90.000
Chili	259.500	91.000		350.500
Costa Rica	645.000			645.000
Cuba	521.498		350.000	871.498
Ecuador	1.329.062		310.000	1.639.062
El Salvador	717.500	148.392	10.000	875.892
Guatemala	1.657.746		37.554	1.695.300
Honduras	993.750		35.000	1.028.750
Regionaal Midden Amerika*	1.151.252	18.500	30.624	1.200.376
Nicaragua	1.985.436	476.300	442.375	2.904.111
Peru	1.095.051	1.195.974	30.432	2.321.457
Suriname	8.000			8.000
Regionaal Zuid-Amerika*	1.325.117	18.500	25.000	1.368.617
Totaal	12.742.537	2.038.666	2.717.020	17.498.223
Zuidoost-Europa	2.865.964	1.363.000	138.715	4.367.679
Wereldwijd	5.569.226	748.386	759.818	7.077.430
Nederland	2.532.890	-	218.896	2.751.786
HIVOS TOTAAL	57.558.950	8.140.481	9.435.009	75.134.441

* Inclusief fondsen voor evaluaties, consultancies, workshops en microfondsen

6. Overige statistische gegevens

Partners naar type organisatie en regio (percentueel)	Afrika	Azië	Latijns Amerika	Zuidoost Europa	Wereldwijd	Totaal
Basisorganisatie	5	4	10	6	0	6
Lidmaatschapsorganisatie	23	11	12	11	11	15
Sociale beweging	6	17	2	0	5	8
Intermediaire ontwikkelingsorganisatie	11	17	17	11	3	14
Dienstverlenende organisatie (non-profit)	36	30	35	56	43	34
Dienstverlenende organisatie (for profit)	8	6	13	11	3	8
Netwerkorganisatie	9	12	9	5	23	11
Overig	3	3	2	0	12	4
Totaal	100	100	100	100	100	100

Gemiddelde mf-uitgaven per project

	Aantal projecten	Gemiddelde in euro's
1999	878	46.286
2000	995	47.057
2001	936	51.884
2002	960	51.404
2003	1120	55.012
2004	910	63.249
2005	1042	54.211

Redenen van afwijzing

	Afrika	Azië en Zuidoost- Europa	Latijns Amerika	Wereldwijd	Totaal 2005
Geografische beperking	209	203	78	1	491
Thematische beleidsbeperking	232	360	120	2	714
Mandaatbeperking	76	34	24		134
Financiële beperking	206	240	49	3	498
Overig	54	38	64	3	159
Totaal 2005	777	875	335	9	1996

7. Externe evaluaties 2005

organisatie	naam sector	sector	
Afrika			
MZ04601	ORAM-GEREN	DP	
MZ03701	OLIPA	DP	
MZ04901	Women and Law in Southern Africa – Mozambique	GVO	
ZM00604	FH, Family Health Trust	Hiv/aids	
ZM026011	WFC, Women for Change	GVO	
ZI071011	PAD, Pro Africa Development Trust	DP	
ZI023041	ZWW, Zimbabwe Women Writers	GVO	
NA01401	NSHR, National Society for Human Rights	MR&D	
SA057H	OUT	MR&D	
MW005031	YNC, Youth Net and Counselling	Hiv/aids	
RB001H	EASUN, Eastern African Support Unit for NGOs	MR&D	
RC012C	ABC	K&C	
KE023F	KDA, K-REP Development Agency	FD	
TA044	ZIFF	K&C	
MW00801	NABW, National Association of Business Women	FD	
UG023S07	KRC, Kabarole research and Resource Center	FD	
UG038G	FOWODE, Forum for women in Democracy	GVO	
Azië			
ID049G02	LP3A, Advocacy and empowerment of women	GVO	
TL003G03	FOKUPERS	GVO	
ID062S01	FIELD, Development of ecological base	DP	
TL003G	WCFT, Women's Communication Forum Timor	GVO	
ID054F01	ASPPUK	FD	
IN174C 01	UNNATI	K&C	
IN034C 05	MAJLIS	K&C	
IN162F 01	SAMUHA	FD	
IN046F 07	SIFFS	FD	
IN114F 01	SSP, Investing in Communities	FD	
IN018G 03	RWDS- Comprehensive Community Development 2004-2005	GVO	
IN177G 01	SIRD/ CASSA, Campaign Against Sex Selective Abortion	GVO	
IN036G 05	CWDS	GVO	
IN106G 02	VISHAKA	GVO	
IN106G 03	VISHAKA	GVO	
IN033A 06	SIAAP	Hiv/aids	
IN133H 02	GKVP	MR&D	
IN047H 06	MAHITI: Strenghtening and supporting Women's & Youth Organisations	MR&D	
IN077H 04	SLIC	MR&D	
IN085H 03	BT	MR&D	
IN131H 02	WORD: Strategic Need Based Development	MR&D	
IN130H 02	PARIVARTTAN	MR&D	
IN105H 03	MDS	MR&D	
IN119H 02	SANGAMA	MR&D	
			Sector:
			DP Duurzame productie
			FD Financiële dienstverlening
			MR&D Mensenrechten en democratisering
			GVO Gender, vrouwen en ontwikkeling
			Hiv/aids
			IMK ICT, media en kennisdelen
			K&C Kunst en cultuur

organisatie	naam sector	sector	
IN122S 01	CFDA/PRAVAH	DP	
LK026A	CONAJ, Companions on a journey	Hiv/aids	
KI010G	ALGA	GVO	
KZ028G	PODRUGI	GVO	
LK037S	EFL, Environmental Foundation Ltd.	MR&D	
RZ021H	AFAD, Asian Federarion Against Involuntary Disa	MR&D	
RZ022S	PAN, Asia Pacific	DP	
RZ028C	KHOJ	K&C	
RZ027C	THEERTA	K&C	
Latijns Amerika			
BO026A	CDSR, Centro para Derechos Sexuales y Reproducción	Hiv/aids	
BO010S03	AOPEB, Asociación de organizaciones de productor	GVO	
BZ013G	TMWC, Toledo Maya Women's Council	GVO	
RL023G	CDD, Católicas por el derecho a decir	GVO	
EC021G	FODIMUF, Foro de desarrollo intergral de la mujer y la familia	GVO	
HN037G	AHMC, Asociación Hondureña de Mujeres Campesina	GVO	
SV025G	CMCS, Central de Mujeres Campesinas Salvadoreña	GVO	
PE005G	PRODEMU, Promoción y desarrollo de la mujer	GVO	
RL033G	SEM, Servicio de Noticias de la Mujer - Corresponsalía Cuba	GVO	
RL005H	CCA, Copenhagen initiative for Central America	MR&D	
SV040	FESPAD, Fundacion de Estudios para la Aplicación de Derechos	MR&D	
RM040H	RRL, Red Regional Lésbicas	MR&D	
PE002S04	CEDISA, Centro de desarrollo e investigación de la Selva Alta	MR&D	
RL007I	ALAI		
WW			
WW091	Stop Child Labour Campaign	MR&D	
			Sector:
			DP Duurzame productie
			FD Financiële dienstverlening
			MR&D Mensenrechten en democratisering
			GVO Gender, vrouwen en ontwikkeling
			Hiv/aids
			IMK ICT, media en kennisdelen
			K&C Kunst en cultuur

Colofon

Fotografie:

Omslag: Joanna Hassey

Pagina 10: Amir Kholoosi

Pagina 18: David Allen Harvey

Pagina 24: Ronald den Hommel

Pagina 32: Ronald den Hommel

Pagina 37: Alliance2015 fotobibliotheek, Jeannette Weller

Pagina 44: Ed Lonnee

Pagina 56: Erin Gebert

Pagina 66: Alliance2015 fotobibliotheek, Sebastian Bolesch

Pagina 70: Ronald den Hommel

Ontwerp en opmaak YZdESIGN, Rotterdam

Druk Artoos, Rijswijk

Hivos - April 2006

Regiokantoor Midden-Amerika

Del Centro Comercial Plaza Mayor
320 este, sobre el Boulevard Rohrmoser, Pavas
San José / Costa Rica
T+506 231 08 48 / +506 296 07 06
F +506 232 29 74
hivosro@hivos.or.cr

Regiokantoor India

Flat no. 402, Eden Park
No. 20 Vittal Mallya Road
Bangalore - 56000 / India
T +91 (0)80 2227 03 67/ 2221 05 14
F +91 (0)80 2227 03 67
hivos@hivos-india.org

Regiokantoor Indonesië en Oost-Timor

Jl. Brawijaya Raya No.12A
Kebayoran Baru
Jakarta Selatan 12160 / Indonesia
T + 62 (0) 21 724 4432
F + 62 (0) 21 723 0774
hivos@hivos.or.id

Regiokantoor Zuidelijk Afrika

20 Phillips Avenue Belgravia
P.O. Box 2227
Harare / Zimbabwe
T + 263 (0)4 706 704 / 727 197 /
+ 263 (0)4 706 125
F + 263 (0)4 791 981
hivos@ecoweb.co.zw

Hivos

Postbus 85565

2508 CG Den Haag

Raamweg 16

2596 HL Den Haag

T +31(0)70 - 376 55 00

F +31(0)70 - 362 46 00

info@hivos.nl

www.hivos.nl